

การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

วิทยานิพนธ์

ของ

บุปผา คงสะอาด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มีนาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยทักษิณ

ISBN 974 – 451 – 903 - 7

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากมหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์.เสริม ทศศรี)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เรวดี กระจ่างวงศ์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์.เสริม ทศศรี)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เรวดี กระจ่างวงศ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรา บุรณรัช)

มหาวิทยาลัยทักษิณ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยทักษิณ

.....รักษาการในตำแหน่งคณบดีวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. สมศักดิ์ โชคนุกูล)

วันที่ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริม ทศศิริ ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์ กรรมการ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดเวลา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุริยา เหมตะศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรา บุรณรัช และอาจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวคิดหลาย ประการ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำ และช่วยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและกำหนดเกณฑ์ เพื่อใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และนักเรียนในโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด สงขลา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ พี่ๆ น้องๆ นิสิตสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา และเพื่อนร่วมงาน ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลืออีก ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด จึงขอขอบพระคุณท่านเหล่านี้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ครอบครัวกงสะอาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณพ่อล่อง คุณแม่พะอบ กงสะอาด คุณอาสามารถ กงสะอาด และน้องมินา กงสะอาด ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแต่ บิดา มารดา บุรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

บุปผา กงสะอาด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ โรงเรียนแสนสุข.....	10
รายละเอียดเกี่ยวกับรายละเอียดการประเมิน โครงการ โรงเรียนแสนสุข.....	15
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	15
ทักษะชีวิต.....	24
การมีส่วนร่วม.....	30
การเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	33
การสร้างเครือข่าย.....	37
สุขภาพในโรงเรียน.....	42
การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	47
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	53
การประเมินโครงการ.....	58
ความหมายของการประเมิน โครงการ.....	58
ประเภทของการประเมิน โครงการ.....	60
ความมุ่งหมายและความสำคัญของการประเมิน โครงการ.....	63
รูปแบบของการประเมิน โครงการ.....	66
รูปแบบการประเมิน โครงการ โดยใช้ชิปโมเดล.....	70
การประเมินผลกระทบ.....	82
เกณฑ์การประเมิน.....	84

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	89
งานวิจัยในประเทศ.....	88
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	96
3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	97
ประชากร.....	97
กลุ่มตัวอย่าง.....	97
แผนการประเมิน.....	99
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	107
วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	119
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	120
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	120
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	122
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	122
ตอนที่ 1 ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ของโครงการโรงเรียนแสนสุขใน จังหวัดสงขลา.....	123
ตอนที่ 2 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการโรงเรียนแสนสุขใน จังหวัดสงขลา.....	124
ตอนที่ 3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุขใน จังหวัดสงขลา.....	125
ตอนที่ 4 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด สงขลา.....	132
ตอนที่ 5 ผลการประเมินด้านผลกระทบ ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด สงขลา.....	137
ตอนที่ 6 ผลการประเมินด้านการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ ในการ ดำเนินงานของโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา.....	140

บทที่	หน้า
ตอนที่ 7 ผลการประเมินด้านการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงาน ของโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา.....	143
5. บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	145
บทย่อ.....	145
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	145
ประชากร.....	145
กลุ่มตัวอย่าง.....	145
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	146
เกณฑ์การประเมิน.....	146
สรุปผล.....	147
อภิปรายผล.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	162
บรรณานุกรม.....	164
ภาคผนวก.....	170
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และ กำหนดเกณฑ์.....	171
ภาคผนวก ข เกณฑ์การตัดสินของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ.....	173
ภาคผนวก ค ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือประเมินโครงการ โรงเรียนแสนสุข.....	176
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข.....	190
บทคัดย่อ.....	217
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	222

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ชิปปโมเดล (CIPP Model) จำแนกตามวัตถุประสงค์ วิธีการ และความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง.....	78
2 วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการประเมินโดยใช้ชิปปโมเดล.....	80
3 ความสัมพันธ์ของแบบการประเมินทั้ง 4 แบบกับการตัดสินใจและการอธิบาย.....	81
4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลง.....	98
5 แผนการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา.....	100
6 การประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน.....	123
7 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน.....	124
8 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน.....	125
9 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำนวน 117 คน.....	129
10 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 117 คน.....	130
11 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน.....	132
12 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำนวน 117 คน.....	135
13 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 117 คน.....	137
14 การประเมินด้านผลกระทบของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน.....	138
15 การประเมินด้านผลกระทบของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำนวน 117 คน.....	139

16	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน ด้านสภาวะแวดล้อม.....	176
17	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน ด้านปัจจัยเบื้องต้น.....	177
18	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน ด้านกระบวนการ.....	178
19	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน ด้านผลผลิต.....	180
20	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน ด้านผลกระทบ.....	181
21	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน ด้านปัญหา/อุปสรรค.....	182
22	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับผู้ปกครอง ด้านกระบวนการ.....	183
23	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับผู้ปกครอง ด้านผลผลิต.....	184
24	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับผู้ปกครอง ด้านผลกระทบ.....	185
25	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับผู้ปกครอง ด้านปัญหา/อุปสรรค.....	185
26	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับนักเรียน ด้านกระบวนการ.....	186
27	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับนักเรียน ด้านผลผลิต.....	187
28	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับผู้บริหาร.....	188
29	คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับกรรมการสถานศึกษา.....	188

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. ปฏิทินกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข.....	13
2. องค์ประกอบทักษะชีวิต.....	28

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์เป็นเวไนยบุคคล ตามนัยของพระพุทธศาสนามนุษย์มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ และเป็นผู้ที่รับการฝึกอบรมให้พัฒนาขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง มนุษย์สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตรอดส่วนหนึ่ง และเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่ง การเรียนรู้เพื่อมีชีวิตรอดเกิดขึ้นโดยแรงกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมและแรงเร้าภายในร่างกาย จิตใจ เช่น รับประทานเมื่อหิว หลบหลีกเมื่อหวาดกลัว แม้กระนั้นการเรียนรู้จากสัญชาตญาณก็ยังไม่เพียงพอที่จะมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม กระบวนการศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่ก่อกำเนิดขึ้นจากการสั่งสอนฝึกฝนอบรม บ่มนิสัยด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต มนุษย์ทุกคนจึงไม่ใช่คอยแต่จะรับการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่ต้องเรียนรู้เพื่อวิธีเรียนค้นหา สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2543 :1) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ โดยการพัฒนาความสามารถที่ตัวของมนุษย์แต่ละคน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต (อรุณ จันทวนิช และไพบุลย์ แจ่มพงษ์, 2542 : 3) การศึกษาไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามยุคตามสมัย ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับระบบการศึกษา คือ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบกับแรงดันจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (เมธี ดิษฐ์ศักดิ์, 2546 : 2)

ผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จนมีกระแสเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงสุดหลังจากการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้แต่ละโรงเรียนมีการจัดเตรียมหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญต่อการนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญต่อการนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สู่การปฏิบัติอย่างเป็นทางการ และได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและร้อยรัดกันทุกระดับตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นมา การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนดังกล่าวดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ ส่งเสริมให้โรงเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและลงมือพัฒนางาน

ในสภาวะการปฏิบัติงานปกติด้วยจุดประสงค์สำคัญ คือการพัฒนาโรงเรียนให้สามารถจัดและดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้งานการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 11) ทั้งนี้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มิใช่เพียงการจัดระบบการศึกษา การจัดชั้นเรียน หรือการทำวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเท่านั้น แต่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ต้องทำให้ทุกคนตระหนักว่าทำเพื่อให้ทุกคนมีชีวิตที่ดีกว่า ทุกคนมีส่วนร่วมในการศึกษาและนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่แก้ไขปัญหาของแผ่นดิน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ง : 108) นับว่าเป็นการขานรับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนดำเนินการสร้างและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตั้งแต่ปี 2539 จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2541 ได้ประกาศใช้มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ต่อมาได้มีการจัดทำเอกสารวิชาการเกี่ยวกับการส่งเสริม การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเผยแพร่ให้ความรู้ ตลอดจนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์รวมทั้งได้ดำเนินการประเมินมาตรฐานโรงเรียน 2 ครั้ง คือในปีการศึกษา 2541 โดยส่วนกลางจัดสร้างเครื่องมือให้และโรงเรียนประเมินตนเอง ต่อมาได้มีการให้บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องทำการประเมิน เพื่อเป็นการเตรียมตัวรองรับการประเมินภายนอก จนมาถึงปี พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเรื่องระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1) จากการดำเนินการการจัดปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการและการจัดการเรียนการสอน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษียึดหลักการการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงการพัฒนาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการพัฒนานักเรียนให้มีสุขภาพหรือมีความสุขโดยความสุขนี้เป็นผลมาจากการที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนร่วมมือกันพัฒนาให้นักเรียนพึงพอใจในชีวิตจากการถึงพร้อมและมีความสุขขององค์ประกอบชีวิต 4 ด้าน คือความสามารถในการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อหนุนสังคม การมีสุขภาพดีรวมถึงการสร้างสรรคและอยู่ในสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 5) ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้รับการร่วมมือจากภาคเอกชนที่ใช้ชื่อว่า “สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ” ซึ่งเป็นการเชื่อมประสานและสนับสนุนส่งเสริมขบวนการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ให้ขับเคลื่อนไปสู่การมีสุขภาพของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสุขภาพของเยาวชนในบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสามารถเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข สามารถพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน และเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (http://www.thaihealth.or.th/sansook/Menu_1.htm) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการนำร่องโครงการสรรหาโรงเรียนที่มีความพร้อมและบริบทที่เหมาะสมที่จะดำเนินการนำร่องโครงการ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตที่มีความสุขด้วยการถึงพร้อมของทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นของการมีวินัยชีวิตขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณภาพและพัฒนาสังคม ภายใต้ชื่อโครงการว่า “โครงการโรงเรียนแสนสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 2) โครงการนี้เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียน ครู และทุกคนในโรงเรียนมีความสุข และเสริมพลังให้โรงเรียนมีระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดี มีสุขภาพสามบุรณ์ทั้งทางกาย และจิตใจรวมทั้ง อยู่ในสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา โดยมีครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อความสุขของผู้เรียน โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่ขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียน (whole school approach) ซึ่งครอบคลุมภารกิจหลักของโรงเรียน 5 ส่วน คือ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการ การประเมินผล และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 6)

สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันมีลักษณะเป็นแผนงาน โครงการต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน (สุวิมล ติรการนันท์, 2543 : 1) การดำเนินงานของหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันย่อมเป็นไปตามโครงการที่กำหนดออกแบบไว้ (รัตนะ บัวสนธิ์, 2540 : 1) เมื่อผู้ตัดสินใจมีความต้องการหรือมีความจำเป็นที่จะต้องรู้ว่าโครงการได้บรรลุเป้าหมายเพียงใด ควรดำเนินการ

ต่อไปหรือไม่ หรือควรละทิ้ง คำตอบเหล่านี้ยากที่จะได้มาโดยวิธีที่ไม่เป็นทางการ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532 : 2) ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องใช้การประเมินเพื่อตรวจสอบผลที่ได้จากโครงการ ทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน ผลที่ได้จากการประเมินจะถูกนำไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไขการขยายขอบเขต หรือยุติโครงการ (สุวิมล ตีรการนันท์, 2543 : 1) การประเมินโครงการ (program evaluation) เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการนั้นดีหรือไม่อย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่อย่างไร (Suchman, 1990 อ้างอิงมาจาก Stufflebeam & Shinkfield, 1990 : 93) เนื่องจากโครงการต่าง ๆ ที่มีการจัดทำส่วนใหญ่จะมีการระบุว่าให้มีการประเมินโครงการอยู่ด้วย แต่ในทางปฏิบัติแล้วการประเมินโครงการมักจะไม่ได้มีการจัดทำกันอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินโดยผู้ที่ดำเนินโครงการโดยตรงจะไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาทำการประเมิน จึงทำให้บุคคลอื่นไม่ทราบว่าโครงการเหล่านั้นดำเนินการไปอย่างไร ประสบความสำเร็จแค่ไหน (สุชุม มูลเมือง, 2530 : 2)

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้มีโครงการโรงเรียนแสนสุขขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนอันจะทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพโรงเรียนในจังหวัดสงขลาที่ได้รับเลือกเข้าโครงการ จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความพร้อมและบริบทเหมาะสมที่จะดำเนินการนำร่องตามวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนแสนสุขซึ่งประกอบด้วย 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านรับแพรก โรงเรียนบ้านโคกเมา โรงเรียนบ้านสวรรค์ โรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการการดำเนินการของโรงเรียนแสนสุขว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจติดตามผลการปฏิบัติโดยยึดตามกรอบของโครงการโรงเรียนแสนสุข ด้วยวิธีการประเมินโครงการ ซึ่งสารสนเทศที่ได้มาจะสามารถบ่งชี้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้มีความมุ่งหมาย เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา มีประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านบริบท ประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพแวดล้อม และขอบเขตของโครงการโรงเรียนแสนสุข

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ประเมินเกี่ยวกับความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์
3. ด้านกระบวนการ ประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ปัญหา และอุปสรรค
4. ด้านผลผลิต ประเมินเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข
5. ด้านผลกระทบ ประเมินเกี่ยวกับผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบสัมฤทธิ์ผลของโครงการโรงเรียนแสนสุขในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องต่อไปนี้

1. เป็นข้อมูลสารสนเทศแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
2. เป็นผลสะท้อนให้ทราบถึงสถานะของการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขของสถานศึกษาว่ามีความก้าวหน้าอยู่ในระดับใด
3. เป็นข้อมูลให้สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และชุมชน ได้รับทราบความก้าวหน้าในทางปฏิบัติและประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขของสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นอุปสรรคเกี่ยวกับสุขภาวะและการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน
4. เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษา และโรงเรียนเครือข่ายของโครงการโรงเรียนแสนสุข โดยการนำเครื่องมือ รูปแบบ ระเบียบประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ไปประยุกต์ใช้ในการประเมินอย่างเป็นระบบ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข มีขอบเขตการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการประเมินเฉพาะโรงเรียน

นำร่องโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านรับแพรก โรงเรียนบ้านโคกเมา โรงเรียนบ้านสวรรค์ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าดง

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 4,768 คน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน

2.2 ครู จำนวน 100 คน

2.3 นักเรียน จำนวน 2,311 คน

2.4 ผู้ปกครอง จำนวน 2,311 คน

2.5 กรรมการสถานศึกษา จำนวน 48 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 313 คน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง

2.2 นักเรียนและผู้ปกครอง ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางยามาเน่ (Yamane. 1970 : 886) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 109 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนร้อยละ 5 ของนักเรียนและผู้ปกครอง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้นักเรียนและผู้ปกครองทั้งหมด 117 คน

2.3 ครู ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางยามาเน่ (Yamane. 1970 : 886) ที่ออย่างระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 44 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนร้อยละ 50 ของครูทั้งหมดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้ครูจำนวน 51 คน

2.4 กรรมการสถานศึกษา ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนร้อยละ 50 ของกรรมการสถานศึกษาในแต่ละโรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กรรมการสถานศึกษาทั้งหมดรวม 24 คน

4. รูปแบบการประเมิน การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ใช้รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจของชิปโมเดล (CIPP Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ (impact evaluation) ของโครงการรูปแบบการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) มีมิติที่ประเมินได้แก่ การประเมิน

ด้านสถานะแวดล้อม (context) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (input) การประเมินด้านกระบวนการ (process) การประเมินด้านผลผลิต (product) การประเมินผลกระทบ (impact)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อสนเทศเกี่ยวกับโครงการ โดยมีการรวบรวมข้อมูลและวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบแล้วตัดสินใจให้คุณค่าต่อโครงการ

2. โรงเรียนแสนสุข หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียน (whole school approach) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นักเรียนสามารถเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างสุภาพสามารถพัฒนาตนเองในทุกด้าน และเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต

3. โครงการโรงเรียนแสนสุข หมายถึง โครงการที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียน ครู และทุกคนในโรงเรียนมีความสุขและเสริมพลังให้โรงเรียนมีระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดี มีสุขภาพสมบูรณ์ร่างกาย และจิตใจ

4. การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข หมายถึง การใช้เทคนิคทางการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ ใช้วัดประสิทธิผลของโครงการและช่วยในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะประเมินตามรูปแบบการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ (impact evaluation) ของโครงการ ซึ่งมีมิติที่ประเมิน 5 ด้าน คือ

4.1 การประเมินด้านสถานะแวดล้อม (context) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และประเมินสภาพแวดล้อมทางสังคมและชุมชนในการยอมรับต่อกิจกรรมของโครงการ

4.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (input) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความพร้อม ความเพียงพอในด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ที่จะให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.3 การประเมินด้านกระบวนการ (process) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานสนับสนุนและภารกิจของโรงเรียน

4.4 การประเมินด้านผลผลิต (product) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโครงการว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ กล่าวคือ โรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนทักษะชีวิต การมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน และมีการประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งโรงเรียนสามารถเป็นโรงเรียนแกนนำเพื่อขยายเครือข่ายโรงเรียนแสนสุข

4.5 การประเมินผลกระทบ (impact) หมายถึง การประเมินผลอันสืบเนื่องมาจากผลผลิตของโครงการซึ่งผลนี้ไม่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อโรงเรียนของชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และโครงการใหม่อันสืบเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

6. ครู หมายถึง ครูของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

8. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

9. กรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ จากโรงเรียนนำร่องในโครงการ โรงเรียนแสนสุข

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้านี้ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปอย่างสมบูรณ์ และบรรลุตามความมุ่งหมายที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ โรงเรียนแสนสุข
2. รายละเอียดการประเมิน โครงการ โรงเรียนแสนสุข
 - 2.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.2 ทักษะชีวิต
 - 2.3 การมีส่วนร่วม
 - 2.4 การเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - 2.5 การสร้างเครือข่าย
 - 2.6 สุขภาพในโรงเรียน
 - 2.7 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 2.8 การประกันคุณภาพการศึกษา
3. การประเมินโครงการ
 - 3.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 3.2 ประเภทของการประเมินโครงการ
 - 3.3 ความมุ่งหมายและความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 3.4 รูปแบบของการประเมินโครงการ
 - 3.5 รูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล
 - 3.6 การประเมินผลกระทบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุข

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นการพัฒนาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการพัฒนาสุขภาวะของเยาวชนในบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสามารถเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาวะ สามารถพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน และเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตที่มีความสุขด้วยการถึงพร้อมของทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นของการมีวินัย ชีวิตขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณภาพและพัฒนาสังคม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้รับการร่วมมือจากภาคเอกชนจึงได้เกิดโครงการนี้ขึ้น ภายใต้ชื่อโครงการว่า “โครงการโรงเรียนแสนสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 2) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงการโรงเรียนแสนสุข

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาสุขภาวะของเยาวชน ในบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสามารถเรียนรู้ที่จะมีวิถีชีวิตที่มีสุขภาวะหรือมีความสุข ด้วยการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมของทักษะชีวิต และวินัยชีวิตที่จะเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมไทยในอนาคต สสส. จึงสนับสนุนจัดให้มีโครงการโรงเรียนแสนสุขขึ้น โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนและทำให้นักเรียนมีสุขภาวะ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติของกระบวนการเรียนรู้นั้นไม่อาจทำและเน้นเฉพาะเรื่องสุขภาวะเท่านั้น เพราะสุขภาพเป็นองค์ประกอบพื้นฐานเพียงส่วนเดียวที่จำเป็นของชีวิตนักเรียน นักเรียนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีวิถีชีวิตที่มีความสุขยังต้องเรียนรู้และพัฒนาพื้นฐานอื่น ๆ ด้วย เช่น การมีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ การเป็นคนดีของสังคม และการสร้างเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดก็คือ กระบวนการเรียนรู้นั้นจำเป็นต้องดำเนินในประเด็นพื้นฐานเหล่านี้ไปพร้อม ๆ กันในลักษณะบูรณาการและเป็นองค์รวมโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

โครงการโรงเรียนแสนสุข (ครส.) จึงเป็นโครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งก็เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาเป็นไปตามกรอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ครส. เป็นโครงการที่มีหลักการเป้าหมาย และ

แนวทางของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นเอง ครส.มีจุดเน้นที่จริงจังและชัดเจนในการพัฒนาให้นักเรียนมีความสุขด้วยการถึงพร้อมในทุกองค์ประกอบพื้นฐานของชีวิต รวมทั้งเรื่องสุขภาพด้วย ครส.จึงเป็นนวัตกรรมโครงการที่เพิ่มโอกาส และเสริมพลังระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้โรงเรียนที่สนใจและมีความพร้อมได้เข้าร่วม เพื่อทำให้นักเรียนมีพัฒนาการและเติบโตเป็นสมาชิกที่มีสุขภาวะและเป็นไปตามคุณค่าและอุดมคติของชุมชนและสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และทำให้นักเรียนมีวิถีชีวิตที่มีความสุขหรือสุขภาวะด้วยการถึงพร้อมของทักษะชีวิตที่สำคัญ และจำเป็นและการมีวินัยชีวิตขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม

2. เพื่อได้บทเรียนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อความสุขของนักเรียนในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ และผลงานของการขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมเชิงรุกของทีมงานหลักของ โรงเรียนที่ประกอบด้วยครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยดำเนินงานผ่านโครงสร้างองค์กรของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน การบริหารจัดการ และหลักสูตรการเรียนรู้ที่ได้ปรับและพัฒนาให้เป็นระบบและกลไกของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเป็นต้นแบบของการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อความสุขของนักเรียนให้กับโรงเรียนอื่น ๆ และสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ทั้งในและระหว่างพื้นที่การศึกษา

กิจกรรมโครงการ

กิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข

1. การประชุมชี้แจงโครงการ “โรงเรียนแสนสุข”
2. ตั้งคณะทำงานโครงการโรงเรียนแสนสุขในแต่ละโรงเรียน ประมาณ 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน (2) ศึกษาพิเศษ (1) คณะครู (10) นักเรียน (15) และชุมชน (2) หรือตามแต่ละโรงเรียนเห็นสมควร
3. คณะทำงานโครงการโรงเรียนแสนสุข 4 คณะใน 1 จังหวัด เข้าร่วมตัวป้อนที่ 1 การฝึกอบรมปฏิบัติการเรื่อง “หลักสูตรแสนสุข : วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาวะและการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน”

4. คณะทำงานโครงการโรงเรียนแสนสุขในแต่ละโรงเรียนพัฒนา “หลักสูตรแสนสุข” ในโรงเรียนของตนเองอย่างน้อย 100 หน่วยการเรียนรู้สุขภาวะ ตามกรอบมโนทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และหรือเข้าไปสู่กรอบมโนทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบต่าง ๆ หรือตามปัญหาและความจำเป็นของท้องถิ่น

5. คณะทำงานโครงการโรงเรียนแสนสุข 4 คณะ ใน 1 จังหวัดเข้าร่วมตัวป้อนที่ 2 การฝึกอบรมปฏิบัติการเรื่อง “โครงการแสนสุข : วิธีการพัฒนาโครงการสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียน”

6. คณะทำงานโครงการโรงเรียนแสนสุขในแต่ละโรงเรียนพัฒนา “โครงการแสนสุข” ในโรงเรียนของตนเอง ที่ดำเนินการโดยคณะครู หรือนักเรียน หรือชุมชนอย่างน้อย 1 โครงการ เสนอขอรับทุนสนับสนุนจาก สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเมื่อได้รับการสนับสนุนคณะทำงานโครงการโรงเรียนแสนสุขจะอำนวยความสะดวกดำเนินการโครงการนั้น ๆ เป็นเวลา 1-2 ภาคการศึกษา พร้อมทั้งติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

7. ตัวป้อนที่ 3 การติดตามสนับสนุน และการสร้างเสริมพลังปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อเกื้อกูลให้โรงเรียนสร้างเครือข่ายกับเครือข่ายวิชาการท้องถิ่น และเครือข่ายพัฒนาประชาคม ท้องถิ่นในการระดมสรรพกำลัง (resources) เพื่อการพัฒนาโรงเรียนแสนสุขอย่างยั่งยืน

8. ตัวป้อนที่ 4 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายโรงเรียนแสนสุข จากการเรียนรู้บทเรียนที่แต่ละโรงเรียนได้ค้นพบ

9. ตัวป้อนที่ 5 การสัมมนาระดับชาติ “โรงเรียนแสนสุข” เพื่อสร้างเครือข่ายกับภาคีสาธารณะภาคส่วนต่าง ๆ และเชื่อมร้อยการปฏิบัติในระดับรากหญ้าสู่การกำหนดนโยบายระดับชาติ

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2545 – พฤษภาคม 2548 รวม 2 ปี 6 เดือน
ปฏิทินกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข ดังภาพประกอบ 1

กิจกรรม	2546											2547												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. รับสมัคร/ คัดเลือกโรงเรียน	■	■										■	■											
2. เตรียมทีม สนับสนุน			■																					
3. บทเรียน 1				■	■								■											
4. บทเรียน 2						■	■							■	■									
5. Work shop ผู้บริหาร										■													■	
6. การประเมิน ตนเอง (SSA)											■	■	■	■					■	■	■			
7. เวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้												■												
8. พัฒนาโครงการ เวทีแลกเปลี่ยน โครงการ															■	■								
9. ทำโครงการ ระยะ 2																			■	■	■			
10. เวทีสรุป บทเรียนสู่การ สัมมนาระดับชาติ																							■	
11. เวทีสัมมนา ระดับชาติ																								■

ภาพประกอบ 1 ปฏิทินกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการปลูกฝังให้มีอุดมคติแห่งวิถีชีวิตที่มีความสุข และรับการพัฒนาการเรียนรู้ที่ถึงพร้อมของทักษะชีวิต และวินัยชีวิตที่ทำให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ทั้งด้านปัญญาและสุขภาพ พร้อมทั้งการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นและสังคม และการส่งเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม
2. ได้โรงเรียนและเครือข่ายโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการสร้างเสริมสุขภาวะแก่นักเรียนที่เป็นผลจากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางและเป็นไปในลักษณะบูรณาการ ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มเริ่มต้นหรือเป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นต่อไป
3. ได้ประสบการณ์และองค์ความรู้ที่เป็นบทเรียนจากโครงการนี้ ทั้งที่เกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไข กระบวนการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ข้อสรุปขององค์ความรู้ และประสบการณ์เหล่านี้จะนำเสนอในรูปแบบของสื่อและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีความพร้อมในการนำไปใช้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และมีความเป็นไปได้ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

จากรายละเอียดโครงการ โรงเรียนแสนสุขดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าโครงการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาและสร้างเสริมสุขภาวะในโรงเรียนและทำให้นักเรียนมีสุขภาวะ นักเรียนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีวิถีชีวิตที่มีความสุข รวมถึงสิ่งที่โครงการไม่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ คือความพึงพอใจต่อโรงเรียนของชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและโครงการใหม่ที่สืบเนื่องมาจากผลการดำเนินโครงการ โดยโครงการโรงเรียนแสนสุขมุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาตามกรอบของการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขเป็นการประเมินสภาพความพร้อมทางด้านปัจจัย ประเมินลักษณะของการใช้ปัจจัย กระบวนการปฏิบัติหรือดำเนินการ และประเมินผลผลิตของโครงการว่าครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ รวมถึงมีผลสืบเนื่องมาจากผลผลิตของโครงการซึ่งนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนั้นจึงควรต้องมีการประเมินผลโครงการ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินการและการจัดกิจกรรมโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยยึดกรอบการประเมินตามรูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) รวมถึงการประเมินผลกระทบ (impact evaluation) กำหนดเป็นแนวทางในการประเมิน

รายละเอียดการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข

โรงเรียนมีเป้าหมายหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมในการเป็นพลเมืองของชาติที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม ความพร้อมของนักเรียนดังกล่าวนี้จึงประกอบไปด้วยความสามารถในการพึ่งตนเองที่ถึงพร้อมทางปัญญาบนพื้นฐานของทักษะวิชาการ และทักษะวิชาที่จำเป็น (คนเก่ง) และมีทักษะชีวิตในการดูแลสุขภาพของตน (คนสุขภาพดี) พร้อมทั้งมีความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมด้วยจิตสำนึกสาธารณะและจิตใจอาสาสมัคร (คนดี) นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เกื้อหนุนต่อวิถีชีวิตของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมที่มีสุขภาพะ (คนสร้างเสริมสิ่งแวดล้อม) ดังนั้นนักเรียนที่จะถึงพร้อมในคุณสมบัติดังกล่าวนี้ต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว การดำเนินงานจำเป็นต้องเป็นไปตามกลยุทธ์การมีส่วนร่วม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะชีวิต การเรียนรู้แบบบูรณาการ การสร้างเครือข่าย สุขภาพในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน และการประกันคุณภาพ กิจกรรมเสริมพลังต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ใหม่ของโรงเรียน รวมถึงทีมงานการเรียนรู้และพื้นที่การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงประสานกันอย่างกลมกลืนระหว่าง โรงเรียน บ้านและชุมชน (http://www.thaihealth.or.th/sansook/Menu_1.htm)

จากเนื้อหาสาระและแนวดำเนินการโครงการโรงเรียนแสนสุข จึงพอสรุปรายละเอียดการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในการดำเนินงานได้ดังนี้

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญเป็นแนวคิดที่มีรากฐานเชิงปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2543 :4) โดยหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญนั้นมีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้ด้วยการกระทำ” หรือ “learning by doing” อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมาแล้ว (พันธุศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543 : 25-26; อังอิงมาจาก ทิศนา แจมมณี, 2542 : 4) กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียน

สร้างความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง โดยผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structure) ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (unequilibrium) ซึ่งจะเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2544 : 6-7)

1.1 ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกันสามารถสรุปได้ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2536 : 12) ได้กล่าวว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนับถือในการเป็นเอกัตบุคคลได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ ต้องการหรือมีประโยชน์ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ ได้รับการเอาใจใส่ ประเมินและช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและสำเร็จตามอัธยาศัย

อัจฉรา วงศ์โสธร (2539 : 15) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง การเรียนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ โดยการเตรียมการด้านเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสอดส่องสำรวจในขณะที่ผู้เรียนกำลังฝึกและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองและเกิดพัฒนาการดีขึ้น

ทศนา เขมมณี (2541 : 2) ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เพื่อน สื่อและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีโอกาสเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ และวางแผนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ของตนเอง ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ต่างกัน มีระดับพัฒนาการทางกาย สังคม และสติปัญญาต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีรูปแบบการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนแต่ละคน และระหว่างกลุ่มผู้เรียน

เชียร ภูัญญ์ (2541 : 20) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการคิด การค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยมีครูเป็นผู้ชี้

แนะและอำนวยความสะดวก การสอนแบบนี้ นอกจากผู้เรียนจะได้ความรู้เนื้อหาแล้วผู้เรียนยังรู้ถึงวิธีการหรือกระบวนการที่ได้มาซึ่งองค์ความรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 11) ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง ทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2543 : 5) ได้สรุปความหมายเชิงปรัชญาของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงและเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพ ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิด ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำด้วยความรู้สึกดีงามอันเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีงาม เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง คิดอย่างมีระบบและมีวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำลี รักสุทธี (2543 : 39) ได้กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม ความอยากเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ และให้เด็กมีโอกาสกำหนดหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 ก : 1) ให้นิยามของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียนรู้มีความสุข ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพรอบด้านสมดุล มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ชนาธิป พรกุล (2544 : 2-7) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติเกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการให้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขกายและใจ

จากความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะ กระบวนการคิดด้วยตนเอง โดยจะสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพ โดยมี ครูเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองและเกิด พัฒนาการดีขึ้น

1.2 แนวคิดสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงแนวคิดสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2543 : 7) กล่าวว่า แนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งในการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน คือ การให้ผู้เรียนมีอิสระแห่งการเรียนรู้ อิสระแห่งการเรียนรู้ คุได้ จากการทำงานเป็นทีม การแสดงออกอย่างอิสระ การปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วม การคิดด้วยตนเอง การแสดงหาความรู้อย่างอิสระ และการมีสมาธิ ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ลักษณะคือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง
3. การเรียนรู้แบบองค์รวม
4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น
5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 6-7) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน กล่าวคือ ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือผู้สนับสนุน (supporter) และเป็นแหล่งความรู้ (resource person) ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และ จะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้ารับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ กล่าวคือ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ประสบการณ์ เดิมและความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)”

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวคือ ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน กล่าวคือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการและเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ครูคือผู้อำนวยการความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ กล่าวคือ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความสามารถที่ค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนจะมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็ได้อีก

6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจตนเองและควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถทำในสิ่งที่อยากทำ มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน กล่าวคือ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

นอกจากนี้ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 7-8) ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกร่วมกันของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองจึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544 : 1-2) กล่าวว่า แนวคิดสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึง

1. ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (learners' need & interests) เป็นสำคัญ
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (participation) ในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
3. เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (constructionism) กล่าวคือให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง (experiential learning) สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) และสืบค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (inquiry)

4. เป็นการพึ่งพาตนเอง (autonomy) เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้ (metacognition) กล่าวคือรู้วิธีการของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการได้อย่างเหมาะสม ไม่เน้นที่การจดจำเพียงเนื้อหา

5. เน้นการประเมินตนเอง (self-evaluation) ซึ่งแต่เดิมครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผล การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ชัดเจนขึ้น รู้จุดเด่น จุดด้อยและพร้อมที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริงและใช้เพิ่มสะสมผลงานเข้าช่วย

6. เน้นความร่วมมือ (cooperation) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีการหนึ่งที่ควรใช้ก็คือการเรียนแบบร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ

7. เน้นรูปแบบการเรียนรู้ (learning) ซึ่งอาจจัดได้ทั้งในรูปแบบเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อม ความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน กล่าวคือสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ภารกิจของ

ผู้สอนคือ การวางแผนและเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543 ค.: 29-31) ได้ระดมผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ นำมาจัดสาระและกระบวนการเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข
2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา
5. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย

วาจา ใจ

1.3 ตัวบ่งชี้การจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีผู้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 8-10) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดง

ออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข

ตนเองอย่างมีความสุข

8. ผู้เรียนฝึกฝนตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน

9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่นตลอดจนใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้การสอนของครู
1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
 2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
 4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
 5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ ปรับปรุงตนเอง
 6. ครูฝึกฝนกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
 7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อการฝึกคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
 8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
 9. ครูฝึกฝนกิจกรรมรายสัปดาห์และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
 10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- ชนาธิป พรกุล (2544 : 7) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้
1. มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
 2. มีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกฝน ค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลายสร้างสรรค์ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 3. มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง
 4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
 5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
 6. มีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา

7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบ

ต่อกลุ่ม

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

9. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน จากตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปตัวชี้วัดที่แสดงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน การสอนของครู และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดง

ออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตน

เองอย่างมีความสุข

8. ผู้เรียนฝึกฝนตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่น ตลอดจนใฝ่หาความรู้

อย่างต่อเนื่อง

10. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ ปรับปรุงตนเอง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อการฝึกคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
6. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง

7. ครูฝึกฝนกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มพร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน

8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง

9. ครูฝึกฝนกิจกรรมรายทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย

10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

11. ครูมีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง
ตัวบ่งชี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกฝน ค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลายสร้างสรรค์ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา

7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม

2. ทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้ เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรม การส่งเสริมการสอนทักษะชีวิตจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิต การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่วัยรุ่นและช่วงวัยรุ่น เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสุขภาพ จึงควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตในช่วงนี้เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นการสอนทักษะชีวิต เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ (WHO, 1994 : 5-6)

2.1 ความหมายของทักษะชีวิต

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามความหมายของทักษะชีวิต ไว้ดังนี้

เอลเลียส (Elios. 1994 : unpagged ; cited by World Health Organization . 1994 : 1)

กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์และแสดงบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาที่คับข้องใจโดยแสดงพฤติกรรมไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง และผู้อื่น

ประเสริฐ ดันสกุล (2538 : 15) กล่าวว่า ทักษะชีวิต หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (psychosocial competence) เป็นทักษะภายในที่ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การอนามัยโลก (1993 : 1) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการปรับตัวโดยการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ทำให้สามารถจัดการกับความต้องการและความขัดแย้งของตนเองในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 87) ได้ให้ความหมาย ทักษะชีวิต ว่าเป็นความสามารถที่จะปรับตัว และพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญปัญหาชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และสบาย

จินตนา สัจจารีรัตน์ (2540 : 8) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถที่ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเพื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นวนันท์ กิจทวี (2540 : 10) กล่าวว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสม ในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรม เพื่อเป็นการปรับสภาพการขาดสมดุลให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ทำให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

กรมสุขภาพจิต (2543 : 1) ให้ความหมายของทักษะชีวิต ว่าเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

จากความหมายของทักษะชีวิตที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของ และพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำ

วันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเลือกตัดสินใจ แก้ปัญหาในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และผู้อื่น

2.2 แนวคิดและองค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก ได้กล่าวว่า ทักษะชีวิตได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพ ซึ่งทักษะชีวิตเริ่มได้ตั้งแต่วัยเด็ก หลาย ๆ ประเทศได้นำโปรแกรมทักษะชีวิตไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในช่วงอายุ 6-16 ปี เพราะเด็กช่วงนี้เป็นช่วงที่สำคัญในการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่วัยรุ่นและช่วงวัยรุ่น เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสุขภาพ จึงควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตในช่วงนี้เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี

การส่งเสริมการสอนทักษะชีวิต ต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิต ทักษะชีวิตมีความจำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชนที่จะต้องเผชิญต่อผู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องเจริญเติบโตขึ้นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กและเยาวชนสับสนในความคิดของตนเกี่ยวกับโอกาสในวัยข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไ ทำให้เกิดความอ่อนแอ ทักษะชีวิตจะเป็นแนวทางที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเข้มแข็งขึ้น สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การส่งเสริมการสอนทักษะชีวิตเป็นการสนับสนุนให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและการมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นการสอนทักษะชีวิต เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ คือ เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนเป็นกลุ่มใหญ่เข้าถึงได้ง่าย ค่าใช้จ่ายการนำไปใช้ ผู้สอนมีประสบการณ์ ผู้ปกครองและชุมชนไว้วางใจและให้ความเชื่อถือ และสามารถติดตามประเมินผลได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว (WHO, 1994 : 5-6)

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (1994 : 1-3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิต ได้ 10 ประการ คือ

1. ทักษะการตัดสินใจ (decision making) หมายถึง สิ่งที่น่าไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกนั้น ๆ จะมีผลต่อสุขภาพของบุคคล
2. การแก้ปัญหา (problem solving) หมายถึง ทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ ซึ่งปัญหานั้นทำให้เกิดความตึงเครียดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
3. ความคิดสร้างสรรค์ (creative solving) หมายถึง ส่วนที่สนับสนุนเพื่อการตัดสินใจและแก้ไขปัญหากจากการค้นหาทางเลือกต่าง ๆ และผลที่เกิดขึ้นในแต่ละทางเลือกโดยการนำ

เอาประสบการณ์มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าบางครั้งยังไม่มี การตัดสินใจและ แก้ไขปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4. ความคิดวิเคราะห์เชิงวิจารณ์ (critical thinking) หมายถึง ความสามารถในการ วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (effective communication) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้เหมาะสมกับสภาพ วัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสามารถแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความต้องการ การขอร้อง การเตือน การปฏิเสธ และขอความช่วยเหลือ

6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (interpersonal relationship skills) หมายถึงทักษะที่ช่วยให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และสามารถที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่ง ความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข อันรวมถึงการ รักษาสัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกครอบครัวที่เป็นแหล่งสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคม

7. ความตระหนักรู้ในตน (self awareness) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการ เข้าใจลักษณะเด่น ลักษณะค้อยของตนเอง อะไรที่ตนปรารถนา อะไรที่ตนไม่พึงปรารถนา การ พัฒนาความตระหนักรู้ในตนจะช่วยให้คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล สามารถอยู่ภายใต้แรงกดดัน ต่าง ๆ ของชีวิตได้

8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) หมายถึงความสามารถในการเข้าใจ ความรู้สึกและความเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ถึงแม้ว่าเราจะไม่คุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจ และยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม เช่น ความแตกต่าง ด้านเชื้อชาติ วัฒนธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือและดูแล เช่น ผู้ป่วยโรค เอดส์ ผู้ที่มีภาวะบกพร่องทางจิต หรือผู้ที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม

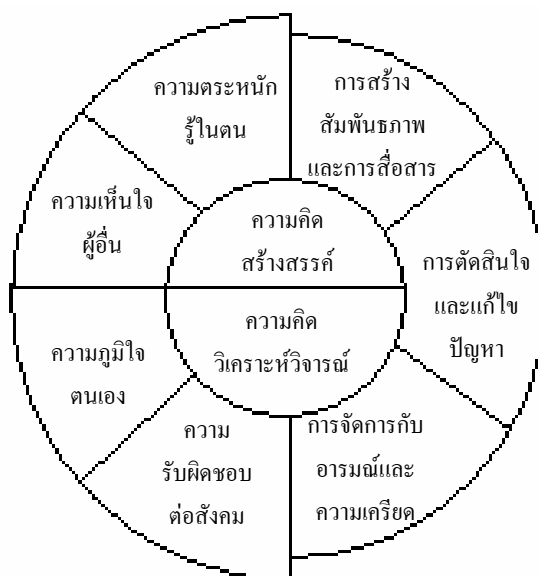
9. การจัดการเกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ (coping with emotion) หมายถึง การรู้จัก และเข้าใจถึงอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งทำให้สามารถตอบสนองและ แสดงออกได้อย่างเหมาะสม เช่น อารมณ์รุนแรงต่าง ๆ หรือความเศร้าโศกที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ

10. การจัดการเกี่ยวกับความเครียด (coping with stress) หมายถึง ความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุของความเครียด และรู้แนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เช่น การเปลี่ยน

สิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิต หรือ อาจหมายถึงการเรียนรู้อิสระผ่อนคลายความเครียดเมื่ออยู่ใน
ภาวะตึงเครียด เพื่อช่วยลดปัญหาทางด้านสุขภาพ

กรมสุขภาพจิต (2543 : 1) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิต ซึ่งสามารถจัด
แบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน และความเห็นใจผู้อื่น
3. ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับการสื่อสาร การตัดสินใจและ
การแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบทักษะชีวิต

จากความหมายของทักษะต่าง ๆ กรมสุขภาพจิต (2543 :2-3) ได้กล่าวเพิ่มเติมดังนี้

1. ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (critical thinking) เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์
แยกข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว
2. ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไป
อย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ
3. ความตระหนักรู้ในตน (self awereness) เป็นความสามารถในการค้นหา และ
เข้าใจในจุดดีจุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างที่ตนเองมีกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะในแง่ของ
ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ ฯลฯ

4. ความเห็นใจผู้อื่น (emphaty) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างกับเรา ไม่ว่าจะในด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว สุขภาพ ฯลฯ
5. ความภูมิใจในตนเอง (self esteem) หมายถึง ความรู้สึกว่าคุณค่า เช่น ความมีน้ำใจ การรู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่าง ๆ ของตนเอง
6. ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) หมายถึง ความรู้สึกว่าคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนรับผิดชอบในความเจริญหรือเสื่อมของสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความภูมิใจในตน เพราะหากคนเรามีความภูมิใจในตน คนเหล่านี้จะมีแรงจูงใจที่จะทำดีกับผู้อื่นและสังคม
7. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (interpersonal relationship skill) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการความชื่นชม ปฏิเสธได้อย่างเหมาะสม
8. ทักษะการสื่อสาร (communication skill) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อบอกความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของตัวเองและผู้อื่น
9. ทักษะการตัดสินใจ (decision making skill) หมายถึง ความสามารถในการหาทางเลือกวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ประเมินทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม
10. ทักษะการแก้ไขปัญหา (problem solving skill) เป็นความสามารถในการรับรู้ปัญหาสาเหตุของปัญหา ตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาและลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
11. ทักษะการจัดการอารมณ์ (coping with skill) เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสม
12. ทักษะการจัดการกับความเครียด (coping with stress skill) เป็นความสามารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียด เรียนรู้วิธีการ ควบคุมระดับของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงสาเหตุ พร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์
- จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้ เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรม การส่งเสริมการสอนทักษะชีวิตจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิต การส่งเสริมการสอนทักษะชีวิตเป็นการ

สนับสนุนให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและการมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นการสอนทักษะชีวิต เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ

3. การมีส่วนร่วม

องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต้องอาศัยการกระทำกิจกรรมที่ร่วมกันตามบทบาทและหน้าที่ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวังและประสบความสำเร็จ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานต้องร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกันมีความรู้สึกผูกพันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ต้องปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทางในการทำงานเหมือนกัน (ซุมสัคคี อินทร์รักษ์ (2531: 48) ทั้งนี้โครงการโรงเรียนแสนสุขจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงกรรมการสถานศึกษา ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ คือ

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531:24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเป็นสมาชิก ร่วมพิจารณาหรือร่วมลงมือปฏิบัติ

อาร์นสไตน์ (ติน ปรัชญพฤทธิ 2531 : 622 – 623 ; อ้างอิงมาจาก Arnstein, 1969) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมจะต้องมีอำนาจและการควบคุมอย่างแท้จริง ในอันที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้บังเกิดผลขึ้นนั้น มิใช่แค่เพียงเข้าไปมีส่วนร่วมเฉย ๆ โดยมีได้อะไรเป็นการตอบแทนความเหน้อยยาก

ซุมสัคคี อินทร์รักษ์ (2531: 48) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมคือ การให้สมาชิกทุกคนในองค์กรหรือหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมร่วมกันตามบทบาทและหน้าที่ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวังและประสบความสำเร็จ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานต้องร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกันมีความรู้สึกผูกพันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรต้องปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทางในการทำงานเหมือนกัน

ติน ปรัชญพฤทธิ (2531 : 623) ได้สรุปการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา การเข้าไปมีส่วนมีเสียงในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้รวมถึงการมีส่วนไปพิจารณาคุณผลกระทบของนโยบาย ชงชัย สันติวงษ์ (2533 : 138) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการตัดสินใจ

วีระชัย เสมากักดี (2533 : 16) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมทำให้สมาชิกภายในกลุ่มได้กระทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานของกลุ่ม

ออกตาว (สุภาพ จันทรมณี. 2536 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Ottaway. 1966 : 201) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่สมาชิกของกลุ่มมีความสนใจ หรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการที่จะศึกษาทำความเข้าใจและดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

กีธ (สุภาพ จันทรมณี. 2536 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Keith. 1972 :136) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคล หมายถึง ภาวะการเกี่ยวข้องกับจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่มและผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของกลุ่มกับทั้งก่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกับกลุ่ม

สุภาพ จันทรมณี (2536 : 68) สรุปความหมายการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ร่วมกันพิจารณาตัดสินใจ กำหนดการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของทุกคนให้มากที่สุดด้วยความรับผิดชอบ เพื่อให้ผลของการจัดการมีคุณภาพ

ธีระวุฒิ คำรักษ์ (2541 : 20) สรุปความหมายการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการทำกิจกรรมเป็นระบบกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ รับผิดชอบงานของกลุ่ม

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมา จึงพอสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้คือ เป็นกระบวนการที่ผู้นำอนุญาตให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการบริหาร เพื่อร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังก่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันภายในกลุ่มด้วย

3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในส่วนที่องค์กรได้รับ นอกจากการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และขวัญของสมาชิกผู้ร่วมงานดีขึ้น ลดการขาดงานและความสูญเสียต่าง ๆ ได้แล้ว การมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานยังมีความสำคัญดังต่อไปนี้

สมยศ นาวิการ (2525 : 24-27) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากกว่า กล่าวคือเมื่อบุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเปลี่ยนแปลง พวกเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น จึงทำให้สามารถลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงไปได้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชามีความราบรื่นมากขึ้น เนื่องจากการใช้การมีส่วนร่วม ทำให้ความไม่พอใจของกลุ่มถูกเปิดเผยออกมา และสามารถยุติได้ โดยการอภิปรายตรงไปตรงมา จึงมีผลช่วยให้อัตราการร้องทุกข์มีน้อยลง

3. ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มขึ้น เมื่อพนักงานได้มีส่วนร่วมใน กระบวนการที่สำคัญขององค์กร เช่น การตัดสินใจ พวกเขาจะรู้สึกผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น ทำให้ เขามีความรู้สึกว่าคำแนะนำของพวกเขาเกิดประโยชน์ต่อองค์กร พวกเขาจึงต้องสนองความต้องการ ความเชื่อถือตนเองและมีความหวังมากขึ้น

4. ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น เมื่อพวกเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำคัญ ขององค์กร พวกเขาจะรู้แรงจูงใจและความต้องการของฝ่ายบริหาร การรับรู้สิ่งเหล่านี้จะทำให้พวกเขาไว้วางใจ และในที่สุดก็จะพยายามทำงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรได้

5. การจัดการของผู้บังคับบัญชาจะมีความง่ายมากขึ้น เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับ ความเปลี่ยนแปลง และมีความไว้วางใจมากขึ้น ทำให้การจัดการมีความง่าย สามารถลดจำนวนของ ผู้บริหารให้น้อยลงได้ เนื่องจากเขามีความรับผิดชอบสูงขึ้น การควบคุมจึงต้องน้อยลง

6. การตัดสินใจทางการบริหารมากขึ้น เพราะการรวมความรู้ความสามารถของ บุคคลหลายคนเข้าด้วยกันในการแก้ปัญหาจะนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารเพียงคนเดียว

7. การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้น เนื่องจากการติดต่อสื่อสารจาก เบื้องล่างสู่เบื้องบนเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งขององค์กร เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อสื่อสาร จากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง หากให้พนักงานได้มีส่วนร่วมแล้วก็จะช่วยให้องค์กรมีสิ่งย้อนกลับจากพวกเขาได้เป็นอย่างดี

8. การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารโดยการให้บุคคลมีส่วนร่วมช่วย ปรับปรุงทีมงานให้ดีขึ้น เพราะทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนซึ่งองค์กรเผชิญอยู่ ให้หมดไปได้เพราะการมีส่วนร่วมช่วยสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถประสานงาน ระหว่างกันได้ดี

ถวิล เกื้อกุลวงศ์ (2530 : 206) ได้สรุปความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครูอาจารย์ ในการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย เป็นองค์ประกอบสำคัญในด้านการสร้างขวัญกำลังใจ และความกระตือรือร้นของครูอาจารย์ในโรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสัมพันธ์ใกล้ชิดในทางบวก กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์แต่ละคนในด้านอาชีพครู

3. ผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะเป็นที่รักของครูอาจารย์มากกว่า

4. ทั้องค์ประกอบในของตัวบุคคลและสภาพแวดล้อม หรือองค์ประกอบภายนอกมีผลกระทบต่อปริมาณความมากน้อยของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5. เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเกิดผลลัพธ์ในทางลบน้อยที่สุดผู้บริหารจำเป็นต้องตอบคำถามต่อไปนี้

5.1 สถานการณ์เช่นไรที่ครูอาจารย์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5.2 ครูอาจารย์ควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด

5.3 คณะผู้ทำการตัดสินใจควรสร้างขึ้นมาอย่างไรและโดยวิธีใด

5.4 บทบาทอะไรที่จะมีประสิทธิผลมากที่สุดสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาทั้งในด้านผลงานขององค์กร และความรู้สึที่ดีของบุคลากรที่มีต่อองค์กร และผู้บริหาร อันส่งผลให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมย่อมทำให้มีความรู้สึพึงพอใจ และกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. การเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการจะเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระและประหยัดเวลาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามสภาพจริงของชีวิต (วัฒนา ระงับทุกข์. 2545 : 141)

4.1 ความหมายการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ดังนี้ คือ วัฒนา ระงับทุกข์ (2545 : 141) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า หมายถึงการจัดประสบการณ์ใหม่และเป็นประสบการณ์ตรงที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในวิชาการหลาย ๆ แขนงในลักษณะสหวิทยาการ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา

และกระบวนการแสวงหาความรู้ ที่เชื่อมโยงทั้งหลักสูตรและวิธีสอน ตลอดจนแนวคิดของผู้เรียน เพื่อเกิดความรู้แบบองค์รวม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ศุวิทย์ มูลคำ (2545 : 183) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า หมายถึง การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสาน เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันจนเกิดความรู้แบบองค์รวม ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.2 รูปแบบของการเรียนรู้แบบบูรณาการ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ดังนี้ คือ วัฒนา ระวังทุกข์ (2545 : 141 -142) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. การบูรณาการแบบสอดแทรก หรือแบบผู้สอนคนเดียว (infusion instruction) ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้น เช่น เรื่องน้ำ หรือเรื่องขยะ ครูสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ ความจริงจากเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน (parallel instruction) ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันจัดการเรียนการสอน โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์เรื่องเงา ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์เรื่องการวัดระยะทางโดยการวัดเงา คิดคำนวณเรื่องเงาในช่วงเวลาต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (multidisciplinary instruction) การบูรณาการลักษณะนี้ นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่องผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมโลก ผู้สอนภาษาอังกฤษจัดการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนภาษาไทยให้ผู้เขียนเรียงความเรื่องความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษา

ให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผู้สอนสุศึกษาอาจจัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4. การบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือจัดการสอนเป็นทีม (transdisciplinary instruction) ผู้สอนสามารถวางแผนการสอนร่วมกันภายใต้หัวข้อเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือปัญหาเดียวกัน แล้วร่วมกันสอนเป็นทีม เช่น อาจกำหนดโครงการให้นักเรียนทำเป็นโครงการใหญ่ที่เชื่อมโยงทุกวิชา โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ผู้สอนเคยแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกันมีเป้าหมายเดียวกันในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

สุวิทย์ มูลคำ (2545 : 184-185) ได้แบ่งลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการจำแนกลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้นำเสนอ 3 รูปแบบ ดังนี้

1 จำแนกตามจำนวนผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะได้แก่

1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว คือ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวเรื่องที่กำหนด

1.2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน คือ มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอนโดยยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนานกันไปภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน แต่การสอนนั้นยังแยกกันสอน การบูรณาการแบบคู่ขนาน ผู้สอนสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้ได้มากกว่า 3 คน

1.3 การบูรณาการแบบสอนเป็นทีม คือ ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันคิดหัวข้อเรื่องหรือโครงการขึ้นมา โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกัน วิธีการคือรวมจำนวนชั่วโมงของสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สอนเคยแยกกันสอนนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ลักษณะของผู้สอนสอนเป็นทีมเรียน ผู้เรียนเรียนรู้เป็นทีม

2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะและความคิดรวบยอดของสาระการเรียนรู้สาระใดสาระหนึ่งนั่นเอง

2.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน

3 จำแนกตาประเภทของการบูรณาการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ คือ เป็นลักษณะการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงร้อยรัดให้เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง

3.2 การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ คือ เป็นลักษณะการบูรณาการที่ผู้สอนนำเอาเรื่องหรือสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ไปสอดแทรกในสาระการเรียนรู้หรือวิชาที่ตนเองรับผิดชอบสอน

4.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

วัฒนา ระวังทุกข์ (2545 : 143) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่ามีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดหัวเรื่อง โดยครูผู้สอนวิชาเดียวกัน ในระดับเดียวกัน ระดมสมองกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นด้วย เพื่อกำหนดประเด็นว่าวิชาใดเป็นแกน และวิชาอื่นที่จะมาบูรณาการจะนำส่วนใดมาเชื่อมโยง ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์จากสารการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเป็นหลัก ซึ่งวิธีการที่ดีคือใช้แผนภาพความคิดในการจัดทำ

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงบูรณาการ

3. จัดคาบเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม ซึ่งต้องจัดให้มีความยืดหยุ่นตามกิจกรรมการเรียนรู้

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น และชุมชน

5. ประเมินผล อาจจะประเมินในลักษณะของการใช้เพิ่มสะสมผลงานของผู้เรียน การสังเกต การจัดกิจกรรมปฏิบัติจริง การสนทนาคบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน

สุวิทย์ มูลคำ (2545 : 192) ได้กล่าวถึงการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม

2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. กำหนดหัวเรื่อง หรือหน่วยการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน
7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

5. การสร้างเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับการเครือข่าย จัดเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ในการอธิบายภาพการเคลื่อนตัวจากกลุ่มสู่การรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาหรือสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ (ปาริชาติ วัลย์เสถียร . 2543 : 304) ดังที่ ประเวศ ะสี กล่าวไว้ว่า เครือข่ายทางสังคมจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โครงสร้างสมองจะทำให้เกิดการเรียนรู้สูงอันจำเป็นสำหรับการมีชีวิตรอด โครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือน โครงสร้างทางสมองมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม จากสังคมใช้อำนาจไปเป็นเรียนรู้ การที่จะเกิดสังคมเรียนรู้ (learning society) นั้น โครงสร้างทางสังคมต้องปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างอำนาจในแนวดิ่งไปเป็นเครือข่ายสังคม เครือข่ายสังคม คือ สังคมกัลยาณมิตร หรือเครือข่ายสังคมเรียนรู้ (learning social networks) สังคมต้องสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้ (พิทยา ว่องกุล บรรณาธิการ, 2541 : 21)

5.1 ความหมายของการสร้างเครือข่าย

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการสร้างเครือข่าย ดังนี้

สมใจ โลหะพุนตระกูล (สมใจ โลหะพุนตระกูล. 2539 : 10 อ้างอิงมาจาก Mitchell , 1969) ได้ให้ความหมายของการสร้างเครือข่ายทางสังคมว่า หมายถึง สายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ อีกหลาย ๆ คน

พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ และวาทีณี บุญชะลิกมี (2536 : 26) กล่าวว่า เป็นความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านที่บุคคลทั้งหมดในเครือข่ายติดต่อกัน ทั้งในด้านระบบเศรษฐกิจ การแต่งงาน เครือข่ายญาติ การเมือง สุขภาพอนามัย ฯลฯ

กาญจนา แก้วเทพ (2538 : 14) ได้ให้คำจำกัดความของการสร้างเครือข่าย ไว้ว่า รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคล กลุ่มหรือองค์กร

อรรถพ พงษ์วาท (2539 : 3) ได้ให้ความหมายของการสร้างเครือข่ายว่า เครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

ปาน กิมปี (2540 :10) กล่าวว่า การสร้างเครือข่าย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาการมาจากการตระหนักถึงปัญหาและความต้องการ มีศูนย์กลางในการดำเนินการเปลี่ยนแปลง และมีการขยายเชื่อมโยงเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

จากความหมายข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายเป็นศูนย์การเรียนรู้อันจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือกัน เพื่อสร้างพลังผลักดันต่อรองเพื่อขยายความสัมพันธ์นั้น จะได้ขยายสู่ระดับที่กว้างขึ้น โดยเชื่อมโยงกับพันธมิตรอื่นในสังคม ซึ่งมีการขยายเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่าย เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

5.2 ประเภทและรูปแบบของการสร้างเครือข่าย

องค์กรพัฒนาทั้งของรัฐและเอกชน ต่างให้ความสนใจต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาในรูปแบบ “เครือข่าย” ซึ่งแต่ละองค์กรมีนโยบายและวิธีการทำงานที่ต่างกันไปตามลักษณะขององค์กรและกลุ่ม แต่ทว่าเป้าหมายของการทำงานยังยืนอยู่บนจุดเดียวกัน คือ การเน้นให้สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นและสร้างพลังอำนาจการต่อรองระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มภายนอกทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับนโยบาย (ปารีชาติ วลัยเสถียร.2543 : 311)

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงประเภทและรูปแบบของการสร้างเครือข่าย ดังนี้

ปาน กิมปี (ปาน กิมปี, 2540 : 26 อ้างอิงมาจาก Wolf, 1970) ได้กำหนดการสร้างเครือข่ายเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามพื้นฐานลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ

1. เครือข่ายที่ไม่มีข้อจำกัด (unlimited network) ซึ่งได้แต่เครือข่ายที่เกิดจากบุคคลหนึ่งเป็นจุดศูนย์กลางแล้วนับรวมตั้งแต่บุคคลคนแรก ซึ่งบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์อันสามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในระดับไหน

2. เครือข่ายที่มีข้อจำกัด (limited network) ซึ่งเป็นการระบุเครือข่ายโยการตั้งกฎเกณฑ์บางอย่างขึ้นมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังนี้ คือ

- ก. เครือข่ายส่วนตัวของบุคคล
- ข. ประเภทบุคคล เช่น ญาติ เพื่อน
- ค. กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์
- ง. บทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จ. เนื้อหาของการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นไปในทางเศรษฐกิจ หรือการเมือง
สมาใจ โลหะพุนตระกูล (สมาใจ โลหะพุนตระกูล. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก John
A Barnes 1968) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายไว้ คือ

1. เครือข่ายรวม (total network) คือความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด
2. เครือข่ายย่อย (partial network) คือความสัมพันธ์ในระบบย่อย
3. เครือข่ายตรง (the first order network) คือการติดต่อโดยตรงของบุคคลอื่น ๆ
4. เครือข่ายอ้อม (the second order network) คือการติดต่อกับผู้อื่นโดยที่คนที่เป็น
จุดศูนย์กลางอาจไม่รู้จักก็ได้

ปรีชา อุยตระกูล และ ชื่น ศรีสวัสดิ์ (2537 : 89-91) ได้จำแนกประเภทของเครือข่าย
ออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. เครือข่ายความคิด เป็นเครือข่ายที่เน้นการทำงานด้านความคิด ความรู้ หรือ
เทคนิคต่าง ๆ เครือข่ายเหล่านี้เป็นแหล่งที่ผู้นำได้มีโอกาสเผยแพร่แนวความคิดของตนและได้
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับคนอื่น ๆ ทำให้เกิดความคิดที่ชัดเจนขึ้น เครือข่ายความคิดมัก
เน้นเครือข่ายของกลุ่มที่อยู่บนสถานภาพที่คล้ายคลึงกัน
2. เครือข่ายกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่เน้นการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการทำ
กิจกรรม ส่วนมากมักเป็นเครือข่ายมีสายสัมพันธ์กัน เช่น ครูกับลูกศิษย์ หรืออาจารย์อยู่ในกิจกรรม
เดียวกัน
3. เครือข่ายสนับสนุนทุน กิจกรรมพัฒนาเพื่อป้องกันปัญหา นอกจากจะมี
ความคิดในการวิเคราะห์หาทางออกในการแก้ปัญหา มีการทำกิจกรรมแก้ปัญหาแล้ว สิ่งหนึ่งที่มี
ความจำเป็นมา คือ จะต้องเงินทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนา

อรทัย อาจอ่ำ และ สมศักดิ์ นัคลาจารย์ (2540 : 53) ได้จัดแบ่งประเภทและรูปแบบ
ของการสร้างเครือข่ายไว้ 2 รูปแบบคือ

1. เป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เป็นการสร้างเครือข่ายโดยการเชิญหรือชักชวน
หรืออยู่ในเครือข่ายที่ใกล้ชิดเข้ามาอบรม และพยายามดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อสร้างหรือ
ขยายเครือข่ายต่อไป เป็นการสร้างเครือข่ายไม่เป็นทางการ หรือใช้ช่องทางแบบไม่เป็นทางการ
2. การขยายเครือข่ายอย่างเป็นทางการ (formal channel) เป็นการพิจารณาเลือก
องค์กรหรือหน่วยงานหรือสถาบันที่มีศักยภาพสูง หรือมีบุคคลหรือสมาชิกอยู่ในเครือข่ายของตน
จำนวนมาก รวมทั้งเป็นสถาบัน องค์กร หน่วยงาน ที่สามารถเผยแพร่แนวคิดของโครงการสู่
บุคคลที่ต่างวัย ต่างอาชีพ และต่างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540 : 113-114) ได้แบ่งเครือข่าย ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเครือข่ายเช่นนี้เกิดขึ้นได้ ใน 2 รูปแบบ คือ

1.1 รูปแบบธรรมชาติ ซึ่งเมื่อองค์กรหนึ่งองค์กรใดสามารถพัฒนากิจกรรมการ แก้ไขปัญหาของตนเองได้ องค์กรหรือสถาบันที่อยู่ใกล้เคียงก็จะเข้ามาศึกษาเรียนรู้ นำรูปแบบและ วิธีการไปประยุกต์ใช้กับองค์กรหรือสถาบันของตน

1.2 เครือข่ายการจัดตั้ง รูปแบบนี้เกิดจากองค์กรพัฒนาต้องการขยายพื้นที่ ปฏิบัติงานของตนเอง ก็จะใช้ชุมชนเดิมที่มีประสบการณ์และบทเรียนในกระบวนการพัฒนาแล้ว เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับชุมชนที่องค์กรพัฒนาเข้าไป ดำเนินงานใหม่ ๆ

2. เครือข่ายอำนาจต่อรอง เครือข่ายนี้เชื่อว่ากิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ที่อยู่ใน วงจำกัดเฉพาะในส่วนของตนเอง จะไม่มีพลังที่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง

ปาน กิมปี (2543 : 33-35) ได้จัดแบ่งประเภทของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ออกเป็น 4 หมวด ได้แก่

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1.1 การเรียนรู้ที่มุ่งเอื้อคนบุคคล เป็นการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ก่อนที่ บุคคลจะนำไปพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคม

1.2 เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นชุมชนเป็นหลัก โดยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะ เปลี่ยนแปลงสังคม และเศรษฐกิจของชุมชน

2. แบ่งตามโครงสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ จำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างกระจายศูนย์ มีศูนย์กลางทำหน้าที่ ประสานงาน แต่ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนจะกระจายความรับผิดชอบให้กับสมาชิก เครือข่าย รูปแบบนี้อาจเรียกว่า รูปแบบกระจายความรับผิดชอบ (distributed network)

2.2 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างรวมศูนย์ มีองค์กรกลางเป็นศูนย์ประสาน งาน และเป็นแม่ข่ายรวบรวมอำนาจการจัดการ รวมความรู้ไว้ในศูนย์กลางการลงทุนทั้งด้าน อุปกรณ์ เทคโนโลยี และกำลังคนจะอยู่ที่แม่ข่าย ส่วนลูกข่ายหรือสมาชิกเป็นเพียงผู้ร่วมใช้บริการ จากศูนย์กลาง

2.3 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างลำดับชั้น (hierarchical network) มีลักษณะเช่นเดียวกับแผนภูมิองค์กร การติดต่อสื่อสารข้อมูลจะต้องผ่านตามลำดับชั้นตอนมาก นิยมใช้ในการบริหาร การจัดการองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเหมาะแก่การควบคุมดูแลระบบงาน

2.4 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างแบบผสม คือ มีทั้งรูปแบบรวมศูนย์และกระจายศูนย์ เนื่องจากการเรียนรู้มีได้อาศัยสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นหลัก หากแต่มีการผสมผสานกันระหว่างสื่อบุคคล และเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องจัดระบบเครือข่ายแบบผสม เพื่อสนองความต้องการได้อย่างกว้างขวางและตรง

3. แบ่งตามหน่วยสังคม ได้แก่

3.1 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับบุคคล เป็นเครือข่ายระบบของครอบครัวหรือระบบของเครือข่าย ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลค่อนข้างสูง

3.2 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม มองได้มีคิย่อย ๆ คือ เครือข่ายการเรียนรู้แบ่งตามกลุ่มบ้าน และเครือข่ายการเรียนรู้ตามอาชีพ

3.3 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชนกับชุมชนมีความเชื่อมโยงกัน มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันระหว่างไปเยี่ยมชมติดต่อกัน

3.4 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับสถาบัน สถาบันภายในหมู่บ้านที่มีความสำคัญมากคือ สถาบันทางศาสนา สถาบันทางการศึกษา

4. แบ่งตามระดับการปกครองและลักษณะของงาน ได้แก่ เครือข่ายชุมชน เครือข่ายนักพัฒนา เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายวิชาชีพ เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายสื่อสารมวลชน เครือข่ายนักฝึกอบรม เครือข่ายประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ระดับ เครือข่ายภาคสาธารณะ เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายองค์กรนโยบายของรัฐ เครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ประเภทและรูปแบบของการสร้างเครือข่ายนั้นมีได้หลายมิติ ขึ้นอยู่กับบริบทที่เกี่ยวข้องและเงื่อนไขในการนำไปใช้ในการอธิบาย ทั้งนี้เครือข่ายแต่ละประเภทต่างก็มีองค์ประกอบหรือปัจจัยแวดล้อม และรูปแบบสัมพันธ์เชื่อมโยงที่แตกต่างกัน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเลือกใช้คือ เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายความคิด เครือข่ายกิจกรรมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติการ

5.3 เทคนิค วิธีการสร้างเครือข่าย

ในการสร้างหรือสนับสนุนการรวมตัวเป็นเครือข่าย จำเป็นต้องมีกระบวนการ เทคนิค วิธีการในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย การที่ปัจเจกบุคคลหรือสถาบันมารวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องมีความสนใจเรื่องหนึ่งร่วมกัน ซึ่งเพียงการรวมกลุ่มกันยังไม่อาจเป็นเครือข่ายงานได้ เพราะ

จะมีลักษณะเพียงการทำงานร่วมกัน (workshop) คือ มีบุคคลมาร่วมสนทนากัน หากจะให้ เป็น
 เครื่องมือต้องมีปัจจัยอีกข้อคือ ความร่วมมือกันที่จะติดต่อสื่อสาร ความเต็มใจที่จะประสานงานกัน
 ข้อสำคัญจะต้องมีการยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน (Cor P. Veer , 2537 : 68)

ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงเทคนิค วิธีการสร้างเครือข่ายไว้ ดังนี้

Cor P. Veer (2537 : 68) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการสร้างเครือข่ายที่เป็นหลักปฏิบัติ
 ได้แก่

1. ระบุกลุ่มหรือบุคคลที่สามารถทำหน้าที่กระตุ้นหรือทำให้เครือข่ายงานดำเนิน
 ไปได้

2. การจัดการเครือข่ายที่ดี ต้องมีศิลปะในการประสานประโยชน์ ทำให้ผู้มีส่วน
 ได้เสียแต่ละฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน

3. ในการพัฒนา การปฏิบัติ และติดตามผลของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ
 ของเครือข่ายจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกเครือข่ายผู้ได้รับประโยชน์
 และผู้ให้ทุน

4. จำเป็นจะต้องมีความสนใจร่วมกัน วัตถุประสงค์และทัศนะร่วมกัน และมี
 วิธีการทำงานที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก

วิชิต นันทสุวรรณ (2540 : 34-35) ได้กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายให้เน้นที่กลุ่มเป้าหมาย
 ของการทำงานให้มีความสำคัญมากที่สุด เพราะความสำเร็จหรือล้มเหลวของเครือข่ายเริ่มต้น
 จากสภาพความเป็นจริงของกลุ่มเป้าหมาย จึงต้องมีข้อมูลทั้งข้อมูลในด้านศักยภาพและข้อจำกัด
 ของกลุ่มเป้าหมาย

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายเน้นที่กลุ่มเป้าหมาย
 ของการทำงานซึ่งมีความสำคัญมากที่สุด และเครือข่ายต้องมีปัจจัยสำคัญคือ ความร่วมมือกันที่จะ
 ติดต่อสื่อสาร ความเต็มใจที่จะประสานงานกัน และข้อสำคัญจะต้องมีการยอมรับที่จะทำกิจกรรม
 ร่วมกัน

6 สุขภาพในโรงเรียน

การที่ประชาชนมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นจุดหมายสำคัญอันหนึ่งในการพัฒนา
 ของนานาชาติทั่วโลก ประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจ เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอย่างจริงจังในระยะ
 หลัง ซึ่งนอกจากนี้ WHO ซึ่งเป็นหน่วยงานทางด้านสุขภาพอนามัย ขององค์การสหประชาชาติได้
 ตั้งจุดมุ่งหมายในเรื่องนี้ไว้ว่า “ประชากรทั้งโลกจะมีสุขภาพดีทั่วหน้าในปี

พ.ศ. 2543” (วิไลวรรณ วิทย์วิโรจน์. 2531 : 1) การส่งเสริมสุขภาพ (health promotion) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานบริการของบุคลากรสาธารณสุข เพื่อให้คนมีสุขภาพดี ได้แก่ การดูแลอนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว การดูแลหญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอด การดูแลทารกและเด็ก การให้วัคซีน การโภชนาการ การให้สุขศึกษา การให้คำปรึกษาแนะนำ การอนามัยโรงเรียน ส่วนใหญ่มุ่งบริการที่บุคคล (individual care) โดยบางเรื่องเลยไปถึงครอบครัวและชุมชนด้วย (อำพล จินดาวัฒนะ. 2546 : 11) ซึ่งเมื่อปี 2529 องค์การอนามัยโลกได้ผลักดันแนวคิดใหม่ออกมา นั่นคือ ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพ (health promotion strategy) ซึ่งขยายความ “การสร้างเสริมสุขภาพ” ให้มีความหมายใหม่ คือ กระบวนการของการเพื่อสมรรถนะให้คนสามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพและเป็นผลให้บุคคลมีสุขภาพดี สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม รวมไปถึงปรับสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี(อำพล จินดาวัฒนะ. 2546 : 13) การมีสุขภาพดีควรได้รับการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ดูแลเอาใจใส่ตั้งแต่ในวัย อันเป็นบทบาทหน้าที่โดยเฉพาะของบ้านและโรงเรียน โรงเรียนนอกจากจะให้การศึกษายังอย่างเดียวจึงยังไม่เพียงพอ เพราะถ้าเด็กนักเรียนยอมรับและตระหนักถึงภาวะของการมีสุขภาพอนามัยที่ดี ย่อมเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพต่อไปในอนาคตให้ดียิ่งขึ้นทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า (บุษบา จันทร์ผ่อง. 2544 : 3)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมสุขภาพไว้ในประเด็นดังต่อไปนี้

6.1 ความหมายของสุขภาพ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “สุขภาพ” ก็จะมีถึงคำว่า “คุณภาพชีวิต” ความสนใจในเรื่องของสุขภาพมาถึงช่วงของการเคลื่อนไหว เพื่อการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติอย่างเป็นทางการปี 2543 การจัดทำ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติให้เป็นกฎหมายแม่บทด้านสุขภาพหรือเป็นเป็นรูปธรรมนุญสุขภาพของคนไทย (อำพล จินดาวัฒนะ. 2546 : 11) องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization) ได้กล่าวถึงสุขภาพ ไว้ว่า สภาวะแห่งความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้มีใช้หมายถึงการปราศจากโรคหรือความทุพพลภาพเท่านั้น (ทวีสิทธิ์ สิทธิกร. 2535 : 5) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเยาวชนแห่งชาติที่ระบุไว้ตอนหนึ่งว่า การส่งเสริมสุขภาพพลานามัยทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้พร้อมที่จะพัฒนาความสามารถ พฤติกรรม ค่านิยม ของเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และยังคงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดย

กำหนดให้คนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จในการพัฒนาทุกเรื่อง (บุษบา จันทรพ้อง, 2542 : 3) ได้มีผู้ให้ความหมายของสุขภาพ ไว้ว่า

ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ (2533 : 4) กล่าวว่า สุขภาพ คือ สภาวะที่บุคคลแต่ละคนสามารถระดมทรัพยากรที่ตนมีอยู่ทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์และร่างกาย เพื่อนำมาดำรงชีวิตอยู่ให้ได้ดีที่สุด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2531 : 825) ได้ให้ความหมายว่า สุขภาพ หมายถึง ความสุขปราศจากโรค ความสบาย

สุชาติ โสมประยูร (2536 : 1) กล่าวว่า สุขภาพ ถ้าแบ่งงานสภาพของบุคคลได้เป็น 2 แบบ คือสุขภาพทางกาย (physical health) และสุขภาพทางจิต (mental health) ถ้าแบ่งตามประโยชน์ที่บุคคล (personal health) และสุขภาพของชุมชนหรือสาธารณสุข (community health or public health) ซึ่งได้แก่ ภาวะแห่งการรวมเอาสุขภาพของบุคคลต่าง ในชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน

ทวิสิทธิ์ สิทธิกร (2531: 6) ได้กล่าวถึงความหมายของสุขภาพ ว่าหมายถึง ความเจริญเติบโตทางจิตที่ดี มีวุฒิภาวะด้านอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีจิตใจเบิกบานแจ่มใส

บุษบา จันทรพ้อง (2544 : 7) ได้กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง ความเป็นอยู่และพฤติกรรม หรือคุณภาพชีวิต แสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลจะมีสุขภาพที่ดีจะต้องมีสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขภาพที่ดีด้วย รวมความแล้วก็คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากการศึกษาเอกสาร จึงพอสรุปได้ว่าสุขภาพ หมายถึง ขบวนการพลวัต ที่เกี่ยวกับปฏิกิริยาโต้ตอบทั้งหมดของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านสุขภาพที่ดีจะส่งผลต่อการพัฒนา ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ และมีร่างกาย จิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง

6.2 สุขภาพในโรงเรียน

ได้มีผู้กล่าวถึงสุขภาพในโรงเรียนไว้หลายท่าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

วิไลวรรณ วิทย์วิโรจน์ (2531 : 2) ได้ให้ความหมายของสุขภาพในโรงเรียน ว่าหมายถึง การเข้าใจและการปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ให้มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ปลอดภัย และมีภาวะอนามัยที่ดี เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน

วิสิทธิ์ สิทธิกร (2531 : 14) กล่าวถึงสุขภาพในโรงเรียน ว่าหมายถึง การส่งเสริมสุขภาพของบุคคลทุกคนในโรงเรียนให้มีสุขภาพดี ดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นการจัดกิจกรรมร่วมกัน 3 ลักษณะ คือ การจัดสิ่งแวดล้อม การบริการสุขภาพและการสอนสุขศึกษา

บุษบา จันทร์พ่อง (2544 : 8) ให้ความหมายของสุขภาพในโรงเรียนว่า หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม

จากความหมายดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า สุขภาพในโรงเรียน เป็นการส่งเสริม ให้มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ปลอดภัยและมีภาวะอนามัยที่ดี เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ซึ่งอาศัยความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน บ้าน และชุมชน

6.3 ขอบข่ายของกิจกรรมสุขภาพในโรงเรียน

โรงเรียนเป็นแหล่งรวมชีวิตความเป็นอยู่ของคนจำนวนมาก กิจกรรมสุขภาพ โรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญอีกประการที่โรงเรียนจะต้องดำเนินงานให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (สุชาติ โสมประยูร 2536 : 26) ขอบข่ายของกิจกรรมสุขภาพในโรงเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลาย ท่านด้วยกันสามารถสรุปได้ดังนี้

ทวีสิทธิ์ สิทธิการ (2531 : 33) กล่าวถึงขอบข่ายกิจกรรมสุขภาพในโรงเรียนว่า ประกอบด้วยลักษณะงานที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ (school health environment) หรือ ความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน (healthful school living)
2. การบริการสุขภาพในโรงเรียน (school health service)
3. การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน (school health instruction)

วิไลวรรณ วิทวิโรจน์ (2531 : 3) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของสุขภาพในโรงเรียนว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ (school health environment) หรือ การสุขาภิบาลโรงเรียน (school sanitation) คือการจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยจากอุบัติเหตุอันตรายและการเจ็บป่วยอื่น ๆ ตลอดจนการจัดโรงเรียนให้เกิดความ สะดวกสบาย เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพทางกาย ทางใจ แก่ครู นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ต้นไม้ เป็นต้น

2. การบริการสุขภาพในโรงเรียน (school health service) คือการจัดบริการ เพื่อรักษาสุขภาพของนักเรียนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การตรวจเพื่อหา ความบกพร่องในด้านสุขภาพของเด็ก เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือและแก้ไข รวมทั้งติดต่อกับพ่อแม่ ผู้ปกครองอันเป็นการติดตามผลภายหลัง ได้แก่ การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยครู แพทย์ พยาบาล การปฐมพยาบาล การจัดหาอาหารกลางวัน การป้องกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

3. การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน (school health education) คือการสอนความรู้ด้านสุขภาพ อนามัย เพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพอนามัย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน (school home and community relationship) สุขภาพในโรงเรียนเป็นผลดี หากโรงเรียนเปิดโอกาสให้บ้านและชุมชนได้มาร่วมงานกับโรงเรียน

บุษบา จันทรพ้อง (2544 : 11) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของสุขภาพในโรงเรียนว่า ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ 5 ประการด้วยกัน คือ

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ (health living) เป็นการปรับปรุงและควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การมีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดปลอดภัย การกำจัดขยะและของเสียต่าง ๆ ความร้อน แสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอ อุปกรณ์ของเล่นต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดี มีผู้แนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยและการดูแลรักษาสภาพอาคารเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีเสมอและอื่น ๆ เป็นต้น

2. การบริการสุขภาพ (school health service) เป็นการจัดกิจกรรมและกระบวนการที่กำหนดสถานะทางสุขภาพของเด็กนักเรียนแต่ละคน เช่น การตรวจสุขภาพทั่วไป การดูแลป้องกันรักษาสุขภาพ การแก้ไขและติดตามผล การจัดหาผู้แนะนำด้านสุขภาพ และเทคนิคในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

3. การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน (health education) เป็นการจัดประสบการณ์ความรู้ด้านสุขภาพโดยบุคลากรในโรงเรียน ครูเป็นผู้ช่วยบุคลากรทางการแพทย์ที่จะสนับสนุนเด็กนักเรียนแต่ละคนให้ตระหนักถึงปัญหาสุขภาพ

4. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสภาวะสุขอนามัยในโรงเรียน (hygienic school management) ซึ่งพิจารณาจากความคิดหลักเกี่ยวกับโครงการแต่ละโครงการที่เกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียนที่ต้องการจัดให้มีขึ้น

5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะเป็นสถาบันหนึ่งที่ช่วยครอบครัวดูแลและสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีของเด็กนักเรียน ก็ไม่ได้หมายความว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองจะปิดความรับผิดชอบด้านสุขภาพมาให้ทางโรงเรียนทั้งหมด ดังนั้นทางบ้านควรติดต่อสอบถามเพื่อทราบความก้าวหน้าถึงสภาวะสุขภาพของเด็กนักเรียนอยู่ตลอดเวลา เพราะบทบาทของโรงเรียนเป็นเพียงผู้เสริมประสิทธิภาพของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่จะพัฒนาความสามารถของนักเรียนแต่ละคน รวมถึงปัญหาสุขภาพของเขาเหล่านั้นด้วย

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับขอบข่ายของสุขภาพในโรงเรียน จึงพอสรุปได้ว่า สุขภาพในโรงเรียนมีจุดเน้นให้ผู้เรียนมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงกิจกรรมตามขอบข่าย 4 องค์ประกอบ คือจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีลักษณะสัมพันธ์เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

7 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงได้กำหนดไว้ใน โครงสร้างหลักสูตรด้วย โดยมีมุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงโดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 :1)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

7.1 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ได้มีนักวิชาการให้นิยามของคำว่า “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” ไว้ดังนี้

กู๊ด (Good. 1973 : 3) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนว่าเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของหลักสูตร เช่น ประสบการณ์จากนอกห้องเรียน จากค่ายพักแรม จากชุมชนต่าง ๆ จากการแข่งขันกีฬา จากสถานักเรียนและจากกิจกรรมอื่น ๆ ที่อยู่ในความดูแลของโรงเรียน

เฟรดเดอริก (Frederick. 1959 : 6) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนนั้น นักเรียนจะต้องสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากครู ในโรงเรียน

นาธานและเฮอ์เบอ์ท (ประกอบ ประพันธ์วิทยา. 2542 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Nathan and Herbert. 1968 : 534) ได้กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความเป็นผู้นำ รู้จักเคารพนับถือผู้อื่นและตนเอง มีอารมณ์ที่มั่นคง อีกทั้งยังช่วยให้ได้มีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน นักเรียน ครู อาจารย์ และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

และสามารถเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจและเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพอุปนิสัยของนักเรียนให้เหมาะสม

วสันต์ พรหมบุญ (2522 : 39-242) ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมในลักษณะต่อไปนี้ คือ กิจกรรมส่งเสริมการเป็นผู้นำและการปกครองตนเอง ได้แก่ กิจกรรมสนทนาเวลาเช้า การเลือกหัวหน้าชั้น การเลือกหัวหน้านักเรียน การเลือกกรรมการนักเรียน การเลือกสารวัตรนักเรียนและการตั้งสภานักเรียน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญประโยชน์และสังคมสงเคราะห์ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาและประเพณี กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับลูกเสือและเนตรนารี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 20) ได้แบ่งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ คือ กิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ การจัดทำเขตบริการ การจัดทำสำมะโนนักเรียน การรับเด็กเข้าโรงเรียน การปฐมนิเทศผู้ปกครองและการแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดแคลน กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้แก่แก่นักเรียน ได้แก่ การบริการสุขภาพ การจัดหาอาหารกลางวัน การบริการแนะแนว การบริการนักเรียนขาดแคลนและทุนการศึกษา กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน การจัดทัศนศึกษา การจัดการกีฬา การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า ได้แก่ การติดตามผลนักเรียน การตั้งสมาคมศิษย์เก่า และการสรรหายกย่องคนดีประจำท้องถิ่นและชุมชน

สุมนา ระบอบ (2540 : 4) ได้อธิบายว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น นอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวาง

กรมวิชาการ (2544 : 1-3) ได้กล่าวว่า เป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีดังนี้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ความชำนาญทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวาง ผู้เรียนค้นพบความสนใจความถนัดและพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับตนเองพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตและเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 2) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงโดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลักษณะความพร้อม ความต้องการ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามดุลยพินิจของสถานศึกษา และมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง

7.2 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ได้มีผู้ที่กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

สุรพันธ์ ยนต์ทอง (2525 : 247) ได้กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีหลักการจัดกิจกรรมดังนี้

1. โรงเรียนควรพยายามให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคน ได้มีโอกาสเข้ามาเป็นนักเรียนอย่างเสมอภาคและยุติธรรม เพราะการศึกษาช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ช่วยให้บุคคลมีความรอบรู้และฉลาด รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง
2. การให้บริการต่าง ๆ แก่นักเรียน โรงเรียนจะต้องถือนโยบายว่าช่วยเขาเพื่อที่เขาช่วยตนเอง ไม่ควรมุ่งเพื่อความสะดวกสบายแต่เพียงอย่างเดียวเพราะการให้บริการใด ๆ ในสถานศึกษา คือ การจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนนั่นเอง จึงมุ่งจัดบริการให้มีลักษณะเป็นวิชาการ ให้บริการเพื่อช่วยให้เขาช่วยเหลือตนเองได้
3. สถานศึกษารับผิดชอบในด้านการปกครองดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยตามที่สถาบันกำหนด
4. โรงเรียนให้การอบรมเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจริยธรรม คุณธรรม จรรยา มารยาท อันดีงามและส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี มีความรักใคร่ในหมู่คณะตลอดจนถึงปัจจุบัน
5. ควบคุมดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการของนักเรียน เพื่อให้ได้รับความอบอุ่น มีความสุขสบาย ซึ่งจะก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อกัน
6. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เทคนิคในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
7. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นสื่อกลางทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
8. โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษา

9. ประสานงานด้านกิจกรรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก
สถานศึกษา

10. ปลุกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว
นักเรียน เพื่อเป็นคนดีและสามารถอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความปรกติสุข

ระดับ นิลพังงา (2524 : 67-68) กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นข้อ ๆ
ดังนี้

1. เด็กควรเป็นผู้วางโครงการดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้ให้
คำแนะนำ ผู้เข้าร่วมควรเป็นนักเรียนในสถาบันนั้น ๆ และสถาบันการศึกษาจะต้องรับผิดชอบและ
ให้ความช่วยเหลือ

2. สถาบันการศึกษาควรมีการวางแผนและพิจารณาให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กอย่าง
แท้จริง

3. การสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ควรเป็นแบบประชาธิปไตย ไม่ควรกีดกันเด็ก โดย
ถือความสนใจเป็นสำคัญ ให้โอกาสเด็กเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเสรีตามความถนัดเพื่อจะได้แสดงออก
ตามสมรรถภาพของเขา

4. การจัดกิจกรรมจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และเมื่อจัดกิจกรรมแล้วต้องมีการ
ประเมินผลทุกครั้ง

5. โครงการจัดกิจกรรม ควรเปิดโอกาสให้เด็กดำเนินงานอย่างประชาธิปไตย คือ
เคารพในความคิดของผู้อื่น ให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็นและถ้อยคำมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

6. การจัดกิจกรรมควรจัดในเวลาเรียน จะทำให้เกิดความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน
และควรจัดอย่างสม่ำเสมอ

7. กิจกรรมทุกอย่างที่จัด จะต้องมิวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างความเจริญแก่ผู้เรียน
ในด้านสังคม และคุณธรรม โดยมุ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของสถาบันการศึกษา

8. จำนวนประเภทของกิจกรรม จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
สถาบันควรพร้อมที่จะจัดให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมของนักเรียน

9. กิจกรรมทุกประเภทจะต้องอยู่ภายใต้ความควบคุมของสถาบัน

10. ควรให้ผู้เรียนมีอิสระในการสมัครเข้าร่วม แต่ควรคำนึงถึงขอบเขตของความ
ถนัดของตนเอง ไม่ควรเข้าร่วมกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเกินไป และผู้ที่จบสถาบันการศึกษาแล้ว ไม่
ควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมบางอย่างนอกจากในนามของสถาบัน

11. ไม่ควรใช้สิทธิพิเศษที่จะไม่ต้องเรียนหนังสือเพื่อเข้าไปร่วมกิจกรรมสถาบัน ควรให้เด็กได้เรียนและร่วมกิจกรรมทั้งสองอย่าง
12. สถาบันควรจัดกิจกรรมโดยเริ่มต้นทำแต่น้อยก่อนแล้วค่อยขยายมากขึ้น
13. สถาบันควรจัดให้มีการแนะแนวแก่เด็กในการเลือกเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ จึงควรจัดกิจกรรมหลายประเภทเพื่อสนองความสนใจของเด็ก
14. การจัดกิจกรรมควรมีด้วยความพึงพอใจเพราะห้ ก่อนจัดควรมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ
15. การจัดกิจกรรม ควรถือว่ากระบวนการปฏิบัติงานมีความสำคัญกว่าผลงานที่ได้รับ เช่น การแข่งขันกีฬา การแสดงต่าง ๆ ความสำคัญอยู่ที่การฝึกซ้อม ฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ
16. เมื่อจัดกิจกรรมใด จะต้องมอบความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน และบอกขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
17. จะต้องมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ
18. การจัดกิจกรรมควรจะสอดคล้องกับบทเรียนที่เรียนในห้องเรียน พยายามจัดให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นแรงจูงใจที่จะเรียนในห้องเรียน และการเรียนในห้องเรียนส่งเสริมให้มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม
19. ควรถือว่ากิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการเรียนการสอน ไม่ถือว่าเป็นกิจกรรมพิเศษ
20. ผู้บริหารควรมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนและควรให้การสนับสนุนเต็มที่
21. การใช้สถานที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องกำหนดให้แน่นอน
22. อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดทำกิจกรรม ต้องมีการเตรียมให้พร้อมและสถาบันการศึกษาควรจัดมาให้แก่นักเรียนและอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ อันจะทำให้เด็กมีกำลังใจทำงาน
23. เกี่ยวกับเรื่องการเงินหรืองบประมาณในการจัดกิจกรรม ควรทำอย่างรอบคอบ ยุติธรรม และเชื่อถือได้
24. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมควรรู้เรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ เป็นอย่างดี เช่น รู้ถึงวิธีการจัดการความมุ่งหมายของกิจกรรม เป็นต้น

25. กิจกรรมแต่ละประเภทควรมีระเบียบการทำงานของตนไว้ เพื่อประโยชน์ของผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ประดิษฐ์ ฮาบเจริญ (2527 : 165) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

1. จะต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือ ต้องเคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
ครูไม่ควรสั่งการบังคับนักเรียนตามใจชอบ

2. นักเรียนแต่ละคนควรทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ และถนัดที่สุดเท่านั้น ไม่ควรทำกิจกรรมหลายอย่าง

3. การทำกิจกรรมควรจะมีจุดถือ การพัฒนาการของผู้จัดการมากกว่าที่จะยึดถือผลงานที่เสนอออกมา

4. กิจกรรมไม่เน้นที่ระเบียบข้อบังคับมากเกินไป ควรยึดถือวินัยทางจิตใจมากกว่า

5. นักเรียนควรมีบทบาทในกิจกรรมมากที่สุด เพราะเป็นงานที่เด็กคิดริเริ่มขึ้นมา
เอง

6. ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับมากที่สุด เพราะกิจกรรมบางอย่างผลได้ไม่
เท่าเสีย เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลา แรงงานและทรัพย์สิน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 2) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของ
ผู้เรียนและวัฒนธรรมที่ดำรง

3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ
เรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์
สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

6. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และ
เป้าหมายของสถานศึกษา

7. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำโดย
คำนึงถึงความปลอดภัย

8. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

9. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้อง กับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงพอสรุปหลักการ จัดกิจกรรมผู้เรียนได้ดังนี้ คือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรยึดหลักการของประชาธิปไตยในการมี โอกาสเข้าร่วมของนักเรียน กิจกรรมทุกกิจกรรมจึงจะเป็นเรื่องของนักเรียนอย่างแท้จริงคือ ได้เป็นผู้ วางแผน และดำเนินการด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมายและกติกากฎระเบียบข้อ บังเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนดำเนินการ ได้ถูกต้อง และมีการประเมินผลทุกครั้ง

8 การประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้อง เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็น คนที่รู้จักการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุ นี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการ ประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตาม ปกติ ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้าง ความ มั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานนั้น การประกันคุณภาพ ภายในจึง เป็นงานสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเพื่อผู้เรียน และสังคมโดยรวม (สำนักงาน คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ก : 1-2)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในประเด็น ต่างๆ ดังนี้

8.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ได้มีนักวิชาการให้นิยามของคำว่า “การประกันคุณภาพการศึกษา” ไว้หลายท่าน ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2541: 61) กล่าวถึงความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า เป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกัน

คุณภาพให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม (วารินทร์ สิ้นสูงสุด. 2542 : ปกใน)

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2542 : 152) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา (quality assessment) คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (external school review) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน (accreditation) และการประเมินผล การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (total quality education)

อิสระ เสียงเพราะดี (ม.ป.ป. : 221) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจ (เพียงพอใจ ประทับใจ) ต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกค้ำ ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สมชาย วรกิจเกษมมกุล (2543 : 2) กล่าวไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นมาตรฐานประการหนึ่งที่ทำให้การรับรองและเกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการจัดการศึกษาในสถานศึกษามีคุณภาพ และผู้จบการศึกษามีการศึกษาตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ชุมชนและสังคมนั้น ๆ

ภาณุวัฒน์ ภัคคิงส์ (2542 : 52) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นนโยบายของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่เปี่ยมไปด้วยคุณภาพและสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กเหล่านั้นได้อย่างเต็มศักยภาพของเขาเหล่านั้นได้อย่างแท้จริง โดยอาศัยกลไกทางการเรียนการสอนและใช้มาตรฐานตัวบ่งชี้และระดับคุณภาพทางการศึกษาที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (stakeholders) เข้ามามีบทบาทในการกำหนดและร่วมจัดการศึกษาให้บังเกิดผลที่ต้องการ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544 : 35) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคมและชุมชน โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การกระจายอำนาจ (decentralization) การมีส่วนร่วม (participation) และการควบคุมคุณภาพ (quality control)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 1-2) กล่าวโดยสรุปว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การบริหารจัดการและการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

8.2 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา

ได้มีนักวิชาการศึกษากล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

ฉัฐพล ชุมวรฐายี (2545 : 15-16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาหรือแนวดำเนินงานเพื่อการเข้าสู่คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ทั้งด้านผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา หมายถึงกระบวนการพัฒนาหรือแนวดำเนินงาน เพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 การตรวจสอบคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาประเมินตนเอง เพื่อทราบผลการ

ดำเนินงาน แล้วจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Study Report : SSR) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

2.2 การตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัด ในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการยืนยันผลการประเมินตนเองของโรงเรียนตามเอกสารรายงานการประเมินตนเอง

2.3 การกำหนดแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาเมื่อทราบผลการตรวจสอบและประเมินตนเองทั้ง 2 ระดับ

3. การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานภายนอก คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 7-8) กล่าวว่า ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนากันอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอกแต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน

อิสระ เสียงเพราะดี (ม.ป.ป. : 221) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา มีแนวคิดดังนี้

1. เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน และให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละคน

2. รัฐกระจายอำนาจการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร ให้แก่โรงเรียน

3. โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (accountability) ต่อนักเรียน และผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนด ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา (authorities)

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชชัย (2542 : 151-152) กำหนดกรอบการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า การประกันคุณภาพ ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการคือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (quality control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐาน ด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ

ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุเทศ์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (quality audit and intervention) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน และการจัดทำรายงานของโรงเรียน (internal audit)

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (external audit) มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (quality intervention)

3. การประกันคุณภาพการศึกษา (quality assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (external school review)

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน (accreditation)

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (total quality education)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 7-8) กล่าวว่า ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้รับมีการพัฒนาอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน
2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
3. การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นบุคคลภายนอกแต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะๆ ตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน

จากข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินงาน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

การประเมินโครงการ

สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันมีลักษณะเป็นแผนงาน โครงการต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน จึงมีความจำเป็นต้องใช้การประเมินเพื่อตรวจสอบผลที่ได้จากโครงการเหล่านั้น ทำให้การประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ผลที่ได้จากการประเมินโครงการจะถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การขยายขอบเขตหรือยุติโครงการ โดยอาจเป็นการกระทำเพื่อกรณีใดกรณีหนึ่งหรือทุกกรณีก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ผลการประเมินนั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่กำลังจะดำเนินการหรือดำเนินการไปแล้ว นอกจากการประเมินจะมีผลทางตรงต่อความสำเร็จของแผนงานโครงการต่าง ๆ แล้วนั้น ยังส่งผลทางอ้อมหากการประเมินมีคุณภาพ ก็จะทำให้การบริหารงานตามแผนที่กำหนดมีคุณภาพไปด้วย

1 ความหมายการประเมินโครงการ

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้หลายท่าน ดังนี้

สุวิมล ตีรกันันท์ (สุวิมล ตีรกันันท์. 2543:223 ; อ้างอิงมาจาก Suchman. 1976 : 5) ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาว່งผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการ ประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

กมล ส่วงวัฒนา (2531 : 50) ได้กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึงกระบวนการตัดสินใจในวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ว่า การดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์นั้นหรือไม่และสามารถพิจารณาข้างขวางออกไปอย่างเป็นระบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ถึงการค้นหาว່งปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามโครงการ ตลอดจนศึกษาผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ทางการเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น

ประชุม รอดประเสริฐ (2533 : 73) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการและพิจารณาบ่งชี้ให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานโครงการนั้นเสีย

นิศา ชูโต (2538 : 9) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุงวิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการและหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

ไพศาล หวังพานิช (2533 : 25) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการในการกำหนดคุณค่าของโครงการ (หรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นภายใต้แผนงาน) เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ว่าดี มีประสิทธิภาพ ได้ผลเพียงใด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540: 2) กล่าวว่า การประเมินผลแผนงาน / โครงการเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของแผนงานโครงการ การตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินแผนงาน / โครงการ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

รัตนะ บัวสนธิ์ (2540 : 9) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเทียบเกณฑ์ แล้วตัดสินใจให้คุณค่าต่อข้อมูลหรือโครงการดังกล่าว

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการประเมินโครงการ หมายถึงกระบวนการในการกำหนดคุณค่าของโครงการ โดยใช้เทคนิคทางการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการที่เป็นจริง เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการในการดำเนินการต่อไปได้อย่างถูกต้อง

2 ประเภทของการประเมินโครงการ

นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม และเวบสเตอร์ (วัน เดชพิชัย, 2535 : 494 ; อ้างอิงมาจาก Stufflebeam and Webster, 1980 : 5 - 20) ได้จำแนกการประเมินทางการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การประเมินที่เทียม (pseudo evaluation) ได้แก่ การประเมินที่ผลการประเมินให้คุณค่าบวกหรือลบต่อวัตถุหรือเรื่องที่ศึกษา โดยไม่คล้องจองกับคุณค่าที่แท้จริงของเรื่องนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ๆ คือ แบบที่ถูกการเมืองควบคุม (ประเมินเพื่อรับเพิ่มหรือรักษาอิทธิพลอำนาจหรือเงินตรา) และแบบที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (ประเมินเพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อเรื่องนั้น)

2. การประเมินกึ่งจริง (quasi evaluation) เป็นการประเมินที่อาศัยคำถามเฉพาะเจาะจงวิธีการมีระบบพอควร แต่อาจจะไม่ได้วัดคุณค่าของเรื่องนั้นก็ได้ แบ่งเป็น 5 ประเภทย่อย ๆ คือ แบบที่เป็นปรนัย แบบที่อิงหลักการคุณค่า (การลงทุนกับผลที่ได้รับ) แบบวิจัยเชิงทดลอง แบบที่มีโปรแกรมการตรวจสอบ และแบบที่มีระบบข้อมูลการจัดการ

3. การประเมินที่แท้จริง (true evaluation) เป็นการประเมินที่มุ่งศึกษาคุณค่าของเรื่องนั้นๆ หรือสิ่งนั้น ๆ แบ่งออกเป็น 6 ประเภทย่อย ๆ คือ การให้เครดิตหรือประกาศนียบัตร การศึกษาเพื่อนโยบาย การศึกษาเพื่อการตัดสินใจ การศึกษาในด้านผู้บริโภค (เพื่อบริการ) การศึกษาโดยใช้ลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (คุณค่าของกิจกรรม) และการศึกษาโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ

ไพศาล หวังพานิช (2533 : 28) ได้แบ่งโครงการตามเกณฑ์การแบ่ง ได้ดังนี้

1. แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน หรือยึดความต้องการในการประเมินเป็นหลักการประเมินโครงการจะมี 2 ประเภท คือ

1.1 การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ (formative program evaluation) การประเมินประเภทนี้มุ่งตรวจสอบ ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินการ ตลอดจนศึกษาความก้าวหน้าปัญหา ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของโครงการในระหว่างปฏิบัติตามโครงการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการแก้ปัญหาต่าง ๆ และให้โครงการดำเนินไปด้วยความราบรื่นเป็นไปตามเป้าหมาย

การประเมินประเภทนี้จะประเมินระหว่างที่โครงการดำเนินอยู่ หรืออาจเป็นระยะครึ่งโครงการ (midterm evaluation)

1.2 การประเมินผลสรุป (summative program evaluation) เป็นการประเมินผล เบ็ดเสร็จเมื่อสิ้นสุดโครงการ (final evaluation) วัตถุประสงค์ของการประเมินก็เพื่อตรวจสอบ คุณภาพความคุ้มค่าของโครงการ หรือมุ่งพิจารณาว่าโครงการนั้น ๆ ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือไม่และยังสามารถประเมินไปถึงผลกระทบที่เกิดจากโครงการนั้นด้วย

2. แบ่งตามลำดับการบริหารโครงการ ซึ่งจะมีการประเมิน 3 ประเภท คือ

2.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ เป็นการประเมินสภาพความพร้อมความ เหมาะสมจำเป็นของโครงการตลอดจนปัจจัยประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการรวมถึงการประเมิน ตัวโครงการที่กำหนดขึ้นด้วย

2.2 การประเมินขณะดำเนินการ เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานในด้าน ต่าง ๆ ของโครงการ โดยมีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน ตลอดจนความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ การประเมินที่มีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้าของโครงการนั่นเอง

2.3 การประเมินหลังการดำเนินการ จัดเป็นการประเมินผลสรุป ซึ่งกระทำใน ระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ โดยมักให้ความสนใจในผลผลิต (output) ผลที่ได้รับ (effect) และผลกระทบ (impact) ของโครงการ

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 21) แบ่งประเภทของการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ของ การประเมินโครงการได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การประเมินผลโครงการก่อนดำเนินงาน หรือการประเมินผลก่อนการดำเนิน โครงการ
2. การประเมินผลโครงการขณะดำเนินงาน หรือการประเมินผลขณะดำเนินโครงการ
3. การประเมินผลโครงการภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน หรือการประเมินผล ภายหลังสิ้นสุดโครงการ

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2542 : 105) กล่าวว่า การประเมินโครงการนั้น สามารถจำแนกประเภท ของการประเมินโดยทั่วไปได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินความต้องการจำเป็น
2. การประเมินกระบวนการ
3. ประเมินประสิทธิผล

4. ประเมินประสิทธิภาพ

นอกจากการแบ่งประเภทของการประเมินโครงการดังกล่าวมาแล้ว การประเมินยังอาจแบ่งออกได้อีก 3 ประเภท ตามระยะเวลาที่ทำการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินระหว่างดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อติดตามดูผลผลิตของโครงการนั้น ๆ กำลังดำเนินอยู่ การประเมินประเภทนี้ให้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ที่จำเป็นแก่ผู้จัดการโครงการและผู้ตัดสินใจเพื่อปรับนโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนการจัดการทรัพยากรของโครงการ ผลจากการประเมินระหว่างดำเนินงานนี้อาจจะให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนโครงการใหม่ได้ด้วย

2. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินเพื่อวิเคราะห์ผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ การประเมินประเภทนี้จะให้สารสนเทศที่จำเป็นทั้งหมดแก่ผู้ตัดสินใจและผู้วางแผนสำหรับการวางแผนโครงการใหม่ และเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินในอนาคตต่อไป

3. การประเมินย้อนหลัง เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบย้อนหลังเมื่อโครงการสิ้นสุดไปแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่งว่า มีผลกระทบจากโครงการหรือไม่อย่างไร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 93-94) ได้แบ่งการประเมินไว้หลายประเภท ดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) เป็นการประเมินขณะโครงการหรือกิจกรรมนั้นกำลังดำเนินอยู่ ซึ่งสามารถนำผลประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างทันทั่วทั้งที่ และการประเมินเพื่อตัดสินผล (summative evaluation) เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ระดับสัมฤทธิ์ผลของงานหรือโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือการประเมินที่ยึดเป้าหมายของโครงการหรืองานที่เป็นเกณฑ์ ซึ่งเรียกว่า goal-based evaluation การประเมินตามแนวนี้นี้ก็นำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของโครงการ ส่วนอีประเภทหนึ่งเป็นการประเมินที่เป็นอิสระจากเป้าหมายของโครงการ (goal-free evaluation) การประเมินตามแนวนี้ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องทราบเป้าหมายของโครงการเป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้น ทั้งผลโดยตรงและผลโดยอ้อมของโครงการตลอดจนการประเมินผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบของโครงการ

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ (intrinsic evaluation) โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนงาน โครงการก่อนเสนอเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินการกระบวนการดังกล่าว เรียกว่า การวิเคราะห์โครงการ (project appraisal or analysis) ระยะที่ 2 คือ การประเมินขณะดำเนินงานหรือโครงการ (on going evaluation) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของโครงการผลประเมินในระยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงาน และระยะสุดท้าย คือ การประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (pay – off evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด เมื่อสิ้นสุดโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการไประยะหนึ่ง กระบวนการประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุดไประยะหนึ่งเรียกว่า กระบวนการติดตามผล (follow-up study หรือ tracer study)

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีนักวิชาการเสนอการแบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้หลายประเภท พอสรุปได้ดังนี้ คือ ถ้าแบ่งตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย จะแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินความก้าวหน้า และการประเมินเพื่อการตัดสินใจ ถ้าแบ่งตามลำดับเวลาจะแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ประเภท คือ การประเมินผลโครงการก่อนดำเนินงาน การประเมินผลโครงการขณะดำเนินงานและการประเมินผลโครงการภายหลังสิ้นสุดโครงการดำเนินงาน เป็นต้น

3 ความมุ่งหมายและความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินเป็นระบบหนึ่งของการวางแผนและการบริหารงานหรือโครงการ การบริหารงานหรือโครงการไม่ว่าในด้านใดจำเป็นต้องอาศัยการประเมินที่เป็นระบบ คือมีการประเมินทั้งเหตุและประเมินผล กล่าวคือ ผลการประเมินย่อมทำให้ผู้บริหารได้ทราบจุดเด่น จุดด้อยเพื่อจะได้เสริมจุดเด่นและแก้ปัญหาจุดด้อยได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการย่อมต้องการทราบว่างานหรือโครงการนั้นได้บรรลุเป้าหมายเพียงใด ซึ่งคำตอบจะได้จากการประเมินผลการประเมินที่ถูกต้องและเชื่อถือได้จะต้องเป็นผลมาจากการประเมินโครงการหรืองานที่มีการดำเนินการอย่างมีจุดหมายที่ชัดเจน ดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบและมีความเป็นปรนัย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 92)

การประเมินโครงการมีความหมายและมีความสำคัญตามความคิดเห็นของนักวิชาการในหลายแง่มุม ดังต่อไปนี้

รอสซี (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2531 : 40 ; อ้างอิงมาจาก Rossi. 1982) ได้อธิบายว่าการประเมินอาจจะมีจุดมุ่งหมายหลายอย่างแตกต่างกันออกไป เช่น

1. การประเมินอาจจะทำเพื่อจุดมุ่งหมายทางการจัดการ และการบริหาร เป็นการประเมินที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของการเปลี่ยนแปลงของโครงการ หาวิธีการของการปรับปรุง การดำเนินการตลอดจนการทำการประเมินเพียงเพื่อให้ครบตามข้อกำหนดของผู้ให้ทุนหรือให้งบประมาณในการดำเนินงานโครงการเท่านั้น

2. จุดมุ่งหมายเพื่อการวางแผน และการกำหนดนโยบาย ได้แก่ การหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ กำหนดแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ของโครงการ

มิเชล (นิคม ชมพูหลง, 2534 : 42 อ้างอิงมาจาก Mitzel, 1982 : 564-595) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อแสดงผลพิจารณาถึงคุณค่าของโครงการ
2. เพื่อให้ผู้ตัดสินใจมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง
3. เพื่อการบริการข้อมูลแก่ฝ่ายการเมืองใช้ในการกำหนดนโยบาย

เวอร์เดลิน (วัน เดชพิชัย, 2535 : 494 ; อ้างอิงมาจาก Werdlin, 1977 : 84) ได้สรุปว่าการประเมินมีบทบาทต่อกระบวนการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะใหญ่หรือเล็ก สำคัญหรือไม่สำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงมากหรือเปลี่ยนแปลงน้อย

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531 : 38) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมายหลักในเรื่องของการจัดหาข้อมูลเพื่อที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ ตั้งการ แต่ถ้าพิจารณาในวงกว้างจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการมิได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่เพียงการให้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเท่านั้น

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 75-76) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. การประเมินโครงการ จะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินการมีความชัดเจนมากขึ้น
2. การประเมินโครงการช่วยให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่
3. การประเมินโครงการ ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินไปด้วยดี
4. การประเมินโครงการ ช่วยแก้ไขปัญหอันเกิดจากผลกระทบโครงการ และทำให้โครงการมีข้อที่ทำความเสียหายลดน้อยลง
5. การประเมินโครงการ ช่วยควบคุมคุณภาพของโครงการ
6. การประเมินโครงการช่วยสร้างขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในโครงการ

7. การประเมินโครงการ ช่วยตัดสินใจการบริหารโครงการ เป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผนหรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2542 : 104-105) ให้เหตุผลของการประเมินโครงการว่า

1. เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญสำหรับผู้บริหารได้นำไปใช้ในการตัดสินใจ
2. เพื่อช่วยเหลือบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสมเมื่อหน่วยงานต่างๆ ขอมมา

3. เพื่อให้ทราบผลผลิตหรือผลกระทบจากโครงการ

4. เพื่อให้ได้รับเงินทุนสนับสนุนอย่างเพียงพอ

5. เพื่อต้องการได้รับการประกันคุณภาพ หรือการรับรองวิทยฐานะ ถ้าหากว่าเป็นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

สมคิด พรหมจ้อย (2544 : 30) กล่าวว่า การประเมินความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนและบริหารโครงการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้มีข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3. ช่วยให้การจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4. ช่วยให้มีข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 92-93) ได้สรุปวัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินว่าเพื่อช่วยปรับปรุงการบริหารงานหรือโครงการ ตลอดจนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืองานที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะของการประเมินมีดังนี้

1. เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่าง ๆ
2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ของงานหรือโครงการต่าง ๆ
3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ หรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ถูกต้องเหมาะสม

4. กระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความมุ่งหมายและความสำคัญของการประเมินโครงการที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าการประเมินโครงการกระบวนการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินงานและผลกระทบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงส่วนส่วนต่าง ๆ โครงการ เพื่อจะทำให้โครงการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4 รูปแบบของการประเมินโครงการ

ได้มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีแนวคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินแตกต่างกัน ดังนี้

ป็อบแฮม (Popham, 1975 : 22-42) ได้สรุปว่ารูปแบบของการประเมินทางการศึกษา มีอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ผู้นำในลักษณะนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ ทาลา แฮมมอนด์ เมทเฟสเซลและไมเคิล

2. รูปแบบที่ยึดเกณฑ์ภายในเป็นหลัก เป็นรูปแบบที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปในการประเมินทางการศึกษา เช่น ในการรับรองวิทยฐานะของโรงเรียน ตัวอย่างผู้นำในด้านนี้ได้แก่ สมาคมภาคกลาง-เหนือ ของสหรัฐอเมริกา (North Central Association)

3. รูปแบบที่ยึดเกณฑ์ภายนอกเป็นหลัก ผู้นำของรูปแบบนี้คือ สกริฟเวน และสเตค

4. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งมีกูดา (Guda) สตีเฟลเบิร์ก อัลคิน และโพรวีส เป็นผู้

เสนอ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2535 : 85-88 ; อ้างอิงมาจาก Emest R. House.nd : 45-47) โดยแบ่งรูปแบบการประเมินโครงการได้ ดังนี้

1. การประเมินโครงการแบบการวิเคราะห์ระบบ (system analysis)
2. การประเมินโครงการแบบยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (behavioral analysis)

3. การประเมินโครงการแบบยึดการตัดสินใจ (decision making)
4. การประเมินโครงการแบบยึดความเป็นอิสระจากเป้าหมาย (goal-free)
5. การประเมินโครงการแบบศิลปวิจารณ์ (art criticism)
6. การประเมินโครงการแบบการรับรองมาตรฐาน (accreditation)
7. การประเมินโครงการแบบสืบสวน สอบสวน (adversary)
8. การประเมินโครงการแบบการค้าถ่ายถอด (transaction)

นิตา ชูโต (2538 : 16) ได้กล่าวถึงรูปแบบพื้นฐานหลักที่ใช้ในการประเมินที่สำคัญ ๆ และนิยมใช้ มีดังนี้

1. แบบวิเคราะห์ระบบ (system analysis approach)
2. แบบยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือวัตถุประสงค์พื้นฐาน (the behavioral objective or goal-based approach)
3. แบบยึดการตัดสินใจเป็นหลัก (decision-making approach)
4. แบบอิสระจากวัตถุประสงค์ (goal-free approach)
5. แบบศิลปวิจารณ์ (art criticism approach)
6. แบบกึ่งกฎหมาย (quasi-legal approach)
7. แบบการศึกษาเฉพาะกรณี (the case-study approach)

สมคิด พรหมจ้อย (2544 : 42) ได้แบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (objective based model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W.Tyler) ครอนบาค (Cronbach) และเคิร์กแพทริค (Kirkpatrick)
2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่า (judgmental evaluation mode) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าโครงการนั้น ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ สเตก (Stake) สคริฟวैन (Scriven) และ โพรวัส (Provus)
3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (decision-oriented evaluation model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหาร

ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกร่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง 'ได้แก่' รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และอัลคิน (Alkin)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 91) ได้แบ่งรูปแบบการประเมินตามแนวปรัชญา ประโยชน์นิยมกับปรัชญาสหัชญาณและพหุนิยม ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การประเมินตามวัตถุประสงค์ เป็นการประเมินที่เน้นว่าการดำเนินงานทำให้บรรลุ วัตถุประสงค์เพียงใด ระบบสารสนเทศที่ได้จากการประเมินนี้ สามารถช่วยในการปรับปรุง วัตถุประสงค์ ปรับปรุงกิจกรรม หรือปรับปรุงกระบวนการประเมินผล นักประเมินที่ยึดการ ประเมินตามวัตถุประสงค์ ปรับปรุงกิจกรรม หรือปรับปรุงกระบวนการประเมินผล นักประเมินที่ ยึดการประเมินตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) เมทเฟสเสล และมิเชล (Metfessel and michael) แฮมมอนด์ (Hammond) โพรวัส (Provus) และเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick) (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544 : 110)

2. การประเมินเพื่อการจัดการ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการ โครงการหรือ โปรแกรมต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจเพื่อการจัดการเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ การประเมินรูปแบบนี้เป็นการมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริหาร นักประเมินที่ ยึดการประเมินเพื่อการจัดการ ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่าชิปโมเดล (CIPP Model) ประกอบด้วยการประเมิน 4 ประเภทคือ การประเมินสถานะแวดล้อมหรือการประเมิน บริบท การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลลัพธ์ ส่วนโมเดล UCLA ที่เสนอโดยอัลคิน (Alkin) ประกอบด้วยการประเมิน 5 ประเภทคือ การประเมินระบบ การประเมินเพื่อจัดเตรียมโปรแกรม การประเมินการนำโปรแกรมไปใช้ การประเมินเพื่อปรับปรุง โปรแกรม และการประเมินเพื่อรับรองโปรแกรม สำหรับเวลช์ (Welch) ได้เน้นการประเมินใน ฐานะกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ ในการประเมินมุ่งตอบคำถามพื้นฐาน 3 ข้อ คือ ทำไม ต้องประเมิน ประเมินอะไร และประเมินอย่างไร โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ การ เก็บรวบรวมข้อมูล และการรายงานผลการประเมิน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544 : 186)

3. การประเมินโดยเน้นทฤษฎี (theory-based evaluation : TBE) โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การประเมินโดยเน้นทฤษฎีโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วยแบบพื้นฐาน 6 รูปแบบ คือ การประเมินการจัดกระทำตามปทัสถาน การประเมินกลไกสอดแทรก และการประเมินสรุปนัย ทั่วไปและแบบประกอบต่าง ซึ่งเป็นการรวมรูปแบบการประเมินพื้นฐานเข้าด้วยกัน อีกลักษณะ หนึ่งคือ การประเมินโดยทฤษฎีเน้นวิจัย ซึ่งใช้การสังเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณและการสร้าง โมเดลโครงสร้าง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544 : 212)

4. การประเมินตนเอง เป็นการประเมินที่เชื่อว่าผู้ประเมินสามารถฝึกฝนมีความเป็นกลางที่จะสามารถใช้ปัญญาพิจารณาการตรวจสอบ เพื่อค้นหาวิธีการปรับปรุงแก้ไข โดยยึดหลัก 3 ประการคือ การมีจิตสำนึกในการศึกษาต้องการพัฒนาตนเอง มีความมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริง ความถูกต้องและความดีงาม และเห็นว่าประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 235)

5. การประเมินผลิตภัณฑ์ (The consumer-oriented paradigm) เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเอกสาร ตำรา หลักสูตร และอื่น ๆ ธรรมชาติของการประเมินผลิตภัณฑ์เป็นการประเมินแบบรวมสรุป (summative evaluation) ประเด็นสำคัญคือ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตรงที่ผู้บริโภคคาดหวังหรือไม่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาเกณฑ์การประเมินตามผู้บริโภคคาดหวัง เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่คาดหวังของผู้บริโภค (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 269)

6. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการตัดสินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ การประเมินแบบนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ ระบบการประเมินเป็นทางการ ระบบการประเมินไม่เป็นทางการ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจ นอกจากนี้ยังมีแนวประเมินตามแบบศิลปวิจารณ์ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 276)

7. การประเมินแบบสืบสวนสอบสวน เป็นการประเมินเชิงกฎหมาย หรือกึ่งกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือรูปแบบเชิงวิธีการทางกฎหมาย รูปแบบปรับวิธีการกึ่งกฎหมาย และรูปแบบการอภิปรายที่มีใช้การสืบพยาน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 291)

8. การประเมินเชิงธรรมชาติและ การมีส่วนร่วม เป็นการนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในบริบทของการประเมิน เป็นรูปแบบการประเมินที่ยึดหยุ่นสูง มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม การประเมินแบบนี้ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ตามความคิดเชิงมานุษยวิทยา ตัวอย่างการประเมินแบบนี้คือ โมเดลการประเมินเชิงการตอบสนองของสแตค (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 308)

ส.วาสนา ประवालพุกษ์ (2544 : 199) ได้แบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็น 6 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมายของโครงการ
2. การประเมินที่เน้นการจัดการ
3. การประเมินที่เน้นผู้รับบริการ

4. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. การประเมินโดยมีฝ่ายตรงข้าม
6. การประเมินตามธรรมชาติและประเมินแบบมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสาร เห็นได้ว่ามีผู้นำเสนอรูปแบบการประเมินโครงการไว้หลาย ๆ รูปแบบซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ รูปแบบที่เน้นจุดมุ่งหมาย รูปแบบที่การจัดการและการตัดสินใจ รูปแบบที่เน้นผู้รับบริการ รูปแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบประเมินโดยมีฝ่ายตรงข้าม และรูปแบบประเมินตามธรรมชาติและแบบมีส่วนร่วม แต่ละรูปแบบมีข้อจำกัดและแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมิน แต่การประเมินที่เน้นการจัดการและการตัดสินใจตามแนวความคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่าชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นระบบและครอบคลุมทุกด้าน ทุกขั้นตอน เหมาะสำหรับการตัดสินใจ ตัดสินคุณค่าและประสิทธิภาพของโครงการได้เป็นอย่างดี

5 รูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) เสนอโดย ศาสตราจารย์ สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) แห่งมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจโดยเฉพาะ และเป็นรูปแบบที่ได้รับความสนใจจากนักประเมินในปัจจุบันเป็นอย่างมาก (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์, 2544 : 132) ทั้งนี้สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึง “กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่” (รัตนะ บัวสนธิ,

2540 : 110) จากความหมายดังกล่าว มีสาระสำคัญที่สามารถขยายความเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การประเมิน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือมีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานอย่างครบวงจรและย้อนกลับมาสู่รอบใหม่ของวงจรด้วย
2. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
3. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ระบุหรือบ่งชี้ไว้
4. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแล้วนั้นมาจัดทำให้เกิดสารสนเทศ
5. สารสนเทศที่ได้มานั้น จะต้องมีความหมายและมีประโยชน์
6. สารสนเทศดังกล่าว จะต้องได้รับการนำไปเสนอเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกใหม่หรือแนวทางการดำเนินการใดๆ ต่อไป (เยาวดี รวงษ์กุล วิบูลย์ศรี, 2542 : 57)

เยาดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542 : 58) ได้กล่าวว่า การประเมินตามโมเดลของสตัฟเฟิลบีม สามารถสรุปการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. กำหนด หรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

จากที่กล่าวมาข้างต้นการประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมและสกัดข้อมูลเพื่อสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การมีสารสนเทศที่มีคุณภาพพอเพียง ครบถ้วน จะช่วยให้ผู้นั้นตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเสมอ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 166) กล่าวถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการว่าอาจแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ PSIR ซึ่งได้แก่

1. planning decision ซึ่งเป็นการตัดสินใจเพื่อกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการนั้น หรือวัตถุประสงค์ระยะสั้นของโครงการ (purpose) และวัตถุประสงค์ระยะยาวของโครงการ (goal) นั้นเอง (expected ends)
2. structuring decision เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางโครงการเป็นวิธีการและกลวิธี ดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ (expected Means)
3. implementing decision เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บังเกิดผล ทำอย่างไรการดำเนินโครงการนี้จึงจะราบรื่นและประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (actual means)
4. recycling decision เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรจะทำต่อไปหรือควรหยุดยั้ง เลิก หรือยกฐานะเป็นงานประจำหรือเป็นหน่วยงานใหม่ เป็นต้น โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง (actual ends)

ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงรายละเอียดของการประเมินโครงการ โดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) ไว้หลายท่าน ดังนี้

สุขุม มูลเมือง (2530 : 16) กล่าวว่า ในการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) นั้นมุ่ง ประเมินจากสิ่งที่ประเมิน 4 ประการ

1. สภาพแวดล้อม (context) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน
2. ปัจจัยนำเข้า (input) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับกำหนดโครงสร้าง
3. กระบวนการ (process) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงสร้าง
4. ผลผลิต (product) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับผลงานเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 91 – 94) ได้อธิบายถึงการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) ไว้ว่าเป็นการประเมินโครงการโดยจำแนกตามประเภทของการตัดสินใจมี 4 ชนิด คือ การประเมินสถานะแวดล้อม (context evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation) การประเมินกระบวนการ (process evaluation) และการประเมินผลผลิต (product evaluation) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (context evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นหาเหตุผลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะระบุถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ ระบุถึงความต้องการและโอกาสต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งการคาดการณ์ปัญหาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อได้มีการวิเคราะห์สภาพต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วอย่างละเอียด จึงจะกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการขึ้น อาจสรุปได้ว่า การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อวางแผนการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการนั่นเอง การประเมินสถานะแวดล้อมจำแนกออกได้เป็น 2 วิธีคือ การประเมินตามสภาวะการณ์ (contingency) และการประเมินตามความสอดคล้อง (congruence)

1.1 การประเมินตามสภาวะการณ์เป็นลักษณะของการประเมินที่มุ่งค้นหาพลังหรืออิทธิพลที่อยู่ภายนอกระบบที่จะสามารถนำมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบให้ดีขึ้น เช่น การศึกษาดูงานวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือระบบอื่น การศึกษาจากผลการวิจัยและตำรับตำราต่าง ๆ การขอคำแนะนำปรึกษาจากบุคคลภายนอก การระดมพลังความคิดจากบุคคลภายนอก การประเมินค่านิยม เจตคติ สภาวะเศรษฐกิจ สภาวะทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร และอื่น ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการประเมินสถานะแวดล้อมตามสภาวะการณ์จะต้องมีคำถามในลักษณะ “ถ้า...แล้ว... (If...then...)” นำอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การคาดการณ์ข้อมูลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและนำข้อมูลนั้นทำการวิเคราะห์พิจารณาเพื่อการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป ดังเช่น ถ้า เกิดการจลาจลขึ้นในเมือง แล้ว จะเกิดอะไรขึ้นกับระบบการศึกษาของเมืองนั้น

1.2 การประเมินตามความสอดคล้องเป็นลักษณะการประเมินที่เปรียบเทียบกันระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นว่า มีความสอดคล้องหรือมีความแตกต่างกัน การประเมินสถานะแวดล้อมด้วยวิธีนี้เป็น การประเมินทั้งระบบ ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะดูว่า การดำเนินงานโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด การประเมินความสอดคล้องมักจะเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโครงการเอง เช่น ลักษณะโครงสร้างการบริหารโครงการงบประมาณเพื่อการดำเนินงาน ลักษณะการวางแผนการ

ดำเนินงาน การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างแผนงานต่าง ๆ ภายในโครงการรวมทั้งการติดต่อสัมพันธ์กับแผนงานภายนอกโครงการ ปฏิทินและตารางการปฏิบัติงาน ภารกิจของแผนงานต่าง ๆ และอื่น ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีการประเมินสภาพแวดล้อมด้วยวิธีการตามสภาวะการณ์ และด้วยวิธีตามความสอดคล้องจะต้องเป็นไปด้วยกันเสมอ หรือจะต้องใช้ร่วมกันเสมอ จะแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะการประเมินความสอดคล้องเป็นการค้นหาความตรงกันหรือเหมือนกัน (conformance) และการประเมินตามสภาวะการณ์เป็นการค้นหาการปรับปรุงแก้ไข (improvement) กล่าวคือ การปรับปรุงแก้ไขโครงการจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่ทราบว่าโครงการนั้นมีความแตกต่าง หรือสอดคล้องกันหรือไม่ ในทำนองเดียวกันหากทราบถึงความแตกต่างของโครงการแต่โครงการนั้นไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข โครงการนั้นก็ไม่ได้เกิดประโยชน์หรือไม่สามารถจะดำเนินการต่อไปได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนำเสนอข้อมูลสำหรับการกำหนดถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ โดยระบุให้ทราบถึงลักษณะของปัจจัยเบื้องต้นดังนี้

2.1 สมรรถภาพและความรับผิดชอบของบุคคลและของหน่วยงานที่จะบริหารโครงการ

2.2 กลยุทธ์หรือยุทธวิธีที่จะทำให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์

2.3 รูปแบบเฉพาะของข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนการนำไปใช้ของยุทธวิธีที่ได้เลือกสรรแล้ว

ปัจจัยเบื้องต้นจะเป็นการประเมินในลักษณะที่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนละเอียดลึกซึ้ง (microanalysis) ที่มุ่งวิเคราะห์หาข้อมูลที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือการบริหารโครงการ วิธีการเป็นการประเมินข้อมูลนำเข้าจะผันแปรไปตามความมากน้อยในความเปลี่ยนแปลงของโครงการ หรือผันแปรไปตามความสูงต่ำของข้อมูลที่จะนำไปสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของโครงการนั้น เช่น ถ้าโครงการหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อยและมีข้อมูลสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงครบถ้วนมากพอและเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ การประเมินปัจจัยนำเข้าอาจทำแต่น้อยก็เป็นการเพียงพอแล้ว เป็นต้น

การตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับประเมินปัจจัยเบื้องต้นมักจะเป็นผลมาจากการมีปัจจัยเบื้องต้นที่เฉพาะเจาะจงหรือเป็นข้อมูลที่ได้รับการเลือกสรรมาอย่างดีแล้ว เช่น มีวิธีการดำเนินการที่ดี มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตารางการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชา บุคลากร และ

งบประมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่า หากนำไปบริหารโครงการแล้ว ย่อมจะได้ผลที่ค่อนข้างแน่นอนบรรลุถึงเป้าหมายโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการควบคุมการบริหารโครงการ ผลของการประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินการและบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายของการประเมินกระบวนการจำแนกได้เป็น 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อพยากรณ์ความบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ

3.2 เพื่อเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินโครงการ

3.3 เพื่อดำรงไว้ซึ่งการดำเนินโครงการที่เป็นไปด้วยดี

การประเมินกระบวนการจะต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ในการประเมินที่สำคัญ 3 วิธีคือ ประการแรก จะต้องทำการประเมิน หรือวิเคราะห์ความเหมาะสมและความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ประการที่สองจะต้องทำการประเมินความสามารถในการบริหารโครงการของผู้ดำเนินโครงการ และประการที่สามจะต้องทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการที่ได้กำหนดขึ้น การประเมินทั้งสามส่วนหรือทั้งสามกลยุทธ์ที่กล่าวแล้วจะสามารถทำให้ทราบได้โดยชัดเจนว่ากระบวนการบริหารโครงการจะบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้หรือไม่ และหากเกิดความผิดพลาดขึ้น ความผิดพลาดนั้นเกิดจากโครงสร้างรูปแบบของโครงการ หรือเกิดจากวิธีการดำเนินโครงการ

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าโดยวิธีการประเมินกระบวนการข้อมูลของโครงการจะได้รับการแยกแยะโดยละเอียด และการรายงานข้อมูลและถูกนำเสนอตลอดเวลาในระยะต้น ๆ ของการดำเนินโครงการ ทั้งนี้เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไข และการดำเนินงานโครงการที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการทั้งในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่ และเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นไว้ โดยวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่าโครงการประสพกับความสำเร็จหรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยเหตุผลใด โดยพิจารณาวิเคราะห์จากสถานะแวดล้อมโครงการ (context) ปัจจัยเบื้องต้น (inputs) หรือทรัพยากรโครงการและตัวกระบวนการ (process) ในการบริหารโครงการ ซึ่งข้อมูลทั้ง 3 ลักษณะจะได้จากการรวบรวมและการบันทึกไว้โดยละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินงานโครงการ

เกณฑ์การประเมินผลงาน เกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบกับผลงานโครงการโดยปกติ
 จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ เกณฑ์ที่ตั้งขึ้น (instrumental criteria) และเกณฑ์ตามเหตุ
 (consequential criteria)

เกณฑ์ที่ตั้งขึ้น (instrumental criteria) เป็นเกณฑ์กลางที่กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะมี
 การดำเนินงานหรือเป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หรือเป็นเกณฑ์ที่เป็นไป
 ตามเครื่องมือที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น ผู้ที่จะสอบผ่านคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตในระดับ
 บัณฑิตศึกษาจะต้องสอบผ่านวิชาเอกได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 หรือผู้ที่สมัครเข้าศึกษา
 ระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาจะต้องมีตำแหน่งทางการบริหารระดับ หัวหน้า
 แผนก และมีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นต้น

เกณฑ์ตามเหตุ (consequential criteria) เป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 หรือเป็นเกณฑ์ที่ต้องผันแปรไปตามสถานการณ์ในขณะที่โครงการดำเนินงานอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้โครง
 การมีความเป็นไปได้หรือดำเนินงานได้หรือเพื่อให้การดำเนินโครงการสอดคล้องกับภาวะการณ์ที่
 เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งหากใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ตั้งขึ้นเป็นตัวเปรียบเทียบอาจทำให้โครงการ
 เป็นไปไม่ได้ หรือโครงการอาจไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งหมดได้ ผลงานของโครงการ
 อาจสูงหรือต่ำกว่าที่ควรจะเป็นแต่ก็ต้องเป็นเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้งนี้เพราะมีเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องยอมรับ
 เกณฑ์นั้น เช่น ในภาวะเงินเฟ้อราคาสินค้าทุกชนิดจะต้องเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า หรือในระยะเริ่มต้น
 การใช้หลักสูตรใหม่จำนวนผู้สอบตกจะมีเป็นจำนวนมากและการใช้เวลาในการสอนซ่อมเสริมของ
 ครูอาจารย์จะต้องเพิ่มเป็นสัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าเดิมถึงสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เป็นต้น
 การเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของราคาสินค้าหรือการเพิ่มเวลาในการสอนซ่อมเสริมเป็นสัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง
 เป็นเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

สรุปได้ว่าการประเมินผลงานเป็นการวัดและการแปลผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นว่า
 บรรลุวัตถุประสงค์โครงการหรือไม่ และสมควรที่จะดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่ หรือจะ
 ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโครงการอย่างไรจึงจะทำให้โครงการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมาก
 ขึ้น และบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับเขาวดี ราชย์กุล วิบูลย์ศรี. (2542 : 59) ได้กล่าวว่า สดฟิฟิลบิมและ
 คณะ แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (context evaluation : C) เป็นการ
 ประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการใดๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อ

พิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation :P) ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อ

3.1 หาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการเพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น ๆ

3.2 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อการพัฒนางานต่างๆ

3.3 บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2542 : 55-58) ได้กล่าวว่าการประเมินโดยใช้ซีพีโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งแนวทางการประเมินในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (context evaluation : C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า เหมาะสมหรือไม่โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation :P) เป็นการประเมินระหว่างกรดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการนั้นด้วย

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย

นอกจากนั้นสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 166) ได้กล่าวถึงการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model) ว่า สามารถแบ่งการประเมินเป็น 4 ประเภท และเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินก่อนเริ่มโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อวางแผนโครงการ ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการของโครงการ โดยเขียนในรูปเอกสารโครงการในแบบชิปโมเดลการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ประกอบด้วย

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อมหรือการประเมินบริบท อันเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อันนำไปสู่ทิศทางและวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร เป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากร ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารจัดการเพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด อีกทั้งมีความเป็นไปได้ทางด้านทรัพยากร

จากการประเมินข้อ 1.1 และ 1.2 นำไปสู่การเตรียมวางโครงการและการเขียนโครงการ ในการนำเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการ (project appraisal or analysis) โดยพิจารณาจากหลักความสอดคล้องและความสมบูรณ์ของโครงการ หลักประสิทธิภาพโดยพิจารณาจาก cost benefit หรือ cost effectiveness หลักความเหมาะสมในการบริหารโครงการ ผลกระทบของโครงการและความเป็นธรรมของโครงการและหลักความเป็นไปได้ทั้งในด้านแผนงาน แผนเงิน และแผนคน

2. การประเมินขณะดำเนินโครงการ ซึ่งในแบบชิปโมเดล คือ การประเมินกระบวนการ นั่นเอง การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ อะไรเป็นมูลเหตุที่ทำให้สามารถหรือไม่สามารถดำเนินโครงการตามที่วางแผนไว้ การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงดำเนินโครงการได้อย่างทันท่วงที การประเมินในขั้นนี้ จึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ (formative evaluation) ด้วยการจัดระบบการกำกับงาน (monitoring system) เพื่อติดตามความก้าวหน้าและเร่งรัดการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในทรัพยากรและเวลาที่กำหนด

3. การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ ซึ่งในแบบซิปโมเดล เรียกว่า การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานโครงการคุ้มค่าเพียงใด การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ ซึ่งเป็นผลลัพท์ และการประเมินผลกระทบของโครงการทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งนิยมทำการประเมินด้วยเทคนิคการติดตามผล (follow up study or tracer study) ผลการประเมิน หลังสิ้นสุดโครงการจะให้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไร ควรจะมีการปรับขยายแล้วดำเนินการต่อไปอีกระยะหนึ่งหรือควรจะสิ้นสุดโครงการไปตามเวลาที่กำหนดไว้ หรือควรที่จะได้รับการเลื่อนฐานะให้เป็นงานประจำในปี ค.ศ. 1989 J.W. Altschuld และ P.M. Thomas ได้สรุปจุดเน้นของซิปโมเดล (CIPP Model) ดังตาราง 1 (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 170 – 172)

ตาราง 1 ซิปโมเดล (CIPP Model) จำแนกตามวัตถุประสงค์ วิธีการ และความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง

	การประเมิน สถานะแวดล้อม (C)	การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น (I)	การประเมิน กระบวนการ (P)	การประเมิน ผลลัพท์ (P)
วัตถุประสงค์	เป็นการนิยามบริบทเชิงปฏิบัติการระบุและประเมินความต้องการจำเป็น (needs) และโอกาสวินิจฉัยปัญหาที่อยู่เบื้องหลังความต้องการจำเป็นและโอกาสนั้นๆ	ระบุและประเมินความสามารถของระบบกลยุทธในเชิงปัจจัยที่มีอยู่และกลยุทธที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ	ระบุหรือทำนายจุดอ่อนในการออกแบบเชิงกระบวนการและบันทึกปฏิบัติ จัดหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ	โยงสัมพันธ์สารสนเทศเชิงผลลัพท์กับสารสนเทศเกี่ยวกับวัตถุประสงค์บริบท ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการต่างๆ

ตาราง 1 (ต่อ)

	การประเมิน สถานะแวดล้อม (C)	การประเมินปัจจัย เบื้องต้น (I)	การประเมิน กระบวนการ (P)	การประเมิน ผลลัพธ์ (P)
วิธีการ	บรรยายและ เปรียบเทียบปัจจัย เบื้องต้นที่ใช้จริง กับที่คาดหวัง ผลผลิตที่เป็นจริง กับที่คาดหวัง เปรียบเทียบความ น่าจะเป็นของ ระบบ วิเคราะห์ สาเหตุของ ความไม่สอดคล้อง ระหว่างความเป็น จริงกับสิ่งที่ คาดหวัง	บรรยายและ วิเคราะห์ถึง ทรัพยากรที่มีทั้ง ด้านคนและวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ กล ยุทธ์ที่มุ่ง เป้าประสงค์ ตลอดจน กระบวนการที่มี ความเป็นไปได้ และประหยัด	กำกับอุปสรรคที่ เป็นไปได้ใน กระบวนการ ดำเนินงานและ ต้นตอต่ออุปสรรค ที่ไม่คาดคิดว่าจะ เกิดขึ้นให้ได้ สารสนเทศสำหรับ การตัดสินใจเชิง กระบวนการ และการบรรยาย กระบวนการที่ เกิดขึ้นจริง	นิยามและ กำหนดเกณฑ์ การประเมินการ บรรลุ วัตถุประสงค์ เปรียบเทียบกับ มาตรฐานที่ได้ กำหนดไว้ ล่วงหน้าแปล ความหมายของ ผลลัพธ์โดยโยง กับ บริบท ปัจจัย เบื้องต้นและ กระบวนการ
ความสัมพันธ์ การตัดสินใจใน กระบวนการ เปลี่ยนแปลง	ตัดสินใจเกี่ยวกับ บริบท หรือ สภาพการณ์ของ โครงการและ เป้าประสงค์ที่เป็น ผลจากการวาง แผนการ เปลี่ยนแปลงตาม ความต้องการ จำเป็น (needs)	เลือกแหล่งการ สนับสนุนเลือกกล ยุทธ์มุ่ง เป้าประสงค์และ กระบวนการที่ ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง	ดำเนินการและ ปรับปรุงแบบของ โปรแกรมและ วิธีการสำหรับการ ควบคุม กระบวนการที่มี ประสิทธิภาพ	การดำเนินการ ต่อไป การยุติ การปรับขยาย หรือการนำ กระบวนการเดิม มาใช้ใหม่ใน ระยะต่อไป

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า ซิปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่ให้สารสนเทศเพื่อการวางแผนโครงการ เพื่อการนำโครงการไปปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงโครงการอย่างทันท่วงทีและให้รูปแบบซิปเป็นรูปแบบการประเมินที่ช่วยในการพัฒนาโครงการ ช่วยบริหารโครงการ ตลอดจนการกำหนดอนาคตของโครงการ จึงกล่าวได้ว่าซิปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนาโครงการ และประกันประสิทธิผลของโครงการได้เป็นอย่างดี

ส.วาสนา ประवालพุกษ์ (2544 : 133) ได้อธิบายว่าซิปโมเดล (CIPP Model) มีวิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการประเมินและความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงวิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการประเมินโดยใช้ซิปโมเดล (CIPP Model)

การประเมิน สถานะแวดล้อม	การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น	การประเมิน กระบวนการ	การประเมิน ผลผลิต
โดยการใช้วิธี วิเคราะห์ระบบ การ สำรวจ การวิจัย เอกสาร การ สัมภาษณ์ แบบทดสอบวินิจฉัย และวิธี Delphi Technique	โดยการจัดอันดับ คุณภาพ การวิเคราะห์ ทรัพยากร ยุทธวิธี การออกแบบ กระบวนการ ความ เป็นไปได้และในแง่ เศรษฐกิจซึ่งคงใช้ วิธีการวิจัยเอกสารและ จะทำการทดลอง นำ ร่อง	โดยการกำกับ (monitoring) และ ติดตามเกี่ยวกับ ศักยภาพอุปสรรคและ ความตื่นตัวในการ ทำงานของ ผู้รับผิดชอบโดย กำหนดข้อมูลหรือ สารสนเทศเพื่อการ ตัดสินใจโครงการของ กิจกรรมต่างๆ และ โดยการอธิบาย กระบวนการที่กระทำ จริงอย่างต่อเนื่องและ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่ คาดหมายไว้	โดยการระบุการ ปฏิบัติการ และการ วัดผลสัมฤทธิ์ตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตาม จุดมุ่งหมาย เปรียบเทียบผลกับ เกณฑ์ มาตรฐาน แปลผลโดยการ เปรียบเทียบกับ เกณฑ์โดยพิจารณา ทั้งด้านปริมาณและ คุณภาพ

จากตาราง 2 แสดงรายละเอียดของวิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการประเมินซีปปโมเดล (CIPP Model) จะเห็นได้ว่าการประเมินแต่ละส่วนจะมีวิธีการและเทคนิคที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการประเมินว่าผู้ประเมินต้องการทราบอะไร และสิ่งที่ต้องการทราบนั้นควรจะใช้วิธีการและเทคนิคใดในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

สตัฟเฟิลบีม และซิงค์ฟิลด์. (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. 2544 : 135 อ้างอิงมาจาก สตัฟเฟิลบีม และซิงค์ฟิลด์ Stufflebeam D.L. and Shrinkfield. 1985 : 164) อธิบายวิธีการใช้ซีปปโมเดล (CIPP Model) ทั้ง 2 แบบ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ของแบบการประเมินทั้ง 4 แบบ กับการตัดสินใจและการอธิบาย

	การตัดสินใจเน้นการปรับปรุง	การอธิบายเน้นผลโดยรวม
สถานะแวดล้อม	เป็นแนวทางกำหนดวัตถุประสงค์และจัดลำดับความสำคัญ	ทำรายการวัตถุประสงค์และข้อมูลพื้นฐานตามรายการความต้องการ ความเป็นไปได้ และปัญหา
ปัจจัยเบื้องต้น	เป็นแนวทางกำหนดยุทธวิธีและระบุวิธีการปฏิบัติ	ทำรายการยุทธวิธีที่เลือก การออกแบบและเหตุผลที่เลือกมาจากทางเลือกอื่นๆ
กระบวนการ	เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน	ทำรายการกระบวนการปฏิบัติงาน
ผลผลิต	เป็นแนวทางในการยุติ ทำต่อปรับปรุง หรือทบทวนเพื่อเริ่มใหม่	ทำรายการที่ประสบผลสำเร็จ และการตัดสินใจใหม่อีกครั้ง

จากตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ของแบบการประเมินทั้ง 4 แบบ กับการตัดสินใจและการอธิบายโดยมีจุดเน้นที่ต่างกัน กล่าวคือ การตัดสินใจจะเน้นการปรับปรุงแต่การอธิบายจะเน้นผลโดยรวม

จากการศึกษาพบว่า การประเมินแบบซิปป์ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมีข้อดีดังนี้ คือทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทของการตัดสินใจและสารสนเทศที่ต้องการเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการโครงการ ทำให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ต้องการมีข้อมูลอะไรบ้างที่ตรงกับความต้องการในการตัดสินใจและมีกระบวนการกระตุ้นให้มีการวิเคราะห์ เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบซิปป์นี้สามารถใช้กับโรงเรียนระดับต่าง ๆ ได้ซึ่งเหมาะกับโครงการโรงเรียนแสนสุขซึ่งกระจายอยู่ทุกภาคทั่วประเทศ เน้นการจัดการวางแผน การดำเนินงาน ซึ่งจะได้รับประโยชน์ในการใช้ปรับปรุงแผนงาน มีการเก็บรวบรวมแนวคิดและความคิดเห็นของชุมชน วัตถุประสงค์ แผนการปฏิบัติ และผลลัพธ์ ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนใช้วิธีนี้ประโยชน์ในการหาข้อมูลความเห็นร่วมกันในชุมชน จึงเป็นการประเมินที่มีระบบชัดเจน สามารถนำผลการประเมินมาใช้ได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุม ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดลสามารถประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขได้ครอบคลุมในทุกประเด็นรวมถึงสารสนเทศที่ต้องการเพื่อการตัดสินใจและตัดสินใจคุณค่าเกี่ยวกับโครงการ

ผู้วิจัยได้นำเสนอมิติการประเมินในด้านผลกระทบ (Impact) ซึ่งมีข้อดี คือ ได้ผลการประเมินซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากผลผลิตของโครงการซึ่งผลนี้ไม่ได้ระบุในวัตถุประสงค์ของโครงการ

6 การประเมินผลกระทบหรือผลข้างเคียงของโครงการ (impact or side effect program evaluation)

ในการประเมินโครงการ นอกจากเราต้องการคำตอบเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ คำตอบอีกประการหนึ่งที่จำเป็น คือผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะการดำเนินงานของโครงการอย่างแท้จริงหรือไม่ หรือเป็นเพราะสาเหตุอื่น และผลจากการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลอื่นใดเกิดขึ้นติดตามมาหรือไม่ คำตอบที่เราต้องการรู้ในลักษณะเช่นนี้ คือการประเมินผลกระทบหรือผลข้างเคียงของโครงการนั่นเอง (รัตนะ บัวสนธ์. 2540 : 92)

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึงการประเมินผลกระทบ ไว้ดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์. (2540 : 92-93) กล่าวว่า การประเมินผลกระทบของโครงการ พิจารณาได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายในโครงการนั้นเป็นเพราะการจัดกิจกรรมของโครงการให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การที่กลุ่มเป้าหมายมีการ

เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นเพราะการจัดกิจกรรมของโครงการที่เราจัดขึ้นโดยตรง หรือในทางตรงกันข้าม กลุ่ม เป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปแทรกกระหว่างการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และสิ่งดังกล่าวนี้เป็นตัวทำให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป

2. พิจารณาจากการที่ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายในโครงการไปทำให้เกิดผลอื่น ติดตามมาในกลุ่มเป้าหมายนั้น กล่าวคือ ถ้าเราดำเนินโครงการหนึ่ง ๆ โดยมีการกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการไว้แล้วได้ผลตามที่กำหนดไว้ (ซึ่งก็คือประสิทธิผลของโครงการ) และผลดังกล่าวทำให้เกิดผลอื่น ๆ ติดตามมาในกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ทั้ง ๆ ที่เรามีได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการตั้งแต่แรกเริ่ม ผลที่ติดตามมานี้ก็คือผลกระทบของโครงการ ซึ่งเป็นได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ

3. ผลของโครงการไปทำให้เกิดผลกับกลุ่มอื่น ๆ มิใช่กลุ่มเป้าหมายตามที่เรากำหนดไว้ในโครงการ ซึ่งกลุ่มอื่น ๆ ในที่นี้ก็คือ กลุ่มข้างเคียงของโครงการ ดังนั้นในการประเมินผลกระทบของโครงการ จึงต้องพิจารณาประเมินทั้งจากกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการและกลุ่มข้างเคียงที่คาดว่าจะได้รับผลจากโครงการด้วย

เช่นเดียวกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544 : 166) ได้กล่าวว่า การประเมินผลกระทบของโครงการเป็นขั้นตอนหนึ่งของการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งนิยมทำการประเมินด้วยเทคนิคการติดตามผล (follow up study or tracer study)

สรุปได้ว่า การประเมินผลกระทบ หมายถึง การประเมินผลอันสืบเนื่องมาจากผลผลิตของโครงการซึ่งผลนี้ไม่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงเป็นคำตอบที่จำเป็นอีกประการว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะการดำเนินงานของโครงการอย่างแท้จริงหรือไม่ หรือเพราะสาเหตุอื่น ผลจากการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลอื่นติดตามมาหรือไม่ คำตอบลักษณะนี้ จึงเป็นการประเมินผลกระทบหรือผลข้างเคียงของโครงการนั้น

จากการศึกษารายละเอียดของการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล และการประเมินผลกระทบ (impact evaluation) ของโครงการ จะเห็นได้ว่าการประเมินโดยใช้รูปแบบนี้มีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการต่าง ๆ ต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรที่ครบวงจร และเป็นระบบครอบคลุมทุกด้าน ทุกขั้นตอน โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาโดยสามารถนำผลการประเมินมาปรับแผน และปรับการดำเนินงาน สารสนเทศที่ได้จากการประเมินมีประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ และยังสามารถใช้เพื่อตรวจสอบการตัดสินใจครั้งก่อน ๆ ได้อีกด้วยจากจุดเด่นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบ

การประเมินโดยใช้ชิปโมเดล พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ (impact evaluation) ของโครงการ
ในการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ของจังหวัดสงขลาครั้งนี้

7 เกณฑ์การประเมิน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของเกณฑ์ (criterion) ไว้ดังนี้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2536 : 76) กล่าวว่า เกณฑ์หมายถึงระดับหรือมาตรฐานที่ถือว่าเป็น
ความสำเร็จของการดำเนินงานหรือผลงานการดำเนินการ

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 15) กล่าวว่า เกณฑ์หมายถึงสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ใช้เป็นหลักสำหรับ
ตัดสินใจ

องอาจ นัยพัฒน์ (2543 : 44) กล่าวว่า เกณฑ์หมายถึง ดัชนีบ่งชี้คุณค่าหรือคุณภาพ
ภายนอกที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายหนึ่ง ๆ ซึ่งบรรยายคุณสมบัติหรือลักษณะที่เป็นความสำเร็จ ความ
มุ่งหวังของสิ่งที่ต้องการประเมิน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เกณฑ์หมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นหลักในการ
เปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจต่อสิ่งที่จะประเมิน

7.1 ประเภทของเกณฑ์การประเมิน

นักการศึกษาได้แบ่งประเภทเกณฑ์การประเมินไว้ดังนี้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531 : 182) กล่าวว่าเกณฑ์การประเมินมี 3 ลักษณะ ได้แก่
โมเดลความงอกงาม (growth model) โมเดลสมบูรณ์ (absolute model) โมเดลสัมพันธ์ (relative
model)

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 93-94) เกณฑ์การประเมินผลงานจำแนกเป็น
2 ลักษณะคือ

1. เกณฑ์ที่ตั้งขึ้น (intsumental criteria) เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะมี
การดำเนินงานหรือเป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือเป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตาม
เครื่องมือที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

2. เกณฑ์ตามเหตุ (consequential criteria) เป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นหรือเป็นเกณฑ์ที่ต้องผันแปร ไปตามสถานการณ์ในขณะที่ดำเนินการอยู่

ศิริชัย กาญจนวาสี (2536 : 76) กล่าวว่าเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. เกณฑ์สัมพัทธ์ (relative criterion) เป็นเกณฑ์ที่พัฒนามาจากประสบการณ์ในการเปรียบเทียบผลระหว่างโครงการหรือเปรียบเทียบกับผลที่เคยทำมาแล้วหรือเปรียบเทียบกับปกติวิสัย (norm)

2. เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criterion) เป็นเกณฑ์ที่พัฒนามาจากหลักเหตุผลเกี่ยวกับมาตรฐานของสิ่งนั้น หรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับหรือคุณภาพของสิ่งอันเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 16) แบ่งประเภทเกณฑ์ไว้ 2 ประเภทคือ

1. เกณฑ์สัมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่เป็นหลักในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจนตายตัว

2. เกณฑ์สัมพัทธ์ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นหลักในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะเดียวกัน

ดังนั้นสรุปได้ว่าเกณฑ์โดยทั่วไปแบ่งได้ 3 ประเภท คือเกณฑ์สัมบูรณ์ เกณฑ์สัมพัทธ์ และเกณฑ์การพัฒนาหรือความก้าวหน้า

7.2 การกำหนดเกณฑ์การประเมิน

ในการประเมินผลสิ่งใดก็ตามผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นใช้ในการประเมิน เพราะเกณฑ์คือสิ่งที่เป็นหลักสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งการกำหนดเกณฑ์เพื่อการประเมินกระทำได้หลายวิธีตามลักษณะของเกณฑ์ นักวิชาการได้กำหนดเกณฑ์ไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531 : 182-184) สรุปว่าการกำหนดเกณฑ์การประเมินอาจทำได้หลายลักษณะมีรูปแบบที่ใช้ดังนี้คือความงอกงาม (growth model) โมเดลสัมบูรณ์ (absolute model) โมเดลสัมพัทธ์ (relative model) และกำหนดโดยใช้เทคนิคเดลฟาย คือใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533 : 138) เสนอแนวการกำหนดเกณฑ์การประเมินการวัดด้านความรู้สึกร โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ของลิเคิร์ท ในการรวบรวมข้อมูลในการประเมิน ใช้คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นแต่ละช่วงเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลเกณฑ์ในการประเมินมีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 67) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนปลายภาคและปลายปี จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแปลงคะแนนที่ได้จากการทดสอบเป็นคะแนนร้อยละ แล้วเทียบคะแนนร้อยละเป็นระดับผลการเรียน 5 ระดับ คือ 4, 3, 2, 1 และ 0 โดยให้ระดับ 1 เป็นเกณฑ์การผ่านขั้นต่ำ หมายถึงร้อยละ 50 ของคะแนนสอบปลายภาคหรือปลายปีของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ผู้ที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำจะต้องได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ส่วนช่วงคะแนนแต่ละระดับผลการเรียน อาจกำหนดได้ดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 – 100 ระดับผลการเรียน 4 หมายถึง ดีมาก

คะแนนร้อยละ 70 – 79 ระดับผลการเรียน 3 หมายถึง ดี

คะแนนร้อยละ 60 – 69 ระดับผลการเรียน 2 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนร้อยละ 50 – 59 ระดับผลการเรียน 1 หมายถึง ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่

กำหนด

คะแนนร้อยละ 0 – 49 ระดับผลการเรียน 0 หมายถึง ต่ำกว่าเกณฑ์

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 186-188) กล่าวถึงลักษณะของเกณฑ์ที่กำหนดตามวิธีต่าง ๆ ได้แก่การกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์ ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินโครงการหรือหลักสูตร ผู้ประเมินอาจใช้คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นแต่ละช่วงเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลของโครงการหรือหลักสูตร ที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์มา เช่น การกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของบุคคลจากการใช้แบบประมาณค่าชนิด 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

สมคิด พรหมจ้อย (2542 : 82) กล่าวว่า การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินที่นิยมใช้ในการประเมินมีหลายลักษณะคือ

1. โมเดลความงอกงาม กำหนดเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือหลักสูตรโดยพิจารณาจากพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น หรือดูความงอกงาม เช่นเปรียบเทียบความรู้ระหว่างก่อนและหลังอบรมในการตัดสินใจทำได้ 3 ลักษณะคือ ดูว่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่

กำหนดช่วงคะแนนที่เพิ่มขึ้น ผู้เข้ารับการอบรมต้องได้คะแนนเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 หรือ กำหนดความรู้ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ เช่นผู้เข้ารับการอบรมต้องได้คะแนนร้อยละ 80

2. โมเดลสมบูรณ์หรือมาตรฐานเป็นการกำหนดเกณฑ์โดยอาศัยหลักเหตุผล การกำหนดระดับที่ควรจะมี ควรจะเป็นจากโครงการ เช่น สอบได้ร้อยละ 80

3. โมเดลสัมพัทธ์ในบางกรณีผู้ประเมินไม่สามารถกำหนดเกณฑ์สมบูรณ์ได้ จำเป็นต้องเทียบเคียงกับโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่นเทียบกันเองในกลุ่ม เทียบกับปกติวิสัย (norm)

4. การกำหนดเกณฑ์โดยใช้วิธีตรวจสอบความสอดคล้อง ของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 14) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน โดยพิจารณาเป็นระดับคุณภาพแต่ละระดับ ในแต่ละด้านตามเกณฑ์ประเมินคือ

ระดับ 4 หมายถึงมีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 3 หมายถึงมีความเหมาะสมมาก

ระดับ 2 หมายถึงมีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึงมีความเหมาะสมน้อยมาก

จากเกณฑ์การประเมินที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าเกณฑ์การประเมินมี 2 ลักษณะคือ เกณฑ์สัมบูรณ์และเกณฑ์สัมพัทธ์ การใช้เกณฑ์ในการประเมินจะเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้และนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมนั้นต้องเลือกกำหนดเกณฑ์ที่มีองค์ประกอบตรงกับลักษณะของข้อมูลที่จะนำมาประเมิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและการวางแผนการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการประเมินอย่างเป็นระบบตามรูปแบบการประเมินซิปโมเดล (CIPP Model) ทั้งนี้เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ และทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการ การเรียนรู้แบบบูรณาการ สุขภาพในโรงเรียน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญ การประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบว่าที่ผ่านมา มีผู้ศึกษาเรื่องดังกล่าวในแง่ใดบ้าง และผลการศึกษาเป็นเช่นไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

มีนักการศึกษาในประเทศ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 72) ได้ดำเนินการประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2538 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาความต้องการของโรงเรียนและวิเคราะห์กิจกรรมหลักตามภาระงานที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน การประเมินการดำเนินงาน โดยให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทุกโรงเรียนทำการประเมินตนเองตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ในทุกระดับการศึกษาที่เปิดสอนรวม 27 มาตรฐาน 64 ตัวบ่งชี้ ตามสภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนแต่ละประเภท ซึ่งใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ไม่เท่ากัน ต่อจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รวบรวมข้อมูลจากทุกโรงเรียน ได้ร้อยละ 89.84 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป “STANDDARD” วิเคราะห์ประมวลผล โรงเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.42) ได้ระดับคุณภาพในเกณฑ์ “พอใช้ได้” (ระดับ 2) และมีโรงเรียนได้มาตรฐานจำนวนทั้งสิ้น 1,568 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนอีก 4,996 โรงเรียนขาดเพียง 1-5 มาตรฐานจะได้มาตรฐานเช่นเดียวกัน ในประเด็นนี้สืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ คือ การที่เงื่อนไขการผ่านเกณฑ์นั้นค่อนข้างสูง กล่าวคือ โรงเรียนที่มาตรฐานจะต้องได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าระดับ 3 ในทุกตัวบ่งชี้ทุกมาตรฐาน ทุกระดับการศึกษาที่โรงเรียนเปิดสอนสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มาตรฐานส่วนหนึ่งเป็นมาตรฐานทางด้านปัจจัย ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจการดำเนินงานของโรงเรียน และโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาทางด้านปัจจัย โดยเฉพาะเรื่องอาคารสถานที่ และบุคลากร (ศตวรรษ นิล ประพัฒน์.2542 : 57-58)

เดือนเพ็ญ ชิวพิมาย (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการติดตามประเมินผลการใช้ระบบการศึกษาทางไกลในโครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลและศึกษาปัญหาในการดำเนินการใช้ระบบการศึกษาทางไกล ในโครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้ช่วยผู้สอน ช่างเทคนิคและเทคนิคปริญญญาโท

มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินโครงการด้านสภาพแวดล้อม พบว่าผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ ผู้ช่วยผู้สอน ช่างเทคนิคและนิสิตปริญญาโท เห็นว่านโยบายทบทวงมหาวิทยาลัย / มหาวิทยาลัยและ วัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก
2. การประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้ช่วยผู้สอน ช่างเทคนิคเห็นว่าปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตปริญญาโทเห็นว่าอยู่ในระดับมาก
3. การประเมินโครงการด้านกระบวนการ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้ช่วยผู้สอน ช่างเทคนิคเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตปริญญาโทเห็นว่าอยู่ในระดับมากและทั้ง ผู้บริหาร อาจารย์ ช่างเทคนิคและนิสิตปริญญาโทเห็นว่าการบริหารจัดการมีการดำเนินการอยู่ใน ระดับมาก
4. การประเมินโครงการด้านผลผลิต ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้ช่วยผู้สอน ช่าง เทคนิคเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตปริญญาโทเห็นว่าอยู่ในระดับมาก
5. สภาพปัญหาในการดำเนินโครงการ พบว่างบประมาณและระยะเวลา การประชาสัมพันธ์ ทักษะและประสบการณ์ในการสอนและการใช้สื่อทางไกลของบุคลากร ระบบสัญญาณภาพและ เสียงเป็นปัญหาสำคัญ

เนติ เกลยวาเรศ (254 1 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การประเมินอภิมาน การใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการการศึกษา การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ รูปแบบการนำแบบจำลองซิปมาใช้ในการประเมิน กลุ่มประชากร คือวิทยานิพนธ์และ ผู้ทำ วิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้แบบจำลองซิปในการประเมินจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัย รามคำแหง และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์รูปแบบการนำแบบจำลองซิป มาใช้ในการประเมิน พบว่า มีทั้งหมด 5 รูปแบบ รูปแบบที่นิยมใช้มากที่สุด (73.90%) ได้แก่ การใช้แบบจำลองซิปประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ จนกระทั่งโครงการสิ้นสุด โดย ประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้นย้อนหลังแล้วจึงประเมินกระบวนการและผลผลิต แต่ ผลการประเมินแต่ละส่วนไม่มีผลต่อการตัดสินใจ ผู้ประเมินส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการประเมิน เสนอผู้บริหารในการตัดสินใจทั้งระหว่างดำเนินโครงการและ สิ้นสุดโครงการ คุณภาพงาน

ประเมินโดยใช้แบบจำลองซิปโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี งานประเมินที่ใช้รูปแบบจำลองซิปต่างกันมีคุณภาพงานประเมินแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ที่ถกแถลงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยรูปแบบการนำแบบจำลองซิปไปใช้ในการประเมินสามารถทำนายคุณภาพงานประเมินได้อย่างมีนัยสำคัญซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 24.90

ประสงค์ วรรณพงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการประเมินโครงการเยาวชนด้านยาเสพติดและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยใช้โมเดลซิป ผลการประเมินพบว่า ด้านบริบท ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของโครงการ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมและการจัดกิจกรรม พบว่ามีความเหมาะสม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาคุณภาพของผู้สอน อุปกรณ์ และสถานที่ พบว่ามีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณนั้นพบว่ายังไม่เหมาะสม ด้านกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการ และกิจกรรมในโครงการ พบว่ามีความเหมาะสม ด้านผลผลิต ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะนักเรียนที่ผ่านโครงการและประโยชน์ที่ได้รับ พบว่ามีความเหมาะสม ส่วนการแสดงผลของพฤติกรรมนักเรียน พบว่ามีความเหมาะสมปานกลาง โดยสรุปโครงการนี้เป็นโครงการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพพอที่จะดำเนินการต่อไป

พัชรวิชญ์ วิเศษ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ มุ่งที่จะประเมินใน 4 ด้าน คือ 1) ด้าน สภาพแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) ด้านการประเมินผลผลิต โดยใช้โมเดลซิป ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียน เห็นว่าความสอดคล้องระหว่างแผนการเรียนการสอนกับหลักสูตร มีความสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านปัจจัยเบื้องต้น เห็นว่าความเพียงพอทางด้านงบประมาณ ครูผู้สอนวิชาชีพ หนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียน สื่อการสอนและสถานที่ที่ใช้สอนหรือฝึกงาน มีความเพียงพออยู่ในระดับน้อย

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาชีพ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม ครูผู้สอนส่วนใหญ่ เห็นว่าความสอดคล้องระหว่างแผนการเรียนการสอนกับหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างแผนการเรียนการสอนกับการปฏิบัติจริง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านปัจจัยเบื้องต้น เห็นว่าความเพียงพอทางด้านงบประมาณ ครูผู้สอนวิชาชีพ หนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียน สื่อการสอนและสถานที่ที่ใช้สอนหรือฝึกงาน มีความเพียงพออยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาที่พบคือ โรงเรียนได้รับความ

ร่วมมือจากสมาคม มูลนิธิและหน่วยงานภาคเอกชนอยู่ในระดับน้อย และส่วนด้านกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เห็นว่า ครูผู้สอนวิชาชีพมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการดำเนินการสอน การวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาด้านสถานที่ที่ใช้สอนหรือฝึกงาน มีไม่เพียงพอและมีการใช้สถานที่หรือแหล่งประกอบการอยู่ในระดับน้อย

3. ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ มีความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก กับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพของโรงเรียนและมีความต้องการที่จะให้ลูกออกไปประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

4. นักเรียน เห็นว่า ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งทีครูปฏิบัติมากที่สุด คือ ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนให้นักเรียนทราบก่อนที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ และเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียนนักเรียนสามารถปรึกษาครูได้ ส่วนปัญหาที่พบ คือ ความรู้ความสามารถของวิทยากร ภายนอก และสถานที่ที่ใช้สอนหรือฝึกงานมีความเหมาะสมกับเนื้อหาอยู่ในระดับน้อย และส่วนเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาชีพ โดยส่วนรวมเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ฉลอม พลอยสังข์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศึกษาวิทยานิพนธ์จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 108 คน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 126 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 390 คน ศึกษาเนตศกัผู้รับผิคชอบโครงการ 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ชนิดแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดกำแพงเพชรเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่าความคิดเห็นในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ปัญหาในด้านนี้คือ ขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ ไม่มีการจัดตั้งศูนย์ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านกระบวนการ พบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีการอบรมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้กับโรงเรียนทราบ

4. ด้านผลผลิต พบว่า สิ่งอุปโภคและบริโภคมีปริมาณไม่เพียงพอใช้ตลอดทั้งปี โรงเรียนยังใช้วิธีกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการเผาไฟเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมของ

โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้ยืนต้น จัดสวนหย่อม ปลูกไม้แขวน
 ประดับห้องเรียนเป็นบางห้องเรียนสำหรับความคิดเห็นในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

อัครพงศ์ ภูจรีต (2539 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเชิงประเมิน เรื่อง การประเมินโครงการ
 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้รูปแบบการประเมินซิป (CIPP Model) ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ครู
 ที่ปฏิบัติงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา เก็บ
 รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครู
 โดยภาพรวมและรายด้านเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ
 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านผลผลิต ด้านสภาวะแวดล้อม และด้านกระบวนการ

พงศ์เทพ จิระไร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนา
 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ เพื่อ
 ประเมินผลผลิตของโครงการ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน
 โครงการ โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินได้แก่ นักเรียน
 อาจารย์ และผู้บริหารของโรงเรียนในโครงการ

ผลการประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ พบว่าโครงการมีความพร้อมในการ
 ดำเนินการในด้านต่าง ๆ มาก มีเพียงบางโรงเรียนประสบปัญหาในด้านจำนวนนักเรียนได้ไม่ตาม
 เป้าหมาย นักเรียนในโครงการทุกคนมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของโครงการ ด้านผู้บริหารมีความ
 พร้อมในการดำเนินงานตามโครงการมาก ส่วนด้านอาจารย์มีความพร้อมในการสอนมากแต่
 พบว่ามีอาจารย์ ประมาณครึ่งหนึ่งที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการ ด้านการรับนักเรียนเข้า
 โครงการพบว่าทุก โรงเรียนปฏิบัติตามครบถ้วนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโครงการ ในด้านการบูรณา
 การจุดประสงค์และเนื้อหาการเรียนการสอนนั้นพบว่า มีอาจารย์จำนวนน้อยที่บูรณาการ
 เนื้อหาอย่างแท้จริงในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมมีการ
 ใช้วิธีการ ดังกล่าวอย่างเต็มรูปแบบจำนวนน้อย สำหรับด้านผลผลิตโครงการประสบความสำเร็จ
 สูง โดยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีระดับเกรดเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนปกติ อัตราการ
 สำเร็จการศึกษาได้ตามเกณฑ์ และพบว่านักเรียนในโครงการมี อัตราความสำเร็จการศึกษาต่อสูง
 แต่อย่างไรก็ตามโครงการมีอัตราประสิทธิภาพทางการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ และอัตราการสูญเปล่า

ทางการศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่ามีปัจจัยด้านคุณภาพการสอน ประสิทธิภาพการสอน และการจัดระบบการเรียนการสอน ความคาดหวังของนักเรียนในการศึกษาต่อ และด้านทักษะการเรียนของนักเรียน

สำเร็จ บุญพิทักษ์สกุล (2539 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเชิงประเมิน เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร โดยใช้แบบจำลอง (CIPP Model) ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและระดับอำเภอ บุคลากรของโครงการศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบบตรวจสอบรายการแบบสังเกตการนิเทศติดตามผลและแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดและเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

ด้านสถานะแวดล้อม วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ทุกด้านมีความพร้อม ความเพียงพอยกเว้นด้านงบประมาณสำหรับนิเทศติดตามผลและของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนไม่เพียงพอ

ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก

ด้านสัมฤทธิ์ผล คุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี จากทุกกลุ่มประสบการณ์ยกเว้นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต น่าพอใจค่อนข้างต่ำ ด้านความคิดเห็นของครู ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในทุกด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

ธนาอนุสรณ์ ธรรมะ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดจันทบุรี โดยใช้แบบจำลองซิป กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 572 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 43 คน ครูผู้สอน 129 คน และประชาชน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความต้องการสนับสนุนบุตรหลานให้เรียนสูงกว่าระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด เป็น

อันดับหนึ่ง รองลงมาคือต้องการให้มีโรงเรียนใกล้บ้านเปิดสอนระดับมัธยมศึกษา และต้องการให้ประชากรในหมู่บ้านมีการศึกษาที่สูงขึ้น ตามลำดับ

2. ความพร้อมในด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเอกสารการสอนมีพร้อมในระดับน้อย

3. สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่พบมากที่สุด คือ การจัดแผนการเรียนให้สนองต่อความต้องการของนักเรียน และการเขียนแผนการสอนรายวิชา รองลงมา คือ การจัดแผนการเรียนให้สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น และวิทยากร และแหล่งวิชาการในท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนที่พบมากที่สุดคือความสามารถของครูในการสร้างแบบทดสอบและความพร้อมด้านเอกสารการวัดและประเมินผลการเรียนตามลำดับ

4. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ พบว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดจันทบุรี ประสบผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ คือ โรงเรียนสามารถรับนักเรียนเข้าเรียนได้ อยู่ในระดับมาก นักเรียนที่ออกกลางคันอยู่ในระดับน้อย นักเรียนจบหลักสูตรอยู่ในระดับมาก นักเรียนจบหลักสูตรแล้วไปเรียนต่อมากกว่าไปประกอบอาชีพ และนักเรียนที่จบหลักสูตรส่วนใหญ่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

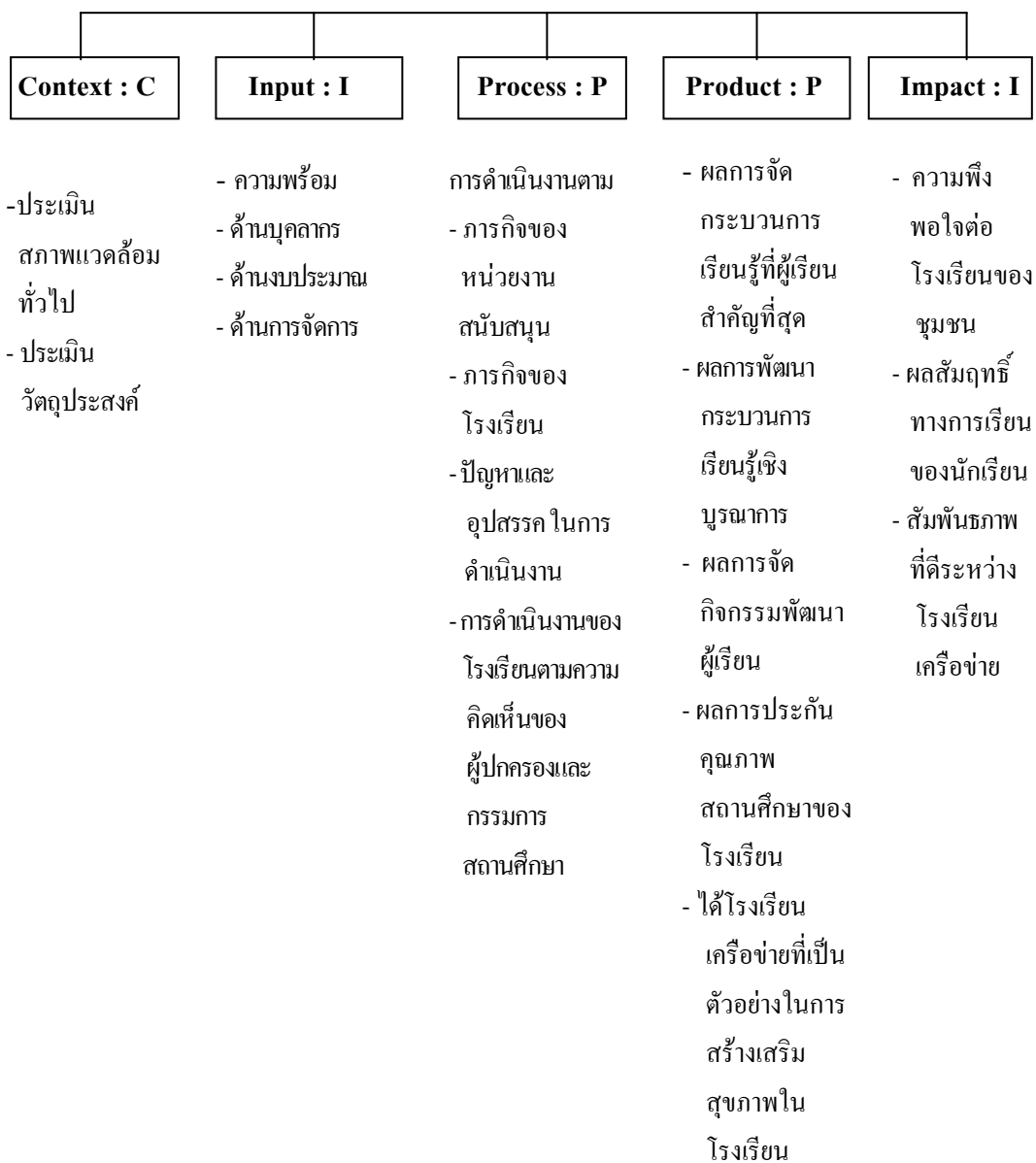
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่ใช้เทคนิคการประเมินอย่างเป็นระบบโดยใช้ชิปโมเดลนั้น มีการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านสถานะแวดล้อม เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไป ประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ และขอบเขตของงาน ด้านปัจจัยเบื้องต้น เพื่อประเมินความพร้อม ความเพียงพอในด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ด้านกระบวนการ เพื่อประเมินการดำเนินโครงการตามภารกิจของหน่วยงาน ศึกษาปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการ และเพื่อประเมินการดำเนินงานของโครงการ และด้านผลผลิต เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ และเพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น และทำให้ทราบถึงสารสนเทศต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจอย่างมีแบบแผน ผู้วิจัยจึงประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขโดยใช้ชิปโมเดล (CIPPI Model) พร้อมทั้งเพิ่มเติมการประเมินด้านผลกระทบ (impact) ของโครงการ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของโครงการ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ผลของการประเมินจะสะท้อนให้ทราบถึงพัฒนาการของการดำเนินการโครงการ

แนวทางที่ใช้ในการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ผู้วิจัยได้ศึกษาและยึดรูปแบบของการประเมินโครงการโดยใช้ชิปโมเดล พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ ของโครงการ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม (context : C) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (input : I) ด้านกระบวนการ (process : P) ด้านผลผลิต (product : P) และด้านผลกระทบ (impact : I) ซึ่งมีรายละเอียดของการประเมินแต่ละด้าน ดังภาพประกอบ 2

ประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา และเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แผนการประเมิน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
5. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวน 4,778 คน

1.1	ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน	8	คน
1.2	ครู	จำนวน	100	คน
1.3	นักเรียน	จำนวน	2,311	คน
1.4	ผู้ปกครอง	จำนวน	2,311	คน
1.5	กรรมการสถานศึกษา	จำนวน	48	คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา จำนวน 313 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง

2.2 ครู ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางยามาเน่ (Yamane. 1970 : 886) ที่วอย่างระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 44 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนร้อยละ 50 ของครูทั้งหมดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้ครูจำนวน 51 คน

2.3 นักเรียนและผู้ปกครอง ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางยามาเน่ (Yamane. 1970 : 886) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 109 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนร้อยละ 5 ของนักเรียนและผู้ปกครอง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้นักเรียนและผู้ปกครองทั้งหมด 117 คน

2.4 กรรมการสถานศึกษา ใช้กรรมการสถานศึกษาที่ไม่ใช่บุคลากรในสถานศึกษา (ไม่นับรวมผู้แทนครูและผู้บริการสถานศึกษา) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนร้อยละ 50 ของกรรมการสถานศึกษาในแต่ละโรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กรรมการสถานศึกษาทั้งหมดรวม 24 คน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ประชากร (กลุ่มตัวอย่าง)				
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง	กรรมการสถานศึกษา
1. โรงเรียนบ้านรับแพรก	2 (1)	9 (5)	236 (12)	236 (12)	12 (6)
2. โรงเรียนบ้านสวรรค์	2 (1)	9 (5)	150 (8)	150 (8)	12 (6)
3. โรงเรียนชุมชนบ้านป่าดง	2 (1)	52 (26)	1,250(63)	1,250 (63)	12 (6)
4. โรงเรียนบ้านโลกมา	2 (1)	30 (15)	675 (34)	675 (34)	12 (6)
รวม	8 (4)	100 (51)	2,311 (117)	2,311 (117)	48 (24)

แผนการประเมิน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของโครงการ โรงเรียนแสนสุข และศึกษารูปแบบวิธีการประเมินรูปแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินซิปป์ (CIPP model) พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ (impact) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสถานะแวดล้อม (context : C) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (input : I) ด้านกระบวนการ (process : P) ด้านผลผลิต (product : P) และด้านผลกระทบ (impact : I) ซึ่งการประเมินโดยใช้รูปแบบนี้มีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการต่าง ๆ ต่อเนื่องและเป็นระบบครอบคลุมทุกด้าน เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาโดยสามารถนำผลการประเมินมาปรับแผน และปรับการดำเนินงาน สารสนเทศที่ได้จากการประเมินมีประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินในประเด็นต่าง ๆ ดังแสดง

ตาราง 5 รายละเอียดของมิติที่มุ่งประเมิน จุดมุ่งหมายของการประเมิน ตัวบ่งชี้ ข้อมูลและแหล่งข้อมูล เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การตัดสิน

มิติที่มุ่งประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการตัดสิน
1. ด้านสภาวะแวดล้อม	1. เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไป 2. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ 3. ประเมินขอบเขตงาน	1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและชุมชนในการยอมรับต่อกิจกรรมของโครงการ 2. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 3. ขอบเขตการดำเนินงานของโครงการ	<u>ข้อมูล</u> - ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของวัตถุประสงค์ของโครงการและขอบเขตงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครู <u>แหล่งข้อมูล</u> - ผู้บริหารสถานศึกษา - ครู	1. แบบสัมภาษณ์ใช้กับผู้บริหาร 2. แบบสอบถามใช้กับครู	1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) 2. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) , ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	เกณฑ์สัมบูรณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญร่วมพิจารณา

ตาราง 5 (ต่อ)

มิติที่มุ่งประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการตัดสิน
2. ปัจจัยเบื้องต้น	1. เพื่อประเมินความพร้อมความเพียงพอในด้านบุคลากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์	1. ความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินโครงการ โรงเรียนแสนสุข	<u>ข้อมูล</u> 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมและความเพียงพอของปัจจัยเบื้องต้นในด้านต่าง ๆ <u>แหล่งข้อมูล</u> - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู	1. แบบสัมภาษณ์ใช้กับผู้บริหาร 2. แบบสอบถามใช้กับครู	1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) 2. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	เกณฑ์สัมบูรณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ร่วมพิจารณา
3. ด้านกระบวนการ	1. เพื่อประเมินการดำเนินโครงการตามภารกิจของหน่วยงาน 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ	1. ระดับการปฏิบัติการดำเนินโครงการตามภารกิจของหน่วยงาน สนับสนุนและภารกิจของโรงเรียน 2. ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ	<u>ข้อมูล</u> 1. ผลการปฏิบัติการดำเนินโครงการ 2. ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ 3. ผลการดำเนินงาน	1. แบบสัมภาษณ์ใช้กับผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา 2. แบบสอบถามใช้กับครู	1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) 2. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}),	เกณฑ์สัมบูรณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ร่วมพิจารณา

ตาราง 5 (ต่อ)

มิติที่มุ่ง ประเมิน	จุดมุ่งหมายของการ ประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธี เก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ในการ ตัดสิน
	3. เพื่อประเมินการ ดำเนินงานของโรงเรียน แสนสุข	3. การดำเนินงานโรงเรียน - โรงเรียนมีการพัฒนาแนว ทางการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาทั้งในและนอก ห้องเรียน - การจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ - การเสริมสร้างศักยภาพ ของนักเรียนให้มีสุขภาพดีทั้ง ด้านร่างกายและจิตใจ - การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชน	<u>แหล่งข้อมูล</u> - ผู้บริหาร สถานศึกษา - ครู - นักเรียน - ผู้ปกครอง - กรรมการ สถานศึกษา	นักเรียนและ ผู้ปกครอง	ค่าเบี่ยง เบนมาตรฐาน (S.D.)	

ตาราง 5 (ต่อ)

มิติที่มุ่งประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการตัดสิน
		<ul style="list-style-type: none"> - การเตรียมความพร้อมเพื่อการประเมินภายนอก - การสร้างเครือข่ายในการเป็นตัวอย่างโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ 				
4. ด้านผลผลิต	เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนิน โครงการ	1. การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ <ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการคิด ค้นคว้า ทดลอง และสรุปความคิด ค้นคว้า ทดลอง และสรุปความคิด - ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง 	<u>ข้อมูล</u> 1. ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ <u>แหล่งข้อมูล</u> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถานศึกษา - ครู - ผู้ปกครอง - นักเรียน 	1. แบบสัมภาษณ์ใช้กับผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา 2 แบบสอบถามใช้กับครู นักเรียนและผู้ปกครอง	1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) 2. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	เกณฑ์สัมบูรณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญร่วมพิจารณา

ตาราง 5 (ต่อ)

มิติที่มุ่งประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการตัดสิน
		2. ทักษะชีวิต - การปรับตัวเข้าสภาพแวดล้อม - การตัดสินใจแก้ปัญหา - เลือกลงและจัดการกับความ ต้องการและความขัดแย้ง 3. การมีส่วนร่วม - มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมพิจารณาตัดสินใจ 4. การเรียนรู้แบบบูรณาการ - การเกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการ แก้ปัญหา - กระบวนการแสวงหาความรู้ ที่หลากหลายและ	- กรรมการ สถานศึกษา			

ตาราง 5 (ต่อ)

มิติที่มุ่ง ประเมิน	จุดมุ่งหมายของการ ประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธี เก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ในการ ตัดสิน
		การนำไปใช้ประโยชน์ 5. การสร้างเครือข่าย - ได้โรงเรียนเครือข่ายตาม โครงการโรงเรียนแสนสุข 6. สุขภาพในโรงเรียน - ผู้เรียนมีสุขภาพดีทั้ง ร่างกายและจิตใจ 7. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน - ผู้เรียนรู้จัก ความสามารถและความถนัด ของตนเอง 8. การประกันคุณภาพ - โรงเรียนมีการประกัน คุณภาพการศึกษาอย่าง ต่อเนื่องชัดเจน				

ตาราง 5 (ต่อ)

มิติที่มุ่งประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์ในการตัดสิน
5. ด้านผลกระทบโครงการ	1. เพื่อประเมินผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของโครงการ	1. ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่แสดงถึงความพึงพอใจกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังการดำเนินงานของโครงการ 3. โครงการวิจัยใหม่อันสืบเนื่องมาจากผลการดำเนินโครงการ โรงเรียนแสนสุข	<u>แหล่งข้อมูล</u> - ผู้บริหารสถานศึกษา - ผู้ปกครอง - ครู	1. แบบสัมภาษณ์ใช้กับผู้บริหาร 2. แบบสอบถามใช้กับครู และผู้ปกครอง	1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) 2. ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	เกณฑ์สัมบูรณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญร่วมพิจารณา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นเอง ได้แก่ แบบ สัมภาษณ์ (Interview) และแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับและคำถามปลายเปิด (open ended) โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การประเมิน (rubrics) ขึ้นโดยการวิเคราะห์รายละเอียดตามโครงการโรงเรียนแสนสุข และคำถามปลายเปิด (open ended) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ด้านสภาวะแวดล้อมและด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับกรรมการสถานศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข

2. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับครู แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมของโครงการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ

ลักษณะของเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ และกำหนดค่าน้ำหนักมาตราส่วนของข้อคำตอบดังนี้

1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย

3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง

4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก

5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

ตอนที่ 6 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ

ลักษณะของเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ และกำหนดค่าน้ำหนักมาตราส่วนของข้อคำตอบดังนี้

1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย

3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง

4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก

5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

ลักษณะของเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ และกำหนดค่าน้ำหนักมาตราส่วนของข้อคำตอบดังนี้

1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย

3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง

4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก

5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการประเมินสำหรับผู้บริหาร

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....น.

1. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และขอบเขตงานว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่าง

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

ฯลฯ

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการประเมิน สำหรับกรรมการสถานศึกษา

1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการในส่วนใดบ้าง อย่างไร

ตัวอย่าง

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....

ตัวอย่างแบบสอบถามสำหรับครู

ตอนที่ 1 การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง..... ฯลฯ		✓			

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นที่วัตถุประสงค์ของโครงการนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับมาก

ตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	บุคลากรในโรงเรียนที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ.....	✓				

ฯลฯ

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าบุคลากรในโรงเรียนที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการมีเพียงพอในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ดำเนินการตามภารกิจ ดังต่อไปนี้หรือไม่ 0 สนับสนุนเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ	✓				

ฯลฯ

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้สนับสนุนเอกสารทางวิชาการในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิต

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	โรงเรียนได้มีการพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมี สุขภาวะที่ดี โดยมีการดำเนินการในเรื่อง ต่อไปนี้ในระดับใด การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๑๗๑	✓				

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนได้มีการพัฒนาระบบ การเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมาก

ตอนที่ 5 การประเมินด้านผลกระทบของโครงการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตาม ประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	นักเรียนมีการพัฒนาด้านการเรียนรู้เมื่อมี สุขภาวะที่ดี..... ๑ล๑		✓			

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่า
ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาด้านการเรียนรู้
เมื่อมีสุขภาวะที่ดีในระดับมาก

ตอนที่ 6 ปัญหา / อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

ในการดำเนินการตามโครงการ ท่านมีปัญหา อุปสรรคในด้านต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร
โปรดระบุ

0. บุคลากร

ถ้ามี ปัญหาคือ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง

ตอนที่ 1 การประเมินด้านการดำเนินงานของโรงเรียน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตาม
ประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน..... ฯลฯ	✓				

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	นักเรียนรู้จักที่จะวิเคราะห์และตัดสินใจ เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ฯลฯ	✓				

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่่านักเรียนรู้จักที่จะวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การประเมินด้านผลกระทบของโครงการ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรม การเลือกรับประทานของนักเรียนหลังจาก ดำเนินโครงการฯลฯ		✓			

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกรับประทานของนักเรียนหลังจากดำเนินโครงการในระดับมาก

ตอนที่ 4 ปัญหา / อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

ในการดำเนินการตามโครงการ ท่านมีปัญหา อุปสรรคในด้านต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร
โปรดระบุ

0. ด้านการดำเนินการต่าง ๆ

ถ้ามี ปัญหาคือ.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างแบบสอบถามสำหรับนักเรียน

ตอนที่ 1 การประเมินด้านการดำเนินงานของโรงเรียน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	นักเรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ความรู้ด้วยตนเอง..... ฯลฯ		✓			

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่านักเรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลความรู้ด้วยตนเองในระดับมาก

ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตาม ประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมโครงการ โรงเรียนแสนสุขทำให้รู้จักวิเคราะห์และ เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ฯลฯ	✓				

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข ทำให้รู้จักวิเคราะห์และเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ในระดับมาก

วิธีการสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และคำถามปลายเปิด (open ended) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นเอง โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุข เพื่อกำหนดกรอบโครงสร้างของสิ่งที่ประเมิน

2. ศึกษา ค้นคว้า จากตำราเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือชนิดต่าง ๆ

3. ศึกษาลักษณะเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

4. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาแก้ไข ปรับปรุง

5. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไข และกำหนดเกณฑ์การตัดสินของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item – objective congruence : IOC) จากคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญพิจารณา และคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .70 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำสุดเท่ากับ .80 และค่าสูงสุดเท่ากับ 1.00 แบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำสุดเท่ากับ .80 และค่าสูงสุดเท่ากับ 1.00 (รายละเอียดดังภาคผนวก ค)

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขถูกต้องแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (ลิวน์ สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200) ก่อนที่จะนำไปใช้จริง ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 เท่ากับ .9296 ฉบับที่ 2 เท่ากับ .8948 ฉบับที่ 3 เท่ากับ .8956

7. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ตอบ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในแต่ละโรงเรียน
2. ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งทุกฉบับมีความสมบูรณ์แล้ว นำผลการตอบไปจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
3. วางแผนการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกสถานศึกษา แล้วนำผลการตอบไปจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือชนิดต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง
2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ในส่วนที่ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของแต่ละด้าน โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญร่วมกันพิจารณา แล้วแปลความหมายของคะแนน (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) ดังนี้
 - 2.1 การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ระดับ 3.60 ขึ้นไป
 - 2.2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ระดับ 3.15 ขึ้นไป
 - 2.3 การประเมินด้านกระบวนการ ใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ระดับ 3.65 ขึ้นไป

- 2.4 การประเมินด้านผลผลิต ใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ระดับ 3.75 ขึ้นไป
- 2.5 การประเมินด้านผลกระทบ ใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ระดับ 3.40 ขึ้นไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามรูปแบบการประเมินซิปโมเดลซิปป์ (CIPP model) พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ (impact) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 7 ตอน ดังนี้

1. ด้านสถานะแวดล้อม ประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพแวดล้อม และขอบเขตของโครงการโรงเรียนแสนสุข
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ประเมินเกี่ยวกับความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ของโครงการโรงเรียนแสนสุข
3. ด้านกระบวนการ ประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ปัญหา และอุปสรรคของโครงการโรงเรียนแสนสุข
4. ด้านผลผลิต ประเมินเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข
5. ด้านผลกระทบ ประเมินเกี่ยวกับผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข
6. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของโครงการโรงเรียนแสนสุข
7. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ของโครงการโรงเรียนแสนสุข

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

1.1 ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดคือมีค่าเท่ากับ 3.6 (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) จึงจะผ่านเกณฑ์ รายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. วัตถุประสงค์โครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.05	.70	ผ่านเกณฑ์
2. โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.03	.74	ผ่านเกณฑ์
3. โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง	3.64	.99	ผ่านเกณฑ์
4. โครงการมีความสอดคล้องกับการนโยบายการดำเนินงานของโรงเรียน	4.17	.71	ผ่านเกณฑ์
5. โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสภาวะ	4.15	.78	ผ่านเกณฑ์
6. กิจกรรมในโครงการสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้	3.90	.50	ผ่านเกณฑ์
7. วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา	4.00	.69	ผ่านเกณฑ์
8. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน	3.56	.94	ไม่ผ่านเกณฑ์
9. กิจกรรมในโครงการได้รับการยอมรับจากบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	3.80	.63	ผ่านเกณฑ์
10. กิจกรรมโครงการได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง	3.70	.90	ผ่านเกณฑ์
11. บุคลากรในสถานศึกษามีความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการ	3.86	.74	ผ่านเกณฑ์
12. ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันในโครงการ	3.50	.64	ไม่ผ่านเกณฑ์
รวม	3.87	.76	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 6 การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ส่วนใหญ่รายการผ่านเกณฑ์ ยกเว้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำกิจกรรม และการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ ไม่ผ่านเกณฑ์

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

2.1 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดคือมีค่าเท่ากับ 3.15 (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) จึงจะผ่านเกณฑ์ รายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแสนสุขในหน่วยงานของท่านมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม	3.84	.70	ผ่านเกณฑ์
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการ	3.98	.54	ผ่านเกณฑ์
3. บุคลากรในโรงเรียนที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการมีจำนวนเพียงพอ	3.74	.95	ผ่านเกณฑ์
4. ผู้ดำเนินงานแต่ละระดับมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับโครงการ	3.90	.60	ผ่านเกณฑ์
5. ผู้ดำเนินงานแต่ละระดับมีเจตคติที่ดีในการดำเนินงานของโครงการ	3.92	.71	ผ่านเกณฑ์
6. ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินโครงการ	3.31	.81	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
งบประมาณ			
7. งบประมาณในการดำเนินงานของโครงการมีความเหมาะสม	3.62	.97	ผ่านเกณฑ์
8. ความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ	3.66	.84	ผ่านเกณฑ์
วัสดุอุปกรณ์			
9. เอกสารสนับสนุนโครงการโรงเรียนแสนสุขที่ได้รับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเพียงพอ	3.54	.94	ผ่านเกณฑ์
10. วัสดุอุปกรณ์มีความเพียงพอสำหรับดำเนินการในกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข	3.62	.91	ผ่านเกณฑ์
รวม	3.72	.82	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 7 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ครูผู้สอนมีความเห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครองมีความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการดี เงินงบประมาณและเอกสารที่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอ

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

3.1 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 285 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดคือมีค่าเท่ากับ 3.65 (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) จึงจะผ่านเกณฑ์ รายละเอียดดังตาราง 8 - 10

ตาราง 8 การประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตาม
ความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. หน่วยงานสนับสนุนมีการจัดประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำของโรงเรียน	3.70	.98	ผ่านเกณฑ์
2. หน่วยงานสนับสนุนได้ส่งเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ	3.47	.87	ไม่ผ่านเกณฑ์
3. ผู้บริหารจัดการประชุมเพื่อให้บุคลากรเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความต้องการของโรงเรียนในการสมัครเป็นโรงเรียนแสนสุข	3.39	.93	ไม่ผ่านเกณฑ์
4. มีการกำหนดกิจกรรมในโครงการได้สอดคล้องกับภารกิจที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ	3.52	.78	ไม่ผ่านเกณฑ์
5. มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุขในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน	3.62	.82	ไม่ผ่านเกณฑ์
6. ผู้รับผิดชอบโครงการสรุปผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย	3.84	.88	ผ่านเกณฑ์
7. สถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพของนักเรียน	3.88	.86	ผ่านเกณฑ์
8. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข	3.86	.84	ผ่านเกณฑ์
9. จัดส่งบุคลากรไปฝึกอบรม หรือทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง	3.80	.91	ผ่านเกณฑ์
10. สถานศึกษาจัดอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนทำกิจกรรมของโครงการ	3.86	.89	ผ่านเกณฑ์
11. บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานได้เหมาะสม ในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน	4.01	.83	ผ่านเกณฑ์
12. มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข	4.07	.77	ผ่านเกณฑ์
13. มีข้อมูลสารสนเทศจากองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการส่งเสริมสุขภาพ	3.76	.73	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	
14. ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกำรดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข	3.45	.94	ไม่ผ่านเกณฑ์
15. บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุข (กำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจต่าง ๆ)	3.72	.80	ผ่านเกณฑ์
16. บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการดำเนินโครงการ	3.80	.95	ผ่านเกณฑ์
17. ผู้รับผิดชอบโครงการมีจัดให้มีการประเมินผลโครงการ	3.70	.85	ผ่านเกณฑ์
18. มีการศึกษาความก้าวหน้า โดยเปรียบเทียบกับผลการสำรวจสภาพปัจจุบัน	3.66	.84	ผ่านเกณฑ์
19. มีการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมสรุปผลและจัดทำรายงานเสนอต่อ สสส.และหน่วยงานต้นสังกัด	3.66	.86	ผ่านเกณฑ์
20. บุคลากรในโรงเรียนมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจหรือความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น	3.54	.83	ไม่ผ่านเกณฑ์
21. บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.78	.78	ผ่านเกณฑ์
22. บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันวางแผนกำหนดกรอบการประเมินผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง	3.82	.76	ผ่านเกณฑ์
23. ผู้รับผิดชอบโครงการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างดำเนินการตามแผน	3.74	.77	ผ่านเกณฑ์
24. ศึกษาความก้าวหน้าของการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	3.62	.79	ไม่ผ่านเกณฑ์
25. โรงเรียนได้ขยายผลโดยการสร้างเครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ	3.70	.92	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
26. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	4.07	.71	ผ่านเกณฑ์
27. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่องชมเชยแก่บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนแสนสุข	4.05	.75	ผ่านเกณฑ์
รวม	3.75	.85	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 8 การประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ส่วนใหญ่รายการผ่านเกณฑ์ ยกเว้นรายการการจัดประชุมเพื่อให้บุคลากรเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความต้องการของโรงเรียนในการสมัครเป็นโรงเรียนแสนสุข รายการการกำหนดกิจกรรมในโครงการได้สอดคล้องกับภารกิจที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ รายการการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุขในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน รายการการร่วมกับชุมชนในการพัฒนาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข รายการการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ หรือความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น และรายการศึกษาความก้าวหน้าของการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ไม่ผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานตามนโยบายการสร้างเสริมสุขภาวะและสิ่งแวดล้อม สถานศึกษาจัดการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรม บุคลากรในโรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดกรอบแนวคิด วางแผนงานและเข้าร่วมกิจกรรมแสนสุข มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงได้ขยายผลโดยการสร้างเครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุข รวมถึงได้ขยายผลโดยการสร้างเครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารได้ให้การยกย่องชมเชย ช่วยเหลือ และความสะดวกต่อผู้รับผิดชอบโครงการในการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข

ตาราง 9 การประเมินด้านกระบวนการ ในการดำเนินงานของโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัด
สงขลา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำนวน 117 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับ โครงการ โรงเรียนแสนสุข	3.76	.97	ผ่านเกณฑ์
2. มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา	3.94	.93	ผ่านเกณฑ์
3. มีการจัดกิจกรรมในโครงการ โรงเรียนแสนสุขอย่างเป็นระบบบุคลากรในโรงเรียนต้อนรับและให้ความสำคัญต่อบุคคลที่มาร่วมกิจกรรมโครงการ	3.94	.93	ผ่านเกณฑ์
4. มีการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงการสร้างเสริมศักยภาพของนักเรียนให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ	3.89	.93	ผ่านเกณฑ์
5. มีการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงการสร้างเสริมศักยภาพของนักเรียนให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ	4.29	.77	ผ่านเกณฑ์
6. มีการรายงานความก้าวหน้าทางวิชาการ(ข่าวสารต่าง ๆ) ให้ผู้ปกครองทราบนอกเหนือจากการรายงานผลการเรียนของนักเรียน	4.15	.94	ผ่านเกณฑ์
7. การจัดให้มีหนังสือสื่อสารและการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน	4.04	.95	ผ่านเกณฑ์
8. การชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงวัตถุประสงค์ของการมีสุขภาพต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	4.17	.85	ผ่านเกณฑ์
9. การแนะนำและเผยแพร่ผลงานนักเรียนที่ดีเด่นในโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ	4.15	.89	ผ่านเกณฑ์
10. มีการให้บริการความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่ชุมชน	3.95	.92	ผ่านเกณฑ์
11. มีการจัดบริเวณโรงเรียนสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเหมาะสมกับการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน	4.01	.98	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
12. การจัดให้ครู นักเรียน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข	4.17	.87	ผ่านเกณฑ์
13. การจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขให้นักเรียนได้ลงมือศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง	4.01	.88	ผ่านเกณฑ์
14. การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข	3.94	.98	ผ่านเกณฑ์
15. การยอมรับข้อเสนอแนะของชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติ	3.94	.93	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.03	.92	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 9 การประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ผู้ปกครองมีความเห็นว่าสถานศึกษามีกระบวนการในการจัดการดำเนินงานในโครงการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมให้กับผู้ปกครอง

ตาราง 10 การประเมินด้านกระบวนการ ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 117 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. กิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุขตรงกับความต้องการของนักเรียน	4.39	.77	ผ่านเกณฑ์
2. กิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน	4.36	.63	ผ่านเกณฑ์
3. มีการจัดการสอนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพในเนื้อหาวิชาที่เรียน	4.13	.70	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
4. ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมโครงการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.51	.71	ผ่านเกณฑ์
5. มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.48	.66	ผ่านเกณฑ์
6. มีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.22	.87	ผ่านเกณฑ์
7. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.32	.86	ผ่านเกณฑ์
8. เปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง	4.30	.83	ผ่านเกณฑ์
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนและการประเมินผลของนักเรียน	4.24	.72	ผ่านเกณฑ์
10. เทคนิควิธีการสอนของครูมีความเหมาะสมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.43	.66	ผ่านเกณฑ์
11. มีการสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมการจัดการเรียนการสอน	4.38	.74	ผ่านเกณฑ์
12. มีการจัดอุปกรณ์เสริมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและนอกห้องเรียน	4.59	.61	ผ่านเกณฑ์
13. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความร่มรื่น สะอาด สวยงาม และปลอดภัย	4.65	.63	ผ่านเกณฑ์
14. การจัดโรงอาหารที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ	4.32	.78	ผ่านเกณฑ์
15. การจัดให้มีห้องน้ำ-ห้องส้วมที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ	4.00	.86	ผ่านเกณฑ์
16. การรักษาความสะอาดในโรงเรียน	4.52	.71	ผ่านเกณฑ์
17. มีการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุข	4.52	.67	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.38	.74	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 10 การประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือ นักเรียนมีความเห็นว่าส่วนใหญ่โรงเรียนสามารถดำเนินการในส่วนของการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุข ทั้งนี้ได้รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้ออำนวย

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

4.1 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 285 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดคือมีค่าเท่ากับ 3.75 (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) จึงจะผ่านเกณฑ์ รายละเอียดดังตาราง 11 - 13

ตาราง 11 การประเมินด้านผลผลิต ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนแสนสุขเผยแพร่ผลงาน	3.74	.62	ไม่ผ่านเกณฑ์
2. มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนแสนสุขอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	3.52	.85	ไม่ผ่านเกณฑ์
3. มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบัน	3.74	.52	ไม่ผ่านเกณฑ์
4. มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด	3.74	.68	ไม่ผ่านเกณฑ์
5. มีกิจกรรมพัฒนาสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน	3.82	.71	ผ่านเกณฑ์
6. มีกิจกรรมพัฒนาสุขภาพให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.07	.68	ผ่านเกณฑ์
7. การได้ทำความรู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.98	.73	ผ่านเกณฑ์
8. นักเรียนได้แสดงออกในกิจกรรมและสถานการณ์จริง	3.96	.72	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
9. นักเรียนฝึกคิดและฝึกทำด้วยตนเอง	3.90	.80	ผ่านเกณฑ์
10. การสังเกตส่วนตัว และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน ระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.74	.65	ไม่ผ่านเกณฑ์
11. การใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาและ ค้นพบความรู้	3.72	.77	ไม่ผ่านเกณฑ์
12. การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.09	.53	ผ่านเกณฑ์
13. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ	4.27	.49	ผ่านเกณฑ์
14. บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญของ การมีส่วนร่วม	3.92	.59	ผ่านเกณฑ์
15. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการ สร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ	3.62	.79	ไม่ผ่านเกณฑ์
16. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.82	.76	ผ่านเกณฑ์
17. นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจจากกิจกรรมในโครงการ	3.60	.72	ไม่ผ่านเกณฑ์
18. การเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงโดย ร่วมมือกับชุมชน	3.47	.78	ไม่ผ่านเกณฑ์
19. นักเรียนมีระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถี วัฒนธรรมไทย	3.41	.69	ไม่ผ่านเกณฑ์
20. การสังเกตและประเมินพัฒนาการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.50	.73	ไม่ผ่านเกณฑ์
21. ครูผู้สอนมีการเอาใจใส่และแสดงความเมตตาต่อศิษย์ อย่างทั่วถึง	4.00	.66	ผ่านเกณฑ์
22. มีการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนการดำเนินการ	3.64	.84	ไม่ผ่านเกณฑ์
23. มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรในท้องถิ่น	3.37	.91	ไม่ผ่านเกณฑ์
24. มีผลการบันทึกการประเมินผลโครงการ โรงเรียน แสนสุขทุกครั้ง	3.74	.68	ไม่ผ่านเกณฑ์

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
25. มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการประเมิน	3.50	.90	ไม่ผ่านเกณฑ์
26. มีการนำผลการประเมินไปปรับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.49	.83	ไม่ผ่านเกณฑ์
รวม	3.75	.73	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 11 การประเมินด้านผลผลิต ของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ส่วนใหญ่รายการผ่านเกณฑ์ ยกเว้นรายการการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการได้เผยแพร่การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และต่อเนื่อง รายการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด รวมถึงสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบัน รายการการใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาและค้นพบความรู้ รายการนักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจากกิจกรรมในโครงการ รายการการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงโดยร่วมมือกับชุมชน รายการการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนการดำเนินการ รายการเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรในท้องถิ่น รายการผลการบันทึกการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุขทุกครั้งและการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อผู้บริหาร ไม่ผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำด้วยตนเองครูได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงมีการเอาใจใส่และแสดงความเมตตาต่อศิษย์

ตาราง 12 การประเมินด้านผลผลิต ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด
สงขลา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำนวน 117 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุข	3.88	.97	ผ่านเกณฑ์
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน	3.86	.90	ผ่านเกณฑ์
3. ท่านมีเจตคติที่ดีต่อ โรงเรียน	4.14	.89	ผ่านเกณฑ์
4. ท่านมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด และฝึกทำด้วยตนเอง	4.23	.79	ผ่านเกณฑ์
5. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดและพัฒนา การศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาพ	3.98	.83	ผ่านเกณฑ์
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการสร้าง เสริมสุขภาพ	4.08	.85	ผ่านเกณฑ์
7. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้านการ สร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน	3.94	.90	ผ่านเกณฑ์
8. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน	3.95	.95	ผ่านเกณฑ์
9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัด การเรียนรู้ด้านสุขภาพของผู้เรียน	3.93	.80	ผ่านเกณฑ์
10. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ของนักเรียน	4.19	.74	ผ่านเกณฑ์
11. ท่านให้การสนับสนุนในการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน	4.22	.88	ผ่านเกณฑ์
12. ท่านมีการสังเกตจุดเด่นและปรับปรุงจุดด้อยของนักเรียน	4.12	.72	ผ่านเกณฑ์
13. การปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมอันงาม	4.32	.68	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.07	.85	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 12 การประเมินด้านผลผลิต ของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่าโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ผู้ปกครองมีความเห็นว่าโรงเรียนได้จัดโครงการโรงเรียนแสนสุขแล้วส่งผลให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการรวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสร้างเสริมสุขภาพนักเรียน

ตาราง 13 การประเมินด้านผลผลิต ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด
สงขลา ตามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 117 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากโรงเรียนเมื่อมีปัญหาสุขภาพ	4.30	.78	ผ่านเกณฑ์
2. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน	4.41	.82	ผ่านเกณฑ์
3. นักเรียนได้รับอาหารเสริมต่าง ๆ นม น้ำถั่วเหลือง อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง	4.18	.94	ผ่านเกณฑ์
4. โรงเรียนได้จัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับนักเรียน	4.66	.62	ผ่านเกณฑ์
5. นักเรียนได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการกินอาหารที่มีอันตรายจากครูหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	4.30	.85	ผ่านเกณฑ์
6. นักเรียนได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากครู	4.34	.72	ผ่านเกณฑ์
7. นักเรียนได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการจัดการกับความเครียด เช่น การฝึกสมาธิ การออกกำลังกายจากครู	4.06	.96	ผ่านเกณฑ์
8. นักเรียนทราบถึงโทษของการรับประทานอาหารที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย	4.34	.92	ผ่านเกณฑ์
9. นักเรียนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขเสมอ	3.99	.75	ผ่านเกณฑ์
10. นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพ	4.28	.71	ผ่านเกณฑ์
11. นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้	4.28	.79	ผ่านเกณฑ์
12. นักเรียนมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปของโรงเรียน	4.48	.72	ผ่านเกณฑ์
13. มีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการออกกำลังกายภายในโรงเรียน	4.44	.72	ผ่านเกณฑ์
14. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาวะมากขึ้นจากโครงการโรงเรียนแสนสุขที่จัดขึ้น	4.45	.67	ผ่านเกณฑ์

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
15. ผู้ปกครองเข้าใจและให้การสนับสนุนในการสร้างเสริมสุขภาพ	4.48	.74	ผ่านเกณฑ์
16. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการร่วมทำกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุข	4.56	.64	ผ่านเกณฑ์
17. การจัดให้มีกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับนักเรียน	4.70	.60	ผ่านเกณฑ์
18. มีการส่งเสริมการสร้างลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหารที่ไม่อันตราย	4.58	.58	ผ่านเกณฑ์
19. มีการจัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจภายในโรงเรียน	4.48	.67	ผ่านเกณฑ์
20. จัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขได้ตรงกับความต้องการของนักเรียน	4.60	.64	ผ่านเกณฑ์
รวม	4.40	.76	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 13 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือนักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนและครูได้จัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขได้สอดคล้องการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ เข้าใจและปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาพ

5. ผลการประเมินด้านผลกระทบในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

ผลการประเมินด้านผลกระทบ ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ในจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และผู้ปกครอง จำนวน 168 คน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดคือมีค่าเท่ากับ 3.40 (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) จึงจะผ่านเกณฑ์ รายละเอียดดังตาราง 14 - 15

ตาราง 14 การประเมินด้านผลกระทบ ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด
สงขลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 51 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นเมื่อมีได้รับการ สร้างเสริมสุขภาพ	3.41	.60	ผ่านเกณฑ์
2. เมื่อมีนักเรียนสุขภาพะจึงส่งผลให้มีพัฒนาการด้านการ เรียนรู้ที่หลากหลาย	3.72	.49	ผ่านเกณฑ์
3. นักเรียนสามารถเลือกตัดสินใจ/แก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อ พัฒนาสุขภาพะของตนเอง	3.76	.55	ผ่านเกณฑ์
4. มีทักษะในการจัดการกับปัญหาด้านการเรียนรู้ในชีวิต ประจำวัน	3.78	.57	ผ่านเกณฑ์
5. นักเรียนนำความรู้จากโครงการ ไปขยายผลกับบุคคลใน ครอบครัว	3.68	.61	ผ่านเกณฑ์
6. นักเรียนค้นพบความสามารถของตนเองในแง่มุมที่ หลากหลายจากบทเรียน	3.60	.75	ผ่านเกณฑ์
7. กิจกรรมโครงการส่งผลให้ผู้เรียนเกิดอิสระทางความคิด ในการ เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงใน การพัฒนาสุขภาพะ	3.76	.68	ผ่านเกณฑ์
8. เกิดโครงการใหม่อันสืบเนื่องจากโครงการโรงเรียนแสนสุข	3.66	.76	ผ่านเกณฑ์
9. เป็นต้นแบบให้กับโครงการในเชิงของการสร้างเสริมสุขภาพะ	3.58	.75	ผ่านเกณฑ์
รวม	3.67	.65	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 14 การประเมินด้านผลกระทบ ของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความ
คิดเห็นของครูผู้สอน พบว่าโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทุก
รายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือครูผู้สอนมีความเห็นว่าการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขที่เน้น
การสร้างเสริมสุขภาพะ ส่งผลกระทบบัให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

ตาราง 15 การประเมินด้านผลกระทบ ในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัด
สงขลา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำนวน 117 คน

ข้อความ	ความคิดเห็น		ผลการประเมิน
	\bar{x}	S.D.	
1. มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมกรับประทานอาหารของนักเรียน	4.11	.99	ผ่านเกณฑ์
2. นักเรียนมีพฤติกรรมกรเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์	3.86	.85	ผ่านเกณฑ์
3. นักเรียนเลือก/ตัดสินใจในการจัดการกับการรับประทาน อาหารเพื่อสุขภาพ	3.94	.95	ผ่านเกณฑ์
4. นักเรียนตระหนักถึงการรับประทานอาหารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ	3.92	.92	ผ่านเกณฑ์
5. นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากโครงการ โรงเรียนแสนสุขไป ประยุกต์ใช้กับการสร้างเสริมสุขภาพของตนเองและ บุคคลในครอบครัว	4.03	.80	ผ่านเกณฑ์
6. นักเรียนแนะนำบุคคลอื่นให้ตระหนักถึงการมีสุขภาพที่ดี	3.82	.92	ผ่านเกณฑ์
7. นักเรียนบอกคนอื่นให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการ รับประทานอาหาร	3.68	.95	ผ่านเกณฑ์
8. นักเรียนรู้จักดูแลความสะอาดของตนเองในการรับประทานอาหาร	4.09	.75	ผ่านเกณฑ์
9. พัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพใจอยู่เสมอ	4.09	.71	ผ่านเกณฑ์
10. นักเรียนมีความภูมิใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม โครงการ โรงเรียนแสนสุข	4.09	.77	ผ่านเกณฑ์
รวม	3.97	.87	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 15 การประเมินด้านผลกระทบ ของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่าโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ผู้ปกครองมีความเห็นว่านักเรียนได้รับผลกระทบที่ดีต่อพฤติกรรมกรรับประทานอาหาร รวมถึงการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพใจจากการโครงการโรงเรียนแสนสุข

6. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ โรงเรียนแสนสุขตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุขตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ดังนี้

6.1.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการ โรงเรียนแสนสุขเป็นวัตถุประสงค์ที่เปิดกว้างในการดำเนินการ และมีความชัดเจนโดยเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสื่อให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถปรับกิจกรรมให้เข้าบริบทของโรงเรียนได้

6.1.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุขส่งผลนักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด ด้านใดบ้าง พบว่า โครงการโรงเรียนแสนสุขส่งผลได้มากต่อด้านการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่เกิดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านการปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงประโยชน์ของอาหาร เข้าใจต่อการเลือกบริโภค ด้านการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายส่งผลให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้น เกิดความอยากรู้ รวมถึงการดูแลสุขภาพนักเรียนมีความตระหนักในการเลือกรับประทานอาหารและการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง ด้านการวิเคราะห์คำโฆษณา สินค้าชวนเชื่อ ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นการมีทักษะชีวิต ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีสุขภาพดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการ โรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง มีความจำเป็นอย่างไร พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการโรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จ มีปัจจัยในส่วนทีมงานหลักของโรงเรียนคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ปัจจัยของความตระหนักและเห็นความสำคัญของโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัจจัยของการดำเนินกิจกรรม เช่น การประชุม การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปและประเมินผล ปัญหา อุปสรรค แนวทางปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งของการปฏิบัติงาน ปัจจัยของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน ปัจจัยทุกด้านดังกล่าวของการดำเนินงานในโครงการส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการโรงเรียนแสนสุข

6.1.4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนแสนสุขมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแสนสุขคือ ปัญหาด้านวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ โรงเรียนขาดวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ต้องมีการจ้างบุคลากรภายนอกมาช่วยในการจัดกิจกรรมของโครงการ ทำให้

ต้องเสียงบประมาณในส่วนของการจ้างจำนวนมาก ปัญหาด้านสื่อ / อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม เรื่องอาหารมีประโยชน์ เป็นสื่อที่ใช้ทดสอบอาหาร ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ได้ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเต็มที่เท่าที่ควร รวมถึงปัญหาในด้านของข้อจำกัดเรื่องของการเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากเวลาของโรงเรียนส่วนใหญ่คือการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

6.1.5 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับประโยชน์ของสถานศึกษาที่ได้จากการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า สถานศึกษาได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุขคือ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับหลักสูตรได้ง่ายขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนทั้งในด้านกำลังความคิดและงบประมาณ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ เช่นการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การฟังการคิด วิเคราะห์คำโฆษณาชวนเชื่อ การดูแลตนเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ทั้งนี้ นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

6.1.6 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเพียงพอ / เหมาะสมหรือไม่อย่างไร พบว่า งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุข มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพียง 1 ปี ของการจัดกิจกรรมเท่านั้น ไม่สามารถบริหารงบประมาณได้เต็มตามศักยภาพของงาน ซึ่งในบางช่วงของเวลาดำเนินงานขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องอาศัยงบประมาณวัสดุและอุปกรณ์ในโรงเรียนมาใช้ซึ่งมีอยู่จำกัด ส่งผลต่อการดำเนินการที่ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นหากมีงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์สนับสนุนที่เต็มที่และต่อเนื่อง จะส่งผลให้การดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.7 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุขในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุข โดยมีการประเมินผล 3 ระยะ คือ ประเมินผลระยะก่อนดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลของความเป็นไปได้ของโครงการและวัตถุประสงค์โครงการ ระยะที่ 2 คือ ประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลของปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อนำมาปรับปรุงและเสนอแนะในการดำเนินการต่อ ระยะที่ 3 คือ ประเมินผลหลังการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการสรุปผลโครงการ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข เสนอแนะ และพัฒนา รวมถึงเพื่อแนวทางในการดำเนินต่อเนื่องกับเครือข่าย

6.1.8 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ โรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจของผู้บริหาร เป็นอย่างไร และบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร พบว่าโรงเรียนแสนสุขในความเข้าใจของผู้บริหาร เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีสุขภาพะทั้งร่างกายและจิตใจที่ดี โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน วิธีการสอนที่หลากหลาย กิจกรรมในการสนับสนุน

ความรู้ ความเข้าใจ การให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รวมถึงความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ในส่วนของบุคลากรในโรงเรียน หากเป็นบุคลากรที่เป็นคณะทำงานก็จะมีรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เนื่องจากผ่านการอบรมก่อนการดำเนินโครงการ ส่วนบุคลากรที่ทำงานร่วมกับคณะทำงานนั้นบางส่วนยังไม่ชัดเจนในเรื่องของวัตถุประสงค์โครงการ ขอบเขต กรอบแนวคิดของโครงการเท่าที่ควร

6.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุขตามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

6.2.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการ โรงเรียนแสนสุข พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโครงการ เข้าร่วมในส่วนของกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เช่นกิจกรรมแสนสุข ละครเวทีขมนมเจ้าปัญหา โดยบางกิจกรรมโรงเรียนได้กำหนดให้กรรมการสถานศึกษาเป็นผู้นำกิจกรรม และเข้าร่วมในส่วนของงบประมาณซึ่งเมื่อมีการจัดกิจกรรมแสนสุขโดยการบริจาคงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จให้มากที่สุด

6.2.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมโครงการแสนสุขในระดับมาก ทำให้ชุมชนได้รับรู้ว่าโรงเรียนมีกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข รวมถึงเชิญให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนแล้วนั้น นักเรียนยังเป็นสื่อกลางต่อการสื่อสารความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับบ้านได้เป็นอย่างดี

6.2.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมนิทาน กิจกรรมละครเวที กิจกรรมตลาดแสนสุข รวมถึงการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง รวมถึงการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

6.2.4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ โรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจเป็นอย่างไรและควรมีการขยายผลต่อหรือไม่ พบว่า โรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจคือ โครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้โรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันสร้างเสริมสุขภาพให้นักเรียนมีสุขภาพะ พัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเกี่ยวกับปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนแสนสุข ผู้วิจัยศึกษาปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครอง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) รายละเอียดดังนี้

7.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังนี้

7.1.1. การวางแผนงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ครูผู้สอนต้องร่วมกันเป็นคณะทำงานในการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขไม่เท่ากัน ทำให้ขาดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวางแผนการดำเนินงาน โดยครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารและแกนนำคณะทำงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ควรมีการจัดประชุมวางแผนให้ครูแกนนำถ่ายทอดความรู้ ขอบเขตงาน เพื่อความเข้าใจตรงกันในการดำเนินงานต่อไป

7.1.2. การจัดโครงสร้างของโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ครูผู้สอนที่ต้องร่วมในคณะทำงานเพื่อให้ได้ประสิทธิผลนั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างของโครงการ ทำให้การจัดโครงสร้างของโครงการไม่ครอบคลุมปัญหาและสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนอย่างแท้จริง โดยครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ครูที่ร่วมในคณะทำงานได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างของโครงการเพื่อให้ได้เนื้อหาครอบคลุมและส่งผลดีต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง

7.1.3. การบริหารจัดการโครงการ ปัญหาที่พบคือ ขาดการวางแผนและการกระจายงานอย่างเป็นระบบ สืบเนื่องมาจากผู้ที่เข้าใจเนื้อหาของโครงการโรงเรียนแสนสุขอย่างแท้จริง มีเพียงแกนนำของโครงการเท่านั้น ขาดการถ่ายทอดให้คณะทำงานได้เข้าใจ การแบ่งงานไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ ส่งผลต่อการบริหารเวลาในการดำเนินงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงการจัดการด้านงบประมาณไม่ชัดเจน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับโครงการ รวมถึงผู้ที่เป็นแกนนำซึ่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการแล้วควรจัดประชุมอบรมให้กับคณะทำงานให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อการทำงานมีระบบ

7.1.4. การดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ระยะเวลาที่หน่วยงานสนับสนุนได้กำหนดไว้ให้ดำเนินกิจกรรมกับเวลาของการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น การจัดงานแสดงนิทรรศการของโครงการ การเข้าร่วมอบรมของนักเรียน จะตรงกับช่วงเวลาของกิจกรรมหลาย ๆ อย่างในแต่ละภาคเรียนที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้เช่นกัน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนเวลาตามความเหมาะสม ทั้งนี้ปัญหา

ที่พบอีกประเด็นคือ ความร่วมมือของผู้ปกครองในการร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข ส่งผลให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนบางกลุ่มไม่ดีเท่าที่ควร ได้ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรมีฝ่ายประสานงานด้านสัมพันธ์ชุมชนให้เหนียวแน่นเพื่อให้มีการร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวในการร่วมกิจกรรม

7.1.5. การประเมินผล ติดตามผลโครงการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโดยตรง ทำให้การประเมินไม่ครอบคลุมและไม่เป็นระบบ ครูผู้สอนได้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีวิทยากรมาอบรมให้กับครูในเรื่องของการประเมินผลโครงการโดยเฉพาะ หรือเมื่อมีวาระการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการประเมินผล ควรจัดส่งบุคลากรให้เข้าร่วมอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับประเมินผลทุกครั้ง

7.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ดังนี้

7.2.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขและการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ชุมชนจึงให้ความร่วมมือกับโรงเรียนค่อนข้างน้อย มีผลทำให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมมีอุปสรรคไม่เป็นตามแผนงานที่วางไว้ ทั้งยังส่งผลต่อผู้ปกครองเกี่ยวกับความเข้าใจในการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนในขณะที่อยู่ที่บ้าน ได้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดเวลาให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนของแต่ละท้องถิ่น โดยการประชุมปรึกษาหารือกับกรรมการสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนชุมชน และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับชุมชนได้รับทราบ

7.2.2 ผู้ปกครอง / ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผล ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการประเมินผล ได้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีค่านิ่งถึงพื้นฐานการศึกษาของผู้ปกครอง/ชุมชน ควรให้มีการอธิบายคำชี้แจงในเอกสารที่ส่งถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ปกครอง/ชุมชนมีความเข้าใจตรงกัน

7.2.3 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาที่พบคือ สภาพแวดล้อมรวมถึงสถานที่ อาคาร บางส่วนของโรงเรียนไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม เช่น ห้องประชุม สถานที่จัดกิจกรรมแสนสุข ทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการไม่สะดวก โดยผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพแวดล้อม สถานที่ที่สามารถรองรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้เป็นมาตรฐาน เพราะหากเมื่อมีกิจกรรมอื่นใดก็จะมี ความเหมาะสมและสะดวก สามารถรองรับผู้เข้าร่วมได้ รวมถึงการจัดให้มีที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจบริเวณใต้ต้นไม้ เพื่อให้นักเรียนได้พักผ่อนและเหมาะกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยการประเมิน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ในจังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินซีบีพี (CIPP model) พร้อมทั้งประเมินผลกระทบ (impact) สรุปได้ดังนี้

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้มีความมุ่งหมาย เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา มีประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านสถานะแวดล้อม ประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สภาพแวดล้อม และขอบเขตของโครงการโรงเรียนแสนสุข
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ประเมินเกี่ยวกับความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์
3. ด้านกระบวนการ ประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ปัญหา และอุปสรรค
4. ด้านผลผลิต ประเมินเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข
5. ด้านผลกระทบ ประเมินเกี่ยวกับผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 8 คน ครูจำนวน 100 คน นักเรียนจำนวน 2,311 คน ผู้ปกครองจำนวน 2,311 คนและกรรมการสถานศึกษาจำนวน 48 คน ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ทั้งหมด 4 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน ครูจำนวน

51 คน นักเรียนจำนวน 117 คน ผู้ปกครองจำนวน 117 คน และกรรมการสถานศึกษาจำนวน 24 คน
ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา รวมทั้งหมดจำนวน 313 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ในจังหวัดสงขลา ใช้เครื่องมือในการประเมิน

2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ด้านสภาวะแวดล้อมและด้านกระบวนการดำเนินงานของ
โครงการโรงเรียนแสนสุข สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ตอบ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการโรงเรียน
แสนสุข สำหรับกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ตอบ

2. แบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้นของ
โครงการ กระบวนการของโครงการ ผลผลิตของโครงการ ผลกระทบของโครงการ สำหรับครูเป็น
ผู้ตอบ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ ผลผลิตของโครงการ
ผลกระทบของโครงการ สำหรับผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ ผลผลิตของโครงการ
สำหรับนักเรียนเป็นผู้ตอบ

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์แบบประเมิน ใช้เกณฑ์เฉลี่ยที่ได้มาจากการเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
แต่ละช่วงเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ด้านสภาวะแวดล้อม	ใช้เกณฑ์ตัดสินที่ระดับ 3.60 ขึ้นไป
ด้านปัจจัยเบื้องต้น	ใช้เกณฑ์ตัดสินที่ระดับ 3.15 ขึ้นไป
ด้านกระบวนการของโครงการ	ใช้เกณฑ์ตัดสินที่ระดับ 3.65 ขึ้นไป
ด้านผลผลิตของโครงการ	ใช้เกณฑ์ตัดสินที่ระดับ 3.75 ขึ้นไป
ด้านผลกระทบของโครงการ	ใช้เกณฑ์ตัดสินที่ระดับ 3.40 ขึ้นไป

สรุปผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ สรุปผลได้ดังนี้

การประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการโรงเรียนแสนสุข ผลการประเมิน พบว่า ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ (เกณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.6) การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ ทั้งในด้านวัตถุประสงค์โครงการ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความสอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานของโรงเรียนและหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ปกครอง มีการยอมรับที่จะเข้าร่วมโครงการ ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนยังน้อยก็ตาม จุดบกพร่องดังกล่าวมิได้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของโครงการแต่อย่างใด นั่นคือวัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติได้จริง

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ สรุปผลได้ดังนี้

การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ (เกณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์ คือ ผู้ประเมินมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี เอกสาร/คู่มือที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มีความเพียงพอ บุคลากรในโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการ งบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานสนับสนุนมีเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รายการดังกล่าวผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินโครงการเป็นอย่างดี งบประมาณมีความเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์มีความเพียงพอสำหรับดำเนินการในกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ

การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ (เกณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65) พบว่า ในด้านกระบวนการ ครูมีความเห็นว่าทั้งในส่วนของสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญมีการจัดการที่เป็นระบบ และสอดคล้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุข โดยสถานศึกษามีนโยบายของการส่งเสริม สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกพัฒนาสุขภาพของนักเรียน มีการศึกษาความก้าวหน้าวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานสนับสนุนและหน่วยงานต้นสังกัด อำนวยความสะดวก

สะดวกในการจัดกิจกรรม ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่องชมเชยและการให้กำลังใจในการทำงาน ในส่วนของผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ในส่วนของนักเรียนเห็นว่ามีการบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการสอนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพโดยอาศัยกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนและการประเมินผล รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน แม้ว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังน้อย จุดบกพร่องดังกล่าวมิได้ทำให้เกิดผลกระทบต่อการกระบวนการดำเนินการดำเนินโครงการแต่อย่างใด

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ

การประเมินด้านผลผลิตของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ (เกณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75) ในส่วนของการความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า การจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขมีกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน รวมถึงด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกิจกรรมพัฒนาสุขภาพสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมและร่วมเสริมสร้างสุขภาพให้กับนักเรียน นักเรียนได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องของสุขภาพเช่น การรับประทาน อาหาร การดื่มนม การออกกำลังกาย นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาพะมากขึ้นจากโครงการโรงเรียนแสนสุข

5. การประเมินด้านผลกระทบของโครงการ

การประเมินด้านผลกระทบของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ (เกณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40) พบว่า ในด้านผลกระทบ ครูผู้สอนเห็นว่าดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพนั้น ส่งผลกระทบบัให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น เกิดทักษะชีวิตสามารถเลือกตัดสินใจ มีทักษะในการจัดการกับปัญหา นำความรู้ที่ได้จากโครงการไปขยายผลกับบุคคลในครอบครัว ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารรวมถึงการพัฒนาสุขภาพกายและใจของนักเรียน ทั้งนี้โครงการโรงเรียนแสนสุขยังเป็นต้นแบบให้กับโครงการในเชิงของการสร้างเสริมสุขภาพะ และส่งผลกระทบให้เกิดโครงการใหม่อันสืบเนื่องมาจากโครงการโรงเรียนแสนสุข

6. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุขของผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุขของผู้บริหาร

6.1.1 ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนแสนสุขเป็นวัตถุประสงค์ที่เปิดกว้างในการดำเนินการ และมีความชัดเจนโดยเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสื่อให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถปรับกิจกรรมให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนได้

6.1.2 โรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจของผู้บริหาร เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรงและจิตใจที่ดี โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน วิธีการสอนที่หลากหลาย กิจกรรมในการสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ การให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รวมถึงความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ในส่วนของบุคลากรในโรงเรียน หากเป็นบุคลากรที่เป็นคณะทำงานก็จะมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เนื่องจากผ่านการอบรมก่อนการดำเนินโครงการ ส่วนบุคลากรที่ทำงานร่วมกับคณะทำงานนั้นบางส่วนยังไม่ชัดเจนในเรื่องของวัตถุประสงค์โครงการ ขอบเขต กรอบแนวคิดของโครงการเท่าที่ควร

6.1.3 การจัดโครงการ โรงเรียนแสนสุขส่งผลนักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด ด้านใดบ้าง พบว่า โครงการโรงเรียนแสนสุขส่งผลได้มากต่อด้านการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่เกิดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านการปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงประโยชน์ของอาหาร เข้าใจต่อการเลือกบริโภค ด้านการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายส่งผลให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้น เกิดความอยากรู้ ด้านการดูแลสุขภาพนักเรียนมีความตระหนักในการเลือกรับประทานอาหารและการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง ด้านการวิเคราะห์คำโฆษณา สินค้าชวนเชื่อ ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นการมีทักษะชีวิต ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีสุขภาพดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1.4 ปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการโรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จมีอะไร บ้าง มีความจำเป็นอย่างไร พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการโรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จ มีปัจจัยในส่วนทีมงานหลักของโรงเรียนคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ปัจจัยของความตระหนักและเห็นความสำคัญของโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัจจัยของการดำเนินกิจกรรม เช่น การประชุม การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปและประเมินผล ปัญหา

อุปสรรค แนวทางปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งของการปฏิบัติงาน ปัจจัยของงบประมาณสนับสนุน จากหน่วยงานสนับสนุน ปัจจัยทุกด้านดังกล่าวของการดำเนินงานในโครงการส่งผลต่อความสำเร็จ ของโครงการโรงเรียนแสนสุข

6.1.4 ปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแสนสุขมีอะไรบ้างและเป็น อย่างไร พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแสนสุขคือ ปัญหาด้านวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ โรงเรียนขาดวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ต้องมีการจ้างบุคลากร ภายนอกมาช่วยในการจัดกิจกรรมของโครงการ ทำให้ต้องเสียงบประมาณในส่วนของการจ้างเป็น จำนวนมาก ปัญหาด้านสื่อ/อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเรื่องอาหารมีประโยชน์ เป็นสื่อที่ใช้ทดสอบ อาหาร ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ได้ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเต็มที่เท่าที่ควร รวมถึงปัญหาในด้าน ของข้อจำกัดเรื่องของเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากเวลาของโรงเรียนส่วนใหญ่คือการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร ทั้งนี้ในส่วนของงบประมาณ

6.1.5 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเพียงพอ / เหมาะสม หรือไม่อย่างไร พบว่า งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุข มีงบประมาณที่ เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพียง 1 ปี ของการจัดกิจกรรมเท่านั้น ไม่สามารถ บริหารงบประมาณได้เต็มตามศักยภาพของงาน ซึ่งในบางช่วงของเวลาดำเนินงานขาดการสนับสนุน งบประมาณอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องอาศัยงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ในโรงเรียนมาใช้ซึ่งมีอยู่ จำกัด ส่งผลต่อการดำเนินการที่ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นหากมีงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์สนับสนุนที่ เต็มที่และต่อเนื่อง จะส่งผลให้การดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

6.1.6 กระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุขในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุข โดยมีการประเมินผล 3 ระยะ คือ ประเมินผลระยะก่อนดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลของความเป็นไปได้ของโครงการและ วัตถุประสงค์โครงการ ระยะที่ 2 คือ ประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลของปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อนำมาปรับปรุงและเสนอแนะในการดำเนินการต่อ ระยะที่ 3 คือ ประเมินผลหลังการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการสรุปผลโครงการ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข เสนอแนะ และพัฒนา รวมถึงเพื่อแนวทางในการดำเนินต่อเนื่องกับเครือข่าย

6.1.7 ประโยชน์ของสถานศึกษาที่ได้จากการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียน แสนสุข พบว่า สถานศึกษาได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุขคือ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับหลักสูตรได้ง่ายขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนทั้งในด้านกำลังความคิดและงบประมาณ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสร้าง เสริมสุขภาพ เช่นการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การฟังการคิด วิเคราะห์คำโฆษณาชวน

เชื่อ การดูแลตนเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ทั้งนี้ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

6.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขของ กรรมการสถานศึกษา

6.2.1 กิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมนิทาน กิจกรรมละครเวทีกิจกรรมตลาดแสนสุข รวมถึงการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง รวมถึงการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

6.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโครงการ เข้าร่วมในส่วนของกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เช่นกิจกรรมแสนสุข ละครเวทีขมเจ้าปัญหา โดยบางกิจกรรมโรงเรียนได้กำหนดให้กรมสถานศึกษาเป็นผู้นำกิจกรรม และเข้าร่วมในส่วนของงบประมาณซึ่งเมื่อมีการจัดกิจกรรมแสนสุขโดยการบริจาคงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จให้มากที่สุด

6.2.3 การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมโครงการแสนสุขในระดับมากทำให้ชุมชนได้รับรู้ว่าโรงเรียนมีกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข รวมถึงเชิญให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนแล้วนั้น นักเรียนยังเป็นสื่อกลางต่อการสื่อสารความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับบ้านได้เป็นอย่างดีดังนั้น “โรงเรียนแสนสุข” ในความเข้าใจของชุมชน คือ โครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้โรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกันสร้างเสริมสุขภาพให้นักเรียนมีความสุข พัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข

7.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของครูผู้สอน ดังนี้

7.1.1 โครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่าการวางแผนงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ครูผู้สอนต้องร่วมกันเป็นคณะทำงานในการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขปัญหาที่พบคือครู ผู้สอนส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขไม่เท่ากัน ทำให้ขาดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวางแผนการดำเนินงาน

โดยครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารและแกนนำคณะทำงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ควรมีการจัดประชุมวางแผนให้ครูแกนนำถ่ายทอดความรู้ ขอบเขตงาน เพื่อความเข้าใจตรงกันในการดำเนินงานต่อไป

7.1.2 การจัดโครงสร้างของโครงการโรงเรียนแสนสุขปัญหาและอุปสรรคที่ พบคือ ครูผู้สอนที่ต้องร่วมในคณะทำงานเพื่อให้ได้ประสิทธิผลนั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างของโครงการ ทำให้การจัดโครงสร้างของโครงการไม่ครอบคลุมปัญหาและสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนอย่างแท้จริง โดยครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ครูที่ร่วมในคณะทำงานได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างของโครงการเพื่อให้ได้เนื้อหาครอบคลุมและส่งผลดีต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง

7.1.3 การบริหารจัดการโครงการปัญหาที่พบคือ ขาดการวางแผนและการกระจายงานอย่างเป็นระบบ สืบเนื่องมาจากผู้ที่เข้าใจเนื้อหาของโครงการโรงเรียนแสนสุขอย่างแท้จริง มีเพียงแกนนำของโครงการเท่านั้น ขาดการถ่ายทอดให้คณะทำงานได้เข้าใจ การแบ่งงานไม่ชัดเจน และไม่เป็นระบบ ส่งผลต่อการบริหารเวลาในการดำเนินงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงการจัดการด้านงบประมาณไม่ชัดเจน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับโครงการ รวมถึงผู้ที่เป็นแกนนำซึ่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการแล้วควรจัดประชุมอบรมให้กับคณะทำงานให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อการทำงานมีระบบ

7.1.4 การดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ระยะเวลาที่หน่วยงานสนับสนุนได้กำหนดไว้ให้ดำเนินกิจกรรมกับเวลาของการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น การจัดงานแสดงนิทรรศการของโครงการ การเข้าร่วมอบรมของนักเรียน จะตรงกับช่วงเวลาของกิจกรรมหลาย ๆ อย่างในแต่ละภาคเรียนที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้เช่นกัน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนเวลาตามความเหมาะสม

7.1.5 ความร่วมมือของผู้ปกครองในการร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข ส่งผลให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนบางกลุ่มไม่ดีเท่าที่ควร ได้ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรมีฝ่ายประสานงานด้านสัมพันธ์ชุมชนให้เหนียวแน่นเพื่อให้มีการร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวในการร่วมกิจกรรม

7.1.6 การประเมินผล ติดตามผลโครงการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโดยตรง ทำให้การประเมินไม่ครอบคลุมและไม่เป็นระบบ ครูผู้สอนได้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีวิทยากรมาอบรมให้กับครูในเรื่องของการประเมินผลโครงการโดยเฉพาะ หรือเมื่อมีวาระการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการประเมินผล ควรจัดส่งบุคลากรให้เข้าร่วมอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับประเมินผลทุกครั้ง

7.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง ดังนี้

7.2.1 การมีส่วนร่วมของในการจัดกิจกรรมโครงการ โรงเรียนแสนสุขและการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ชุมชนจึงให้ความร่วมมือกับโรงเรียนค่อนข้างน้อย มีผลทำให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมมีอุปสรรคไม่เป็นตามแผนงานที่วางไว้ ทั้งยังส่งผลต่อผู้ปกครองเกี่ยวกับความเข้าใจในการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนในขณะที่อยู่ที่บ้าน ได้ขอเสนอแนะว่า ควรจัดเวลาให้เหมาะกับสภาพชุมชนของแต่ละท้องถิ่น โดยการประชุมปรึกษาหารือกับกรรมการสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนชุมชน และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับชุมชนได้รับทราบ

7.2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชนในการประเมินคุณภาพของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผล ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการประเมินผล ได้ขอเสนอแนะว่า ควรมีค่านิ่งถึงพื้นฐานการศึกษาของผู้ปกครอง/ชุมชน ควรมีการอธิบายคำชี้แจงในเอกสารที่ส่งถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ปกครอง/ชุมชนมีความเข้าใจตรงกัน

7.2.3 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาที่พบคือ สภาพแวดล้อมรวมถึงสถานที่ อาคาร บางส่วนของโรงเรียนไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม เช่น ห้องประชุม สถานที่จัดกิจกรรมแสนสุข ทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการไม่สะดวก โดยผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานที่ที่สามารถรองรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้เป็นมาตรฐาน

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการ โรงเรียนแสนสุข ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ โรงเรียนแสนสุขตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อแยกพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการผ่านเกณฑ์ทุกรายการ กล่าวคือ โครงการนี้เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความสอดคล้องกับ นโยบายการดำเนินงานของโรงเรียน และหลักสูตรสถานศึกษารวมถึงความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน บุคลากร

ในสถานศึกษาและผู้ปกครองมีการยอมรับที่จะเข้าร่วมโครงการ ถึงแม้ว่า บางรายการ คือการมีส่วนร่วมของชุมชนยังน้อยก็ตาม จุดบกพร่องดังกล่าวมิได้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงาน ของโครงการ แต่อย่างใด นั่นคือ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับสมน อมรวิวัฒน์ (2545 : 28) กล่าวว่า อุปสรรคในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่าอุปสรรคที่มีความสำคัญอุปสรรคหนึ่ง คือ ความร่วมมือของชุมชน ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ(เกษม วัฒนชัย. 2545 : 17-18) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนของเขตการศึกษา 11 พบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนน้อย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา มีน้อยมากกรมการสถานศึกษาไม่มาร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถปฏิบัติได้จริงแล้ว ปัจจัยเบื้องต้นยังเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ประเมินโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์ คือ ผู้ประเมินมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี เอกสาร/คู่มือที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีความเพียงพอบุคลากรในโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการ งบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานสนับสนุนมีเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รายการดังกล่าวผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินโครงการเป็นอย่างดี งบประมาณมีความเหมาะสม วัตถุประสงค์มีความเพียงพอสำหรับดำเนินการในกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีแผนงานการดำเนินงานอย่างชัดเจน ซึ่งมีการแบ่งระยะการทำงานเป็นรูปปฏิทินการทำงานที่ชัดเจนการดำเนินโครงการ จึงทำให้การประเมินในประเด็นดังกล่าวตามความคิดเห็นของผู้ประเมินผ่านเกณฑ์ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สามารถส่งผลให้โครงการประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และสามารถที่จะดำเนินโครงการต่อไปอีกได้

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า การประเมินด้านกระบวนการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนผ่านเกณฑ์ ซึ่งครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้บริหารและครูมีกระบวนการดำเนินงานเป็นระบบโดยมีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความ

ต้องการและกิจกรรมในโครงการ โรงเรียนแสนสุข การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกันกับโครงการ และกิจกรรมการเรียนการสอน มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมถึงได้ขยายผลสร้างเครือข่าย โรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารยังให้การช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติ กิจกรรมและให้การยกย่องชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจต่อบุคลากรในการทำงาน ถึงแม้ว่าในบางรายการ ของด้านกระบวนการในความคิดเห็นของครูผู้สอนไม่ผ่านเกณฑ์ คือ ขาดการส่งเสริมให้เกิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ขาดการจัดประชุมเกี่ยวกับความต้องการของ โรงเรียนในการสมัครเป็นโรงเรียนแสนสุข รวมถึงความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายในยังไม่เพียงพอก็ตาม จุดบกพร่องดังกล่าวก็มิได้ทำให้เกิดผลกระทบต่อการจัด กิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขแต่อย่างใด ในส่วนของผู้ปกครองมีความคิดเห็น ว่าโรงเรียนมีกระบวนการจัดการดำเนินโครงการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน สร้างความเข้าใจและการส่วน ร่วมให้กับผู้ปกครองเป็นอย่างมาก รวมถึงเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงการสร้างเสริมสุขภาพของ นักเรียนให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจแล้วบุคลากรในโรงเรียนยังให้การต้อนรับและให้ ความสำคัญต่อบุคคลที่มาร่วมกันกิจกรรมโครงการเป็นอย่างดี ทั้งนี้ผู้ปกครองยังได้รับหนังสือสื่อสารและ การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน รวมถึงการยอมรับข้อเสนอแนะ ของชุมชนเพื่อการปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไข ซึ่งในส่วนของนักเรียนเห็นว่าโรงเรียนสามารถดำเนินการใน ส่วนของการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขและความ ต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริงด้วยเทคนิคการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียน การสอนที่หลากหลาย รวมถึงมีการสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้โรงเรียนได้จัด สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้เหมาะสมและเอื้ออำนวยเป็นอย่างมาก นั่นคือ ในด้าน กระบวนการของโครงการโรงเรียนแสนสุข โรงเรียนได้มีกระบวนการจัดการดำเนินโครงการอย่าง เป็นระบบ รวมถึงมีการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองเป็นอย่างมาก นั้นแสดงให้เห็น ว่านักเรียนจะถึงพร้อมในคุณสมบัติดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้นั้นต้องอาศัย กระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลดังกล่าว การดำเนินงานจำเป็นต้องเป็นไป ตามกลยุทธ์การมีส่วนร่วม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะชีวิต การเรียนรู้ แบบบูรณาการ การสร้างเครือข่าย ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประกันคุณภาพ กิจกรรมเสริมพลังต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ใหม่ของ โรงเรียน ซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการดำเนินโครงการจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง วิธีการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ในส่วนของความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมไม่ผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ส่วนใหญ่ทุกรายการไม่ผ่านเกณฑ์ ยกเว้นรายการกิจกรรมพัฒนาสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน รายการกิจกรรมพัฒนาสุขภาพให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน รายการการได้ทำความรู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล รายการนักเรียนได้แสดงออกในกิจกรรมและสถานการณ์จริง รายการนักเรียนฝึกคิดและฝึกทำด้วยตนเอง รายการการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รายการนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ รายการบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม รายการการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายการครูผู้สอนมีการเอาใจใส่และแสดงความเมตตาต่อศิษย์อย่างทั่วถึง ผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนยังไม่หลากหลาย และสอดคล้องกับปัญหา ขาดการร่วมมือจากชุมชนและการประเมินผลมีในระดับน้อย ในส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครอง เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือ ผู้ปกครองมีความเห็นว่าโรงเรียนได้จัดโครงการโรงเรียนแสนสุขแล้วส่งผลให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการรวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสร้างเสริมสุขภาพนักเรียน ตามความคิดเห็นของนักเรียน พิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการผ่านเกณฑ์ นั่นคือนักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนและครูได้จัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขได้สอดคล้องการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ เข้าใจและปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาพ รวมนักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาวะมากขึ้นจากโครงการโรงเรียนแสนสุข แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข มีผลให้ นักเรียนมีการพัฒนาสุขภาพของตนเองในบริบทของโรงเรียน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตที่มีความสุขด้วยการถึงพร้อมของทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นของการมีวินัย ชีวิตขั้นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณภาพและพัฒนาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 2) นอกจากข้อมูลด้านผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข ผลกระทบยังเป็นข้อมูลสำคัญยิ่งอีกประเด็นหนึ่งที่สามารถนำมาปรับปรุงพัฒนาโครงการให้ได้รับประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ผลการประเมินด้านผลกระทบของโครงการโรงเรียนแสนสุข ตามความคิดเห็นของผู้ประเมินโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์ คือ ครูผู้สอนมีความเห็นว่า การดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขมีจุดเน้นคือการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ส่ง

ผลกระทบให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีการพัฒนาด้านการเรียนรู้ที่หลากหลาย ค้นพบความสามารถของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีอิสระทางความคิด เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริง สามารถเลือกตัดสินใจปัญหาเพื่อพัฒนาสุขภาพของตนเอง สามารถจัดการกับปัญหาด้านการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งสามารถขยายการสร้างเสริมสุขภาพให้กับบุคคลใกล้ชิดได้ ทั้งนี้การดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขยังเป็นต้นแบบให้กับโครงการในเชิงของการสร้างเสริมสุขภาพ และเป็นแนวทางให้เกิดโครงการใหม่อันสืบเนื่องมาจากโครงการโรงเรียนแสนสุข ในส่วนของ ผู้ปกครองมีความรู้สึกพึงพอใจในการรับประทานอาหารของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้านรวมถึง พฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อสุขภาพที่ดีของตนเอง สามารถแนะนำบุคคลอื่นให้มีความตระหนักต่อการมีสุขภาพะ ดังที่กล่าวมาส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุข นั่นคือ ครูผู้สอนและผู้ปกครอง มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขมิได้ส่งผลดีในแง่ของวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงอย่างเดียว แต่ยังส่งผลกระทบที่ดีทั้งต่อนักเรียนและกิจกรรมอื่น ๆ อันสืบเนื่องมาจากโครงการโรงเรียนแสนสุข แสดงให้เห็นว่าโครงการโรงเรียนแสนสุขที่มุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพในโรงเรียนและทำให้นักเรียนมีสุขภาพะ นักเรียนไม่คุณภาพชีวิตที่ดีและมีวิถีชีวิตที่มีความสุข รวมถึงสิ่งที่โครงการไม่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ คือความพึงพอใจต่อโรงเรียนของชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและโครงการใหม่อันสืบเนื่องมาจากผลการดำเนินโครงการ

6. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขของผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขของผู้บริหาร มีดังนี้

6.1.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ขอโครงการ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนแสนสุขเป็นวัตถุประสงค์ที่เปิดกว้างในการดำเนินการ และมีความชัดเจนโดยเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสื่อให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถปรับกิจกรรมให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน

6.1.2 โรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนแสนสุข ในความเข้าใจของผู้บริหาร เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีสุขภาพะ ทั้งร่างกายและจิตใจที่ดี โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน วิธีการสอนที่หลากหลาย

กิจกรรมในการสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ การให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รวมถึงความร่วมมือจาก ผู้ปกครองและชุมชน ในส่วนของบุคลากรในโรงเรียน หากเป็นบุคลากรที่เป็นคณะทำงานก็จะมี ความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เนื่องจากผ่านการอบรมก่อนการดำเนินโครงการ ส่วนบุคลากรที่ ทำงานร่วมกับคณะทำงานนั้นบางส่วนยังไม่ชัดเจนในเรื่องของวัตถุประสงค์โครงการ ขอบเขต กรอบแนวคิดของโครงการเท่าที่ควร

6.1.3 การจัดโครงการโรงเรียนแสนสุขส่งผลนักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น เพียงใด ด้านใดบ้าง พบว่า โครงการโรงเรียนแสนสุขส่งผลได้มากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่เกิดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงประโยชน์ของอาหาร เข้าใจต่อการเลือกบริโภค ด้านการจัดการ เรียนการสอนที่หลากหลายส่งผลให้นักเรียนเกิดการกระตือรือร้น เกิดความอยากรู้ ด้านการดูแล สุขภาพนักเรียนมีความตระหนักในการเลือกรับประทานอาหารและการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง ด้านการวิเคราะห์คำโฆษณา สินค้าชวนเชื่อ ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นการมีทักษะชีวิต ส่งผลให้ นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีสุขภาพดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1.4 ปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการโรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จ พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการโรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จ มีปัจจัยในส่วนทีมงานหลักของ โรงเรียนคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ปัจจัยของความตระหนักและเห็น ความสำคัญของโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัจจัยของการดำเนินกิจกรรม เช่น การประชุม การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปและประเมินผล ปัญหา อุปสรรค แนวทางปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้ง ของการปฏิบัติงาน ปัจจัยของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน ปัจจัยทุกด้านดังกล่าว ของการดำเนินงานในโครงการส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการโรงเรียนแสนสุข

6.1.5 ปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า ปัญหาด้าน วิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ โรงเรียนขาดวิทยากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ต้องมีการจ้าง บุคลากรภายนอกมาช่วยในการจัดกิจกรรมของโครงการ ทำให้ต้องเสียงบประมาณในส่วนของการจ้าง จำนวนมาก ปัญหาด้านสื่อ / อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเรื่องอาหารมีประโยชน์ เป็นสื่อที่ใช้ทดสอบ อาหาร ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ได้ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเต็มที่เท่าที่ควร รวมถึงปัญหาในด้าน ของข้อจำกัดเรื่องของเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากเวลาของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือการจัดการ เรียนการสอนตามหลักสูตร

6.1.6 งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเพียงพอ / เหมาะสมหรือไม่อย่างไร พบว่า งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุข มี งบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมเพียง 1 ปี ของการจัดกิจกรรมเท่านั้น ไม่

สามารถบริหารงบประมาณได้เต็มตามศักยภาพของงาน ซึ่งในบางช่วงของเวลาดำเนินงานขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องอาศัยงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ในโรงเรียนมาใช้ ซึ่งมีอยู่จำกัด ส่งผลต่อการดำเนินการที่ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นหากมีงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์สนับสนุนที่เต็มทีและต่อเนื่อง จะส่งผลให้การดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของ

6.1.7 กระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุขในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีกระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุข โดยมีการประเมินผล 3 ระยะ คือ ประเมินผลระยะก่อนดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลของความเป็นไปได้ของโครงการและวัตถุประสงค์โครงการ ระยะที่ 2 คือ ประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อได้ข้อมูลของปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อนำมาปรับปรุงและเสนอแนะในการดำเนินการต่อ ระยะที่ 3 คือ ประเมินผลหลังการดำเนินงาน เพื่อได้ข้อมูลในการสรุปผลโครงการ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข เสนอแนะ และพัฒนา รวมถึงเพื่อแนวทางในการดำเนินต่อเนื่องกับเครือข่าย

6.1.7 ประโยชน์ของสถานศึกษาที่ได้จากการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า สถานศึกษาได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุขคือ ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับหลักสูตรได้ง่ายขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนทั้งในด้านกำลังความคิดและงบประมาณ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ เช่นการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การฟังกการคิด วิเคราะห์คำโฆษณาชวนเชื่อ การดูแลตนเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ทั้งนี้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

6.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขของกรรมการสถานศึกษา มีดังนี้

6.2.1 กิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเหมาะสม เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมนิทาน กิจกรรมละครเวที กิจกรรมตลาดแสนสุข รวมถึงการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเอง รวมถึงการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งนี้ในส่วนของความร่วมมือในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโครงการ เข้าร่วมในส่วนของกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เช่นกิจกรรมแสนสุข ละคร

เวทีขณมเจ้าปัญหา โดยบางกิจกรรมโรงเรียนได้กำหนดให้กรมสถานศึกษาเป็นผู้นำกิจกรรม และเข้าร่วมในส่วนของงบประมาณซึ่งเมื่อมีการจัดกิจกรรมแสนสุขโดยการบริจาคนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จให้มากที่สุด

6.2.3 การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่า โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมโครงการแสนสุขในระดับมาก ทำให้ชุมชนได้รับรู้ว่าโรงเรียนมีกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข รวมถึงเชิญให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนแล้วนั้น นักเรียนยังเป็นสื่อกลางต่อการสื่อสารความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับบ้านได้เป็นอย่างดีดังนั้น “โรงเรียนแสนสุข” ในความเข้าใจของชุมชน คือ โครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้โรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันสร้างเสริมสุขภาพให้นักเรียนมีสุขภาพะ พัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข

7.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของครูผู้สอน ดังนี้

7.1.1 โครงการโรงเรียนแสนสุข พบว่าการวางแผนงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ครูผู้สอนต้องร่วมกันเป็นคณะทำงานในการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขปัญหาที่พบคือครูผู้สอนส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุขไม่เท่ากัน ทำให้ขาดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวางแผนการดำเนินงาน โดยครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารและแกนนำคณะทำงานของโครงการโรงเรียนแสนสุข ควรมีการจัดประชุมวางแผนให้ครูแกนนำถ่ายทอดความรู้ ขอบเขตงาน เพื่อความเข้าใจตรงกันในการดำเนินงานต่อไป

7.1.2 การจัดโครงสร้างของโครงการโรงเรียนแสนสุขปัญหาและอุปสรรคที่ พบคือครูผู้สอนที่ต้องร่วมในคณะทำงานเพื่อให้ได้ประสิทธิผลนั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างของโครงการ ทำให้การจัดโครงสร้างของโครงการไม่ครอบคลุมปัญหาและสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนอย่างแท้จริง โดยครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ครูที่ร่วมในคณะทำงานได้มีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างของโครงการเพื่อให้ได้เนื้อหาครอบคลุมและส่งผลดีต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง

7.1.3 การบริหารจัดการโครงการปัญหาที่พบคือ ขาดการวางแผนและการกระจายงานอย่างเป็นระบบ สืบเนื่องมาจากผู้ที่เข้าใจเนื้อหาของโครงการโรงเรียนแสนสุขอย่างแท้จริง มีเพียงแกนนำของโครงการเท่านั้น ขาดการถ่ายทอดให้คณะทำงานได้เข้าใจ การแบ่งงานไม่ชัดเจน

และไม่เป็นระบบ ส่งผลต่อการบริหารเวลาในการดำเนินงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงการจัด การด้านงบประมาณไม่ชัดเจน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสนใจ และให้ความสำคัญกับโครงการ รวมถึงผู้ที่เป็นแกนนำซึ่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการ แล้วควรจัดประชุมอบรมให้กับคณะทำงานให้ได้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อการทำงานมีระบบ

7.1.4 การดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ระยะเวลาที่หน่วยงานสนับสนุนได้กำหนดไว้ให้ดำเนินกิจกรรมกับเวลาของการดำเนินงาน ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น การจัดงานแสดงนิทรรศการของโครงการ การเข้าร่วมอบรม ของนักเรียน จะตรงกับช่วงเวลาของกิจกรรมหลาย ๆ อย่างในแต่ละภาคเรียนที่หน่วยงานต้น สังกัดกำหนดไว้เช่นกัน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนเวลาตามความ เหมาะสม

7.1.5 ความร่วมมือของผู้ปกครองในการร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียน แสนสุข ส่งผลให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนบางกลุ่มไม่ดีเท่าที่ควร ได้ข้อเสนอ เน้นว่าโรงเรียนควรมีฝ่ายประสานงานด้านสัมพันธ์ชุมชนให้เหนียวแน่นเพื่อให้มีการร่วมมือ เป็นหนึ่งเดียวในการร่วมกิจกรรม

7.1.6 การประเมินผล ติดตามผลโครงการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโดยตรง ทำให้การประเมินไม่ ครอบคลุมและไม่เป็นระบบ ครูผู้สอนได้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีวิทยากรมาอบรมให้กับ ครูในเรื่องของการประเมินผลโครงการโดยเฉพาะ หรือเมื่อมีวาระการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับ การประเมินผล ควรจัดส่งบุคลากรให้เข้าร่วมอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับประเมินผลทุกครั้ง

7.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของ ผู้ปกครอง ดังนี้

7.2.1 การมีส่วนร่วมของในการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขและ การสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ชุมชนจึงให้ความร่วมมือกับโรงเรียนค่อนข้างน้อย มีผล ทำให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมมีอุปสรรคไม่เป็นตามแผนงานที่วางไว้ ทั้งยังส่งผลต่อผู้ ปกครองเกี่ยวกับความเข้าใจในการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนในขณะที่อยู่ที่บ้าน ได้ข้อ เสนอแนะว่า ควรจัดเวลาให้เหมาะกับสภาพชุมชนของแต่ละท้องถิ่น โดยการประชุมปรึกษาหารือกับกรรมการสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนชุมชน และควรมีการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับชุมชนได้รับทราบ

7.2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชนในการประเมินคุณภาพของผู้เรียน ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผล ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการประเมินผล ได้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีค่านิ่งถึงพื้นฐานการศึกษาของผู้ปกครอง/ชุมชน ควรให้มีการอธิบายคำชี้แจงในเอกสารที่ส่งถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมิน ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ปกครอง/ชุมชนมีความเข้าใจตรงกัน

7.2.3 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุข ปัญหาที่พบคือ สภาพแวดล้อมรวมถึงสถานที่ อาคาร บางส่วนของโรงเรียนไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม เช่น ห้องประชุม สถานที่จัดกิจกรรมแสนสุข ทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการไม่สะดวก โดยผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพแวดล้อม สถานที่ที่สามารถรองรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้เป็นมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการโรงเรียนแสนสุข ทำให้ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ หน่วยงานสนับสนุนและสถานศึกษาควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการดำเนินงาน โครงการให้กับผู้เข้าร่วมทำงานกับคณะทำงานให้มากขึ้น
2. เนื่องจากผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่ามีจุดด้อยในรายการการประเมินผลการดำเนินโครงการทำให้ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ สถานศึกษาจึงควรหามาตรการในการจัดบุคลากรฝึกอบรมด้านการประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสำรวจต้องการของผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้ทราบความต้องการของผู้ที่สนใจอย่างถูกต้อง และตรงประเด็นอย่างแท้จริง
2. ควรมีการประเมินติดตามผลของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้ทราบเกี่ยวกับการนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง และบุคคลใกล้เคียงได้อย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาเครื่องมือวัดต่างๆ ที่มาตรฐาน เพื่อใช้ในการประเมินโครงการที่มีคุณภาพ

4. ควรนำแบบประเมินอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบของซีพีพี (CIPP model) ในการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข เพื่อให้ครอบคลุมได้ทุกประเด็น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลม ส่งวัฒนา. การประเมินผลโครงการ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2531.
- เจ็มทอง สิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร. (An Analysis of Educations Quality Assurance System of Private Vocastional School Bangkok Metropolis), วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อป้องกันสารเสพติด เล่ม 1 การดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : เจ.เอ็น.ที., 2540.
- _____. โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, 2543 ก.
- _____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พรินทวานกราฟฟิค จำกัด, 2542.
- จินตนา สัจจารัตน์. ผลการฝึกทักษะชีวิตให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2540.
- ชนาธิป พรกุล. “คลี่พระราชบัญญัติฯ...จัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” วารสารวิชาการ. 4(9) : 2-7 ; มกราคม-มิถุนายน 2544.
- _____. “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” วารสารวิชาการ. กรุงเทพฯ , 2543.
- ธงชัย สันติวงศ์. การจัดองค์การและการบริหาร. ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- ธีรวุฒิ คำรักษ์. การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูอาจารย์ในการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา. ปรินญานินพนธ์. กศ.ม.สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541.
- ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง. 30 รูปแบบการจัดการกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินติ้ง, 2543.
- เชียร ภูัญญ์ญ้อยิ่ง. “บทบาทของครูยุค IMF,” 1(4) : 18-21 ; เมษายน 2541.

- นวนันทน กิจทวี. ประสิทธิผลโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล,2541.
- นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ พี เอ็น การพิมพ์, 2538.
- เนติ เฉลยวาเรศ. การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2541.
- ประกอบ ประพันธ์วิทยา. ทักษะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์.สถาบันราชภัฏพระนคร, 2542.
- ประทุม รอดประเสริฐ. การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เนติกุลการพิมพ์,2535.
- ประเวศ วะสี. บนเส้นทางใหม่ การส่งเสริมสุขภาพ : อกวิวัฒน์ชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2541.
- _____. สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ , 2543.
- ประสงค์ วรรณพงษ์. การประเมินโครงการเยาวชนด้านยาเสพติดและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา,2542.
- ประเสริฐ ดันสกุล. “ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพเยาวชน,” ใน รายงานการประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางการนำยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตมาใช้ในการป้องกันยาเสพติด. หน้า 11-12. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด, 2538.
- พัชรวิชญ์ วิเศษ. การประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,2536.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์,2543.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. “การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีสอนสตอรี่ไลน์” ใน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนววิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนทเม้นท์, 2544.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. เอกสารสรุปการบรรยาย. เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา. โรงแรมแกรนด์วิว อำเภอเบตง จังหวัดยะลา 23-25 ธันวาคม 2539.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชน” วารสารพัฒนาชุมชน. 27(2) : 24 ; กุมภาพันธ์ 2531.

- ไพศาล หวังพานิช. “หลักและวิธีประเมินโครงการ.” วารสารวัดผลการศึกษา. 11(33) : มกราคม-เมษายน 2533.
- กานูวัฒน์ ภัคดีวงศ์“แนวคิดในการดำเนินการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด,” วารสารวิชาการ. 2(4) : 34-42 ; เมษายน 2542.
- ยุทธนา สุกไกร. ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว
สังกัดกรมสามัญ จังหวัดสงขลา. ปริญญาโท. กศ.ม.สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ,2542.
- เขชาติ วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542.
- รัตนะ บัวสนธ์. การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พรีน,2540.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : พริก
หวานกราฟฟิค , 2545.
- _____. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช,2543.
- _____. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2542.
- วัน เดชพิชัย. คู่มือการวิจัยและการประเมินโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. ปัตตานี
: โรงพิมพ์มนตรีบริการ,2535.
- วิชาการ , กรม , ศึกษาธิการ , กระทรวง. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- _____. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวทางสู่การปฏิบัติ : เอกสารชุดปฏิรูป
การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศึกษาภาพโรงเรียน โดยปัจจัยองค์กรร่วมและปัจจัยสนับสนุน.
กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.
- _____. คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- _____. คู่มือปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา. “รูปแบบของการบริหารงานแนะ
แนว” กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.
- วีระชัย เสมากักดี. การวิเคราะห์รายงาน : เอกสารการสอน. สงขลา:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
,2533.ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2544.

สงบ ลักษณ์. “แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา” วารสารข้าราชการครู 18(6) : 2 ; สิงหาคม
-กันยายน 2541

ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เดอะมาสเตอร์ กรุ๊ปแมเนจเม้นท์, 2544.

สมคิด พรหมชัย. เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.

สมชาย วรกิจเกษมกุล. “การประกันคุณภาพการศึกษา : ISO 9000.” วารสารวัดผลการศึกษา.
21 (63) : 1-7 ; มกราคม-เมษายน 2543.

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. การประเมินโครงการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ. ม.ป.ท., 2531.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. การบริหารกิจกรรมนักเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

สมศักดิ์ ภู่วิภาคารวรรณ. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่ :
โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2544

สมศักดิ์ สิทธิเวชชัย. มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2542.

_____. เอกสารการประชุมรองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขต
การศึกษา และผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด, 2539.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

_____. วิธีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. “แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเตรียมรับการประกันคุณภาพการศึกษา.”
วารสารวิชาการ. 4(10) : 34-42 ; ตุลาคม 2544.

ลำราญ มีแจ้ง. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ , 2540.

ลำลี รักสุทธิ. ทางก้าวสู่คู่มืออาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2530.

สุมนา ระบอบ. กิจกรรมร่วมหลักสูตร. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏพระนคร, 2540.

สุภาพจิต , กรม. คู่มือสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาสุภาพจิต กรมสุภาพจิต, 2543.

สุขม มูลเมือง. เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก,
2530.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 19 วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2545.

องอาจ นัยพัฒน์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ : แนวคิดและวิธีการ,” วารสารวัดผลการศึกษา. 22(64) : 27-31 ; พฤษภาคม-สิงหาคม 2543.

อิสระ เสียงเพราะดี. คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชนพร , ม.ป.ป.

Frederick, R W. The Third Curriculum. New York : Appleton Century Croffs, 1959.

Good, C V. Dictionary of Education. 3 rd ed. NewYork ; McGraw-Hill Book Company , 1973.

Popham, W. J. Educational Evaluation. Englewood cliffs : Prentice – Hall, 1975

World Health Organization. Life Skills Education in School. Geneva : WHO, 1993.

Stufflebeam , D. L. “ Education Evaluation and Decision – Making.” in Educational Evaluation : Theory and Practice. California : Wadsworth Publishing Company , 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และกำหนดเกณฑ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและกำหนดเกณฑ์
การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข

ดร.เพ็ญจันทร์ เกียรติกรสุข	โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
ดร.ภูวนาท แก้วมณีรัตน์	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
ดร.นพเก้า ณ พัทลุง	มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
นายมนตรี เด่นดวง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
นายสมนึก สุขวัฒนาภิรมณ์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
นายโกวิท เจริญรูป	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
นางสาวสุภาวดี ศรีรัตน์	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
นางกัลยา เอียดวาโย	โรงเรียนควนเนียงวิทยาคม อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา
นางศิริณา สะมะ	โรงเรียนชุมชนบ้านป่าดง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
นางนันทิตา ศรีจันทร์งาม	โรงเรียนชุมชนบ้านป่าดง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ข

เกณฑ์การตัดสินของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสิน

ในการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสอบถามในการประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านสถานะแวดล้อม (context : C) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (input : I) ด้านกระบวนการ (process : P) ด้านผลผลิต (product : P) และด้านผลกระทบ (impact : I) ท่านคิดว่าเกณฑ์ที่จะใช้ในการตัดสินควรอยู่ในระดับใด โดยให้ท่านระบุแต่ละด้าน จากเกณฑ์ที่กำหนดให้ต่อไปนี้ คือ

1. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 1.00
2. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 1.50
3. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 2.00
4. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 2.50
5. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 3.00
6. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 3.50
7. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 4.00
8. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขควรเป็น 4.50

**เกณฑ์การตัดสินแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ในจังหวัดสงขลา
ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ**

ผู้เชี่ยวชาญ	การประเมิน				
	ด้านสถานะ แวดล้อม	ด้านปัจจัย เบื้องต้น	ด้าน กระบวนการ	ด้าน ผลผลิต	ด้านผลกระทบ
1. ดร.พีญจันทร์ เกริญไกรสุข	3.50	3.50	4.00	4.00	4.00
2. ดร.ภูวนาท แก้วมณีรัตน์	4.00	2.00	3.50	4.00	2.00
3. ดร.นพเก้า ณ พัทลุง	2.00	2.00	3.00	4.50	2.00
4. นายมนตรี เค่นดวง	3.50	3.50	3.50	3.50	3.50
5. นายสมนึก สุขวัฒนาภิรมย์	3.50	3.50	4.00	4.00	4.00
6. นายโกวิท เจริญรูป	4.50	4.50	4.50	4.00	4.50
7. นางสาวสุภาวดี ตรีรัตน์	3.50	3.50	4.00	3.50	3.50
8. นางกัลยา เอียดวาโย	4.00	3.00	4.00	4.00	3.50
9. นางศิรินา สะมะ	4.00	3.00	3.00	3.00	3.50
10. นางนันทิตา ศรีจันทร์งาม	3.50	3.00	3.00	3.00	3.50
เฉลี่ย	3.60	3.15	3.65	3.75	3.40

ภาคผนวก ค

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข

ตาราง 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข ฉบับครูผู้สอน
ด้านด้านกระบวนการ

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญคนที่										IOC
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	+1	0	+1	0	+1	+1	+1	0	+1	+1	0.70
4	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	0	+1	0.80
5	+1	0	+1	0	+1	+1	0	+1	+1	+1	0.70
6	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	0.90
7	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0.90
10	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0.90
11	+1	0	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0.80
12	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	0.90
20	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0.90
21	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0.90
22	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0.90

ตาราง 23 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข
ฉบับผู้ปกครอง ด้านผลผลิต

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญคนที่										IOC
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	0	+1	+1	0.80
3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	0.90
4	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	0	0.80
5	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
13	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	0.80

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุข

แบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา
(สำหรับผู้ครู)

โรงเรียน.....เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต.....

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการ โรงเรียนแสนสุข ซึ่งข้อมูลที่ได้ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ไม่ใช่สำหรับการอื่น และไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ของท่าน

2. แบบสอบถามมี 6 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมของโครงการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ

ตอนที่ 6 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. ขอให้ตอบแบบสอบถามโดยเติมคำหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกตามความเป็นจริง

4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน และทุกข้อตามความคิดเห็นของท่าน

5. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สำหรับการ

ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ โรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

6. เกณฑ์การประเมิน พิจารณาดังนี้

1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย

3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง

4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก

5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่ง

นางสาวนุปลา คงสะอาด

นิสิตปริญญาโทสาขาการวัดผลการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ตอนที่ 2 - ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุข

ในจังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง..... ฯลฯ		✓			

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าคุณวัตถุประสงค์ของโครงการนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับมาก

ตอนที่ 1 การประเมินด้านสถานะแวดล้อม

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	วัตถุประสงค์โครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
2.	โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
3.	โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง					
4.	โครงการมีความสอดคล้องกับการนโยบายการดำเนินงานของโรงเรียน					
5.	โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพะ					
6.	กิจกรรมในโครงการสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้					
7.	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา					
8.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน					
9.	กิจกรรมในโครงการได้รับการยอมรับจากบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง					
10.	กิจกรรมโครงการได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง					
11.	บุคลากรในสถานศึกษามีความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการ					
12.	ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันในโครงการ					

ตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	บุคลากรในการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียน แสนสุขในหน่วยงานของท่านมีความเหมาะสมใน ด้านความรู้ความสามารถ					
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ และวิธีการดำเนิน โครงการ					
3.	บุคลากรในโรงเรียนที่รับผิดชอบในการดำเนิน โครงการมีจำนวนเพียงพอ					
4.	ผู้ดำเนินงานแต่ละระดับมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน เกี่ยวกับโครงการ					
5.	ผู้ดำเนินงานแต่ละระดับมีเจตคติที่ดีในการดำเนินงาน ของโครงการ					
6.	ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและวิธี ดำเนิน โครงการ					
7.	งบประมาณ งบประมาณในการดำเนินงานของโครงการมีความ เหมาะสม					
8.	ความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงาน โครงการ					
9.	วัสดุอุปกรณ์ เอกสารสนับสนุน โครงการโรงเรียนแสนสุขที่ได้รับ จากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีความเพียงพอ					
10.	วัสดุอุปกรณ์สำหรับดำเนินการในกิจกรรมโครงการ โรงเรียนแสนสุขมีความเพียงพอ					

ตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการ

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	หน่วยงานสนับสนุนมีการจัดประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำของโรงเรียน					
2.	หน่วยงานสนับสนุนได้ส่งเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ					
3.	สร้างความตระหนักและความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความต้องการของโรงเรียนในการสมัครเป็นโรงเรียนแสนสุข					
4.	มีการกำหนดภารกิจที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการในกิจกรรมของโครงการ					
5.	มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุขในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน					
6.	มีการสรุปผลการปฏิบัติงานตามนโยบายและให้การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาวะ					
7.	มีนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพของนักเรียน					
8.	ส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข					
9.	จัดส่งบุคลากรไปฝึกอบรม หรือทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง					
10.	อำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียนทำกิจกรรมของโครงการ					
11.	ปฏิบัติงานได้เหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน					
12.	สนับสนุนและจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข					
13.	มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข					
14.	มีข้อมูลสารสนเทศด้านการสร้างเสริมสุขภาวะในโรงเรียนจากองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง					
15.	มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านสร้างเสริมสุขภาวะ					
16.	ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุข					

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16.	บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุข (กำหนดบทบาทหน้าที่ และภารกิจต่าง ๆ)					
17.	บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการดำเนินโครงการ					
18.	ผู้รับผิดชอบโครงการมีจัดให้มีการประเมินผลโครงการ					
19.	ศึกษาความก้าวหน้า โดยเปรียบเทียบกับผลการสำรวจสภาพปัจจุบัน					
20.	วิเคราะห์ข้อมูล พร้อมสรุปผลและจัดทำรายงานเสนอต่อ สสส.และหน่วยงานต้นสังกัด					
21.	พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ หรือความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น					
22.	ร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
23.	ร่วมกันวางแผนกำหนดกรอบการประเมินผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง					
24.	บุคลากรได้ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้					
25.	ในระหว่างดำเนินการตามแผน มีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ					
26.	ศึกษาความก้าวหน้าของการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน					
27.	โรงเรียนได้ขยายผลโดยการสร้างเครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ					
28.	มีการจัดทำและนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย					
29.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่ครูผู้รับผิดชอบโครงการ					
30.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่องชมเชยแก่บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนแสนสุข					

ตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียน แสนสุขเผยแพร่ผลงาน					
2.	มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนแสนสุขอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง					
3.	มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ในสถานการณ์ปัจจุบัน					
4.	มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด					
5.	มีกิจกรรมพัฒนาสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ของผู้เรียน					
6.	มีกิจกรรมพัฒนาสุขภาพให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน					
7.	การทำความรู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล					
8.	การจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออก					
9.	การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิดและฝึกทำด้วยตนเอง					
10.	การกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนฝึกปรับปรุงตนเอง					
11.	การสังเกตส่วนตัว และปรับปรุงส่วนตัวของนักเรียนระหว่าง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
12.	การใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาและค้นพบความรู้					
13.	การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย					
14.	การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ					
15.	บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม					
16.	ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการส่งเสริม สุขภาพของนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ					
17.	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
18.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ					

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
19.	การเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงโดยร่วมมือกับชุมชน					
20.	การปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย					
21.	การสังเกตและประเมินพัฒนาการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง					
22.	การเอาใจใส่และแสดงความเมตตาต่อศิษย์อย่างทั่วถึง					
23.	มีการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนการดำเนินการ					
24.	มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรในท้องถิ่น					
25.	มีการบันทึกการประเมินผลโครงการ โรงเรียนแสนสุขทุกครั้ง					
26.	มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการประเมิน					
27.	มีการนำผลการประเมินไปปรับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 5 การประเมินด้านผลกระทบ

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ความคิดเห็นด้านผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากโครงการ ของ ผู้บริหารและครู ต่อนักเรียน ในเรื่องต่อไปนี้					
1.	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นเมื่อมีการสร้างเสริม สุขภาพ					
2.	เมื่อมีผู้เรียนสุขภาพะจึงทำให้มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่ หลากหลาย					
3.	สามารถเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสุขภาพะ ของตนเอง					
4.	มีทักษะในการจัดการกับปัญหาการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน					
5.	นำความรู้จากโครงการไปขยายผลกับบุคคลในครอบครัว					
6.	ค้นพบความสามารถของตนเองในแง่มุมที่หลากหลายจากบทเรียน					
7.	มีการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงในการพัฒนา สุขภาพะ					
8.	กิจกรรมโครงการส่งผลให้ผู้เรียนเกิดอิสระทางความคิด ในการ จัดการให้ตนเองมีสุขภาพะ					
9.	เกิดโครงการใหม่อันสืบเนื่องจากโครงการ โรงเรียนแสนสุข					
10.	เป็นต้นแบบให้กับโครงการในเชิงของการสร้างเสริมสุขภาพะ					

ตอนที่ 6 ปัญหา / อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

ในการดำเนินการตามโครงการ ท่านมีปัญหา อุปสรรคในด้านต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร
โปรดระบุ

ปัญหา/สาเหตุ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
2. การจัดโครงสร้างของโครงการ
3. การบริหารจัดการโครงการ
4. การดำเนินงานโครงการ
5. การประเมิน ติดตามผลโครงการ
6. อื่น ๆ (ระบุ)

แบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา
(สำหรับผู้ปกครอง)

โรงเรียน.....เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต.....

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนในส่วนของโครงการโรงเรียนแสนสุข ซึ่งข้อมูลที่ได้ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ไม่ใช่สำหรับการอื่น และไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

2. แบบสอบถามมี 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. ขอให้ตอบแบบสอบถามโดยเติมคำหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกตามความเป็นจริง

4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน และทุกข้อตามความคิดของท่าน

5. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

6. เกณฑ์การประเมิน พิจารณาดังนี้

- 1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย
- 3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก
- 5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่ง

นางสาวนุปผา คงสะอาด

นิสิตปริญญาโทสาขาการวัดผลการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ตอนที่ 2 - ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุข
ในจังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตามประเด็น
ต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นกับตรงข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน เรื่องการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน.....	✓				

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5
แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีโอกาสให้ชุมชนเข้า
มามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในระดับ
มากที่สุด

ตอนที่ 1 การประเมินด้านการดำเนินงานของโรงเรียน

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับโครงการ โรงเรียนแสนสุข					
2.	มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา					
3.	มีการจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขอย่างเป็นระบบ					
4.	การต้อนรับและให้ความสำคัญต่อบุคคลที่มาร่วมกิจกรรมโครงการ					
5.	การจัดกิจกรรมที่แสดงถึงการสร้างเสริมศักยภาพของนักเรียนให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ					
6.	การรายงานความก้าวหน้าทางวิชาการ(ข่าวสารต่าง ๆ)ให้ผู้ปกครองทราบนอกเหนือจากการรายงานผลการเรียนและผลการสอบของนักเรียน					
7.	การจัดให้มีหนังสือ ข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน					
8.	การชี้แจงเรื่องการจัดแผนการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองเข้าใจ					
9.	การชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการมีสุขภาพต่อการเรียนรู้ของนักเรียน					
10.	การแนะนำและเผยแพร่ผลงานนักเรียนที่ดีเด่นในโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ					
11.	การให้บริการความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่ชุมชน					
12.	การจัดบริเวณโรงเรียนสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เหมาะสมกับการสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียนและประชาชนในชุมชน					
13.	การจัดให้ครู-นักเรียน-ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ โรงเรียนแสนสุข					
14.	การจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขให้นักเรียนได้ลงมือศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง					
15.	การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนแสนสุข					
16.	การยอมรับข้อเสนอแนะของชุมชนและนำไปปฏิบัติ					

ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุข					
2.	มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน					
3.	มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน					
4.	การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด และฝึกทำด้วยตนเอง					
5.	มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดและพัฒนาศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาพ					
6.	มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ					
7.	มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน					
8.	มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน					
9.	มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพของผู้เรียน					
10.	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน					
11.	ให้การสนับสนุนในการสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน					
12.	การสังเกตส่วนเด่นและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน					
13.	การปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม					

ตอนที่ 3 การประเมินด้านผลกระทบของโครงการ

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ความคิดเห็นด้านผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากโครงการโรงเรียน แสนสุข ของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน ในเรื่องต่อไปนี้					
1.	มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของนักเรียน					
2.	มีพฤติกรรมเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์					
3.	เลือก/ตัดสินใจในการจัดการกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ					
4.	มีความตระหนักถึงการรับประทานอาหารเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ					
5.	นำความรู้ที่ได้จากโครงการโรงเรียนแสนสุขไปประยุกต์ใช้กับการ สร้างเสริมสุขภาพของตนเอง และบุคคลในครอบครัว					
6.	แนะนำบุคคลอื่นให้ตระหนักถึงการมีสุขภาพที่ดี					
7.	บอกคนอื่นให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการรับประทานอาหาร					
8.	รู้จักดูแลความสะอาดของตนเองในการรับประทานอาหาร					
9.	พัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพใจอยู่เสมอ					
10.	มีความภูมิใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุข					

ตอนที่ 4 ปัญหา / อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

ในการดำเนินการตามโครงการ ท่านมีปัญหา อุปสรรคในด้านต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร
โปรดระบุ

ปัญหา/สาเหตุ	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข
1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโครงการ โรงเรียนแสนสุขและการสร้างเสริมสุขภาพของ ผู้เรียน
2. ผู้ปกครอง / ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน คุณภาพของผู้เรียน
3. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียน การจัดกิจกรรมในโครงการ โรงเรียนแสนสุข
4. อื่น ๆ (ระบุ)

แบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา
(สำหรับนักเรียน)

โรงเรียน.....เขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต.....

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนในส่วนของโครงการโรงเรียนแสนสุข ซึ่งข้อมูลที่ได้ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ไม่ใช่สำหรับการอื่น และไม่ผลกระทบต่อตัวนักเรียน

2. แบบสอบถามมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการของโครงการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

3. ขอให้ตอบแบบสอบถามโดยเติมคำหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกตามความเป็นจริง

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน และทุกข้อตามความคิดของท่าน

4. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

6. เกณฑ์การประเมิน พิจารณาดังนี้

1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย

3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง

4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก

5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่ง

นางสาวบุปผา คงสะอาด

นิสิตปริญญาโทสาขาการวัดผลการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ตอนที่ 2 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนแสนสุข
ในจังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตาม
ประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
0	นักเรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ความรู้ด้วยตนเอง.....		✓			

อธิบาย ข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4
แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่านักเรียนได้ฝึกค้นคว้า
รวบรวมข้อมูลความรู้ด้วยตนเองในระดับมาก

ตอนที่ 1 การประเมินด้านการดำเนินงานของโรงเรียน

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	กิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุขตรงกับความต้องการของนักเรียน					
2.	กิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน					
3.	มีการจัดการสอนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพในเนื้อหาวิชาที่เรียน					
4.	ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมโครงการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
5.	มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี					
6.	มีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน					
7.	มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง					
8.	เปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง					
9.	มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนและการประเมินผลของนักเรียน					
10.	เทคนิควิธีการสอนของครูมีความเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้					
11.	การจัดการเรียนการสอนมีการสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม					
12.	มีการจัดอุปกรณ์เสริมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและนอกห้องเรียน					
13.	การจัดสภาพโรงเรียนมีความร่มรื่น สะอาด สวยงาม และปลอดภัย					
14.	การจัดให้มีโรงอาหารที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ					
15.	การจัดให้มีห้องน้ำ-ห้องส้วมที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ					
16.	การรักษาความสะอาดในโรงเรียน					
17.	มีการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนแสนสุข					

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
18.	การจัดให้มีกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับนักเรียน					
19.	มีการส่งเสริมการสร้างลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหารที่ไม่อันตราย					
20.	มีการจัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจภายในโรงเรียน					
21.	จัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขได้ตรงกับความต้องการของนักเรียน					

ตอนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ได้รับการช่วยเหลือจากโรงเรียนเมื่อมีปัญหาสุขภาพ					
2.	ได้รับประทานอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน					
3.	ได้รับอาหารเสริมต่าง ๆ นม น้ำถั่วเหลือง อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง					
4.	โรงเรียนได้จัดกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับนักเรียน					
5.	นักเรียนได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการกินอาหารที่มีอันตรายจากครูหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข					
6.	นักเรียนได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากครู					
7.	นักเรียนได้รับการฝึกทักษะในเรื่องการจัดการกับความเครียด เช่น การฝึกสมาธิ การออกกำลังกายจากครู					
8.	ทราบถึงโทษของการรับประทานอาหารที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย					
9.	เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุขเสมอ					
10.	ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพ					
11.	นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้					
12.	มีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปของโรงเรียน					
13.	มีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการออกกำลังกายภายในโรงเรียน					
14.	มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นจากโครงการโรงเรียนแสนสุขที่จัดขึ้น					
15.	ผู้ปกครองเข้าใจและให้การสนับสนุนในการสร้างเสริมสุขภาพ					
16.	มีเจตคติที่ดีต่อการร่วมทำกิจกรรมในโครงการโรงเรียนแสนสุข					

**แบบสัมภาษณ์เพื่อการประเมินผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข
(สำหรับผู้บริหาร)**

โรงเรียน.....สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 เวลา.....น. ถึงเวลา.....น.

1. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และขอบเขตงานว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ อย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

2. โครงการโรงเรียนแสนสุขมีผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากน้อยเพียงใด ด้านใดบ้าง

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

3. ปัจจัยที่มีส่วนทำให้โครงการโรงเรียนแสนสุขประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง มีความจำเป็นอย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินตามโครงการโรงเรียนแสนสุขมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไรบ้าง

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

5. ผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์จากการจัดการตามโครงการโรงเรียนแสนสุขอย่างไรบ้าง

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

6. งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการโรงเรียนแสนสุขมีความเพียงพอ / เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

7. โรงเรียนมีกระบวนการประเมินผลโครงการโรงเรียนแสนสุขภายในโรงเรียนอย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

8. “โรงเรียนแสนสุข” ในความเข้าใจของท่านเป็นอย่างไร และท่านคิดว่าบุคลากรท่านอื่น ๆ ในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้หรือไม่อย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

**แบบสัมภาษณ์เพื่อการประเมินผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแสนสุข
(กรรมการสถานศึกษา)**

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....น.ถึงเวลา.....น.

1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนแสนสุขในส่วนใดบ้าง อย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....
.....

2. โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขมากน้อยเพียงใด

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....
.....

3. กิจกรรมที่ได้จัดขึ้นในโครงการโรงเรียนแสนสุข ท่านคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

4. “โรงเรียนแสนสุข” ในความเข้าใจของท่านเป็นอย่างไร และควรมีการขยายผลต่อหรือไม่

บันทึกคำตอบ	ความคิดเห็นผู้สัมภาษณ์
.....
.....
.....
.....

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ
ของ
บุปผา คงสะอาด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2549

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนแสนสุขในจังหวัดสงขลา ตามรูปแบบการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP model) โดยประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ในจังหวัดสงขลาซึ่งประกอบด้วย 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าดง โรงเรียนบ้านรับแพรก โรงเรียนบ้านสวรรค์ และโรงเรียนบ้านโคกเมา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการประเมิน พบว่า ด้านสภาวะแวดล้อม โรงเรียนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้มีความเหมาะสมในทางปฏิบัติได้จริง ส่วนด้านปัจจัยเบื้องต้น ครูผู้สอนมีความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินการ งบประมาณมีความเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์มีเพียงพอในการดำเนินโครงการ ซึ่งในด้านกระบวนการโรงเรียนมีนโยบายของการส่งเสริมสุขภาวะและสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการพัฒนาสุขภาพของนักเรียน มีการศึกษาความก้าวหน้า วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผล และจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานสนับสนุนและหน่วยงานต้นสังกัด อำนาจความสะดวกในการจัดกิจกรรม ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการโรงเรียนแสนสุข นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนและการประเมินผล รวมถึงได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ในด้านผลผลิตสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนแสนสุขที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน โดยกิจกรรมพัฒนาสุขภาพสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมและร่วมเสริมสร้างสุขภาพให้กับนักเรียน และในด้านผลกระทบโรงเรียนได้ดำเนินโครงการโรงเรียนแสนสุขที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพนั้น ส่งผลกระทบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น เกิดทักษะชีวิตสามารถเลือกตัดสินใจ มีทักษะในการจัดการกับปัญหา นำความรู้ที่ได้จากโครงการไปขยายผลกับบุคคลในครอบครัว ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมมารับประทานอาหารรวมถึงการพัฒนาสุขภาพกายและใจของนักเรียน นอกจากนี้โครงการโรงเรียนแสนสุขยังเป็นต้นแบบให้กับโครงการในเชิงของการสร้างเสริมสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อให้เกิดโครงการใหม่อันสืบเนื่องมาจากโครงการโรงเรียนแสนสุข ทั้งนี้ควรมีการประเมินติดตามผลของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้ทราบเกี่ยวกับการนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองและบุคคลใกล้ชิดอย่างต่อเนื่อง

**AN ASSESSMENT OF THE SAENSOOK SCHOOL PROJECT
IN SONGKHLA PROVINCE**

An Abstract

By

Booppa Kongsat

**Presented to Thaksin University in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement**

March 2006

This study assessed the Saensook School Project in Songkhla Province by CIPP model of assessment covering five aspects: environment, basic factors, process, product, and impact. The sample of the study consisted of school administrators, teachers, students' guardians, school committee members, and students at four schools in Songkhla Province: Padang Hamlet Community School, Rubpraek Hamlet School, Sawan Hamlet School, and Koakmao Hamlet School. The instruments of the study were a questionnaire and an interview form.

The findings of the assessment were as follows. On environment, the schools were able to set project objectives that were appropriate for actual practice. Regarding basic factors, the teachers had a clear grasp of principles and methods of implementation, with suitable budgetary allocations and adequate supplies and equipment to undertake the Project. In regard to process, the schools had the policy of promoting the wellness and environment favorable to the development of students' health. A study of progress was made, data analyzed, and conclusions drawn. Reports were made to supporting units and superior units. The organization of activities was facilitated. On the cooperation of school personnel and students' guardians, the activities of the Project were given importance and participation. The students had a role in voicing opinions on and participating in the setting of learning goals and assessment. Merits and ethics were inculcated in students. In terms of product, the schools offered project activities in response to the students' needs; their health-developing activities corresponded to students' problems and needs, enabling students to apply them to daily life. The students' guardians had knowledge and understanding as well as a part in the activities, and joined in promoting students' health. Concerning impact, the stress on health promotion by the schools resulted in better scholastic achievement for students. The students acquired the skills of decision-making and problem management, and were able to impart their knowledge gained from the Project to family members. The students' guardians were satisfied with the students' eating behavior as well as their physical and mental health development. This Project also served as prototype for projects of wellness promotion and caused new projects to be formed thereof.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวบุปผา คงสะอาด
วัน เดือน ปีเกิด	14 มีนาคม 2518
สถานที่เกิด	ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	397/1 ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	โรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2533	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2536	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวนรารีเฉลิม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2540	ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา